

VEIKKO KORHONEN

MIEHET

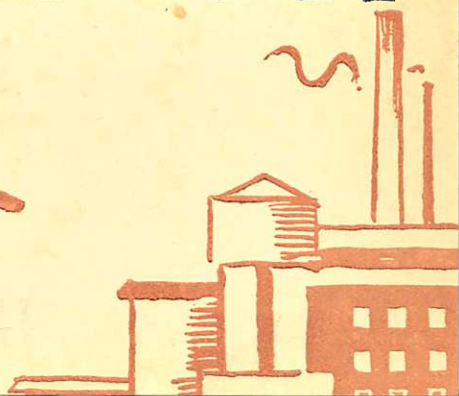
SEN

TEKEVÄT

WSOY

MIEHET SEN TEKEVÄT

VEIKKO KORHONEN

MIEHET
SEN TEKEVÄT

ROMAANI

*PORVOO * HELSINKI*

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖN
KIRJAPAINOSSA PORVOOSSA
1937

Yksinäinen lentokone liiteli maan yllä.

Vapaa kansa, vapaa maa oli äsken juhlinut, ja juhlan kaiku tuntui vielä värisevän sen maisemien yllä. Vapauttajat olivat kiirehtineet kynöksilleen. Kiuru liversi siunaten korkeuksissa.

Lentokone liiteli toukokuun autereisessa ilmassa, sen alapuolella oli metsiä ja vainioita.

Kone liiti kahdensadan kilometrin nopeudella, aivan kuin sillä olisi kiire nähdä kaikki yht'aikaa. Sillä olikin kiire. Kaikilla oli kiire. Jokainen kiiruhti rakentamaan uutta vapaata maata.

— Katso, virkahti eversti Haukka insinööri Riutalle, — katso tätä ihanaa maata! Se tulee nyt nousemaan niinkuin satukaupunki usvasta. Katso noita metsiä! Niissä on tämän maan ja kansan tulevaisuus. Niissä on sen aineellinen voima.

Koneessa oli kaksi miestä, insinööri Riutta ja eversti Haukka, jotka tiesivät tarkalleen, mitä jokainen tuuma maan vapautta maksoi niin hyvin ihmisvoimana kuin rahana.

Enemmän kuitenkin ihmisvoimana, joka nyt lepäsi rauhallisesti kesään heräävän nurmen alla.

— Kyllä näen, — sanoi insinööri Riutta.
— Näen metsät ja vainiot, jotka tuntuvat vielä

arasti hengittävän oudossa vapaudessaan. Sanoit paikalleen: Tämän maan on noustava kuin satukaupungin usvistaan.

Riutta ojensi kättään, aivan kuin olisi tahtonut hyväillä alhaalla huojuvien puitten latvoja.

Kone kiiti eteenpäin. Se oli sivuuttanut maan eteläisen ja lounaisen osan, jota painajaisen musta käsi oli raskaimmin tuivertanut. Pieninä pisteinä näkyivät vainioillaan uurastavat peltomiehet. Joissa ja järvissä kimaltelivat jäistä vapautuneet vedet, mutta rannoilla oli hiljaista. Sieltä ei kuulunut tukkipoikien riemullisia hoi- lahduksia.

Jokin tehtaan piippu savusi.

Insinööri Riutta viittasi sitä kädellään ja virkahti:

— Kahdenkymmenen vuoden perästä nousevat nuo mahtavina ja voimaa uhoavina korkeuksiin. Teollisuutemme on silloin päässyt jaloilleen.

Haukka ei sanonut mitään, vaan ajatteli. Hän näki jo mahtavia tehtaita, mahtavia savupiippuja julistamassa vapaan maan nousevasta työstä ja teollisuudesta.

Kun meillä oli ollut miehiä vapauttamaan maa, niin tulisi myöskin olemaan miehiä, jotka luovat maalle teollisuuden, nostavat sen korkeimpaan kukoistukseen.

Ennen kaikkea metsien jalostukseen.

Tämä maa ei saisi joutua renkinä palvelemaan

vieraitten maitten teollisuutta ja antamaan niille raaka-aineita.

Tämä maa pystyisi itse jalostamaan luonnonrikkautensa.

Kone surisi keskimaan yllä. Suuren puunjaloituslaitoksen piiput höyryivät. Siellä oli punaisuus riehunut ylinnä, mutta nyt oli työ käynnissä.

Pieni käännös länteen, ja toinen samanlainen tehdasryhmä sukeltausi näkyviin. Sielläkin seisottiin jaloillaan.

Insinööri Riutan kasvoilla oli valoisa ilme. Hän mietti, miltä maisema kahdenkymmenen vuoden kuluttua mahtoi näyttää.

Samaa mietti Haukkakin, mutta näytti kuin jännittyneet leuat olisivat olleet toisenkin ajatuksen jäykistämänä.

Luonnonrikkauksia, metsiä oli, mutta niistä oli suuri osa luonnon tilassa. Metsäneuvojen työ oli suurimmalta osalta vielä kilpistynyt kuin kovaan seinään.

Tässä oli toinen työmaa, toinen uusien jättiläispiippujen nostamisessa.

Mutta kaikki ajallaan. Eihän eletty yhden päivän varassa, vaikka kiirekin oli. Maan satamat nukkuivat. Niihin tuotiin, mutta niistä ei viety.

Haukka sanoi tästä jotakin toverilleen. Riutan käsi puristi kaiteen laitaa, aivan kuin olisi puristanut hetkessä esille kaiken mahtavan työvoiman teollisuuden ja maan hyväksi.

— Tyhjästähän me olemme alkaneeet. Ei häntäillä.

Haukka naurahti. Hän tunsii tuon miehen ja kaikki ne miehet, jotka tulisivat panemaan kaiken alulle. Hän tahtoi olla tässä työssä mukana.

Kohta kaksi vuosikymmentä oli kulunut edellisestä. Lentokone liiteli jälleen maan yllä, jonka metsät loistivat syksyn värittäminä.

Metsiä, laajenneita viljelmiä, tehtaita ja värehtiviä vesiä katselivat Haukka ja Riutta jälleen tyytyväisin ilmein.

Valtava nousu oli tapahtunut vapausvuodesta lähtien maan teollisuus- ja talouselämässä, eikä se ollut heille vierasta, olivathan he itse olleet kaikessa mukana keskeisinä henkilöinä.

Mutta tällaisena kauniina syyspäivänä oli mukava katsella ylhäältä tätä kaikkea.

Syysraikas ilma humisi koneen siivissä. Jonkin matkan päässä sivuutti sen matkustajakone ja hetken perästä armeijan koneparvi.

Pari vuosikymmentä sitten oli armeijallakin vain muutama lentokone, nyt niitä jo oli runsaammin, ja niitäkin valmistettiin omassa maassa.

Valtava Vuoksenlaakson tehdasalue sukeltautui näkyviin. Suomen Ruhr! Haukka kohotti sille kättään tervehdykseksi, ja Riutan katseen tuli kirkas kajo.

Uljaat savupiiput höyrysivät, ja maan kamaralla kihisi ja kuohui koneitten ja miesten voima.

Raskaita tavarajunia lähti vähän väliä viemään kallista lastiaan satamiin. Satamissa kohahteli kiireinen työ. Metsien kulta lähti sieltä jalostettuna etelään.

Kone teki nopeasti matkaa. Torkkelin kaupunki tuli näkyviin. Se eli taas loistoaikaansa niinkuin ennen muinoin. Uljaana sielläkin kohosivat savupiiput. Maan uhatuin kolkka osoitti yhä paisuvampaa voimaa teollisuudessa ja asukkaistensa hyvinvoinnissa.

Kone muutti suuntaa pohjoiseen ja kaarteli erämaan yllä.

— Katso, huomautti Riutta, osoittaen metsää, joka tosin vielä oli hoitamatonta, mutta jossa piili runsaat rikkaudet.

— Koneillamme on purtavaa, mutta lujaa työtä tarvitaan metsiemme hyväksi. Teollisuus on edellä.

— Oletetaan, että kahdenkymmenen vuoden kuluttua nuo korvet ovat kuin hyvin hoidettuja puutarhoja. Eihän meillä pari vuosikymmentä sitten ollut juuri muuta kuin pirttien uneliaisuutta, ja kuitenkin olemme jo näin pitkällä.

— Niin, korprien raivaustahan se on metsävalistuskin, mutta kyllä metsämiehemme sen tekevät.

Teräslintu lensi edelleen uusille seuduille. Kaikkialla näkyi uutta elämää. Teitä rakennettiin, tehtaita nousi kuin taikasauvan iskusta.

Niitä luotiin nykyaikaisella nopeudella. Amerikka oli siirtynyt Suomeen. Ei vain yritetty, vaan päätettiin ja tehtiin. Suomen jalostettu puu kelpasi. Talouselämä edistyi ripein askelin.

Mitä siitä, jos vielä oli nukkuvia kyliä. Ne heräteltäisiin.

Mitä siitäkään, jos oli kilpailija, jolla oli suuremmat voimat. Täällä oli hyvät päät voimamiesten ruumiissa.

Taitoa, taitoa! Sitä kysyttiin nyt maailman kohisevassa kilpailussa.

Alhaalla humisivat suuret metsät. Pieniä ehtymispilkkuja ilmaantui, mutta katosihan laihokin joskus maamiehen pellostä, mutta seuraavana suvena jo lainehti täyteläisenä.

Suomen maaperä jaksoi kasvaa, ja aukot paikattaisiin.

Kahdenkymmenen vuoden kuluttua aukiot ja turmellut paikat kukoistaisivat jälleen, ja noilla nukkuvilla soilla vihannoisi rinnan vilja ja koivu.

Nukkuvat vain hereille! Työtä, työtä edelleen lisätyin voimin! Jalostusta ja kasvatusta!

Teräslintu laskeutui, ja pian toverukset istuivat pikajunassa.

— Tämä vauhti on vielä liian hidasta, — hymähti Haukka.

— Me lisäämme sitä.

Riutta kohotti kätensä niinkuin olisi taikonut sähköjunan maan uumenista.

Nekin tulisivat vielä aikanaan. Vesivarsat pantaisiin valjaisiin. Voimaa ja valoa koko maalle.

Työtä ja voimaa liikkeelle!

Miehet sen kyllä tekevät!

Kähnälän kylä torkkui talvi-iltaista raukeutta. Päivälläkin siellä oli unettavaa ja raukeaa, saati sitten illalla. Ei tahtonut piippu pysyä miesten leukapielessä. Haukotutti aina. Ei viitsisi edes istuakaan.

Istuipa kuitenkin Nujulan harmaassa talossa pirtin pöydän päässä nurkkauksen vaiheella muutamia ukkoja imeä lopikoiden piippujaan laiskasti, silloin tällöin sanoivat väliin sanan, ja haukotuskin kiersi miehestä mieheen. Yksi ensin aloitti ja toiset seurasivat perässä. Tavallisesti isäntä, Ruti-Juvel, aloitti.

Jopahan joku sanoi, urahti, jonkin sanankin. Se oli Kuokka-Eemi, leveäharteinen ukon juttilus, keskikokoisen talon isäntä hänkin. Nimensä hän oli saanut siitä, kun ei osannut tarttua muuhun työkaluun kuin kuokkaan. Kuokalla taisi kaataa soleaa koivikkoakaan pirtin uuniin ja kamaripöksien uuniröstellöihin.

Nyt Kuokka-Eemi haukotteli ja sanoi:

— Kuuluu metsänhoitajia, ökyherroja, kulkeneen naapurikylässä. Hintaa jo kuuluvat tarjoavan.

— Yhy . . . vai jo tarjoavat, — innostui Sorri, isäntämies, vähän niinkuin etunokan miehiä kylässä. — Kyllähän ne nyt, kun ensin ottivat ilmaiseksi. Rustataan sahavärkkejä, niin jopa on maksettava puusta, on.

Ruti-Juovel, talon isäntä hänkin, vaikka kulki paikkahousuissa ja rajakengissä, tohahti:

— Hö! mistä niitä nyt myy, kun tuli rapsituksi tarkalleen takavuosina. Pankit panivat ahtaalle, velkamiehet hyppivät niskaan ja mistäs tässä muusta kuin ota ja nuuski metsää. Hö! vai jo nyt maksavat hintaa.

Ruti-Juovel latasi kessua koppaan, ryhähti ja veti luikokset savut. — Suututtaa semmoinen tapa, kun silloin ostetaan, kun ei ole . . . maksettaisiin muka hintaakin, niinkuin härnäämällä. Hy, ei tässä kylässä taida monellakaan olla palikoita metsässä. Kaatorytöä on niin, ettei tahdo päästä kulkemaan.

Sorri muutti penkillä hiukan paikkaa. Oli istunut jo pari tuntia samalla paikalla, niin että penkki lämpesi. Hökähti sitten:

— Vai tarjotaan jo puusta hintaa. Pitääpä, pitääpä tiedustaa herrojen hintoja ja myydä rutkauttaa. On niitä Sorrin mailla vielä puita.

Kuokka-Eemi haukotteli oikein pitkään, temistyi sitten täyttämään piippunsa ja luikokset saatuaan innostui sanomaan:

— Onhan niitä vielä puita. Pitääpä katsella, jos kerran hintaa puista. Ja niin kuuluu, että

oikein ökyherroja naapurikylässä ja hintaa on tarjottu.

Pirtissä oli neljäskin isäntämies, mutta lämpimässä torkahtanut, niin että puheen alkupää jäi kuulematta. Jotakin puhuivat myynnistä. Kuopan isäntä Nestori Kuoppa käännähti sängyltä ja tiedusti:

— Jotta mitä herroja kulussa?

— Tukinostajia, napaherroja kuuluu liikkuvan. Kuuluu pitäneen lähteä itsiensä vöörvaltarien tukin ostoon, kun on jo puut lujassa eikä lähde näille pomoille, tiesi Ruti-Juuvel.

Kuoppa sytytti sikarintyngän. Hän oli olevinaan edistynein malli-isäntä, ja sikari on oltava silloin, kun on miesten joukossa, näiden naapurien. Sikari antaa pontta ja oikean kuvan jyräisännästä. Auto on toinen, ja hänellä on sekin rakkine.

— Hm! vai on liikkunut ostajia. Jokohan nuo ovat ehtineet meille. Meillehän ne ensin aina tulevat suuremmat herrat. Kuuluiko mitään hinnoista?

— Hintaa kuuluvat jo tarjoavan, — jurahti Kuokka-Eemi. — Sitä tässä sanotaan, että kylähän ne sitten hintaa tarjoaa, kun ei ole enää metsää, puita, hy. Hyvähän sitä sitten on tarjota.

— Miksi ette hoida metsiänne, sanoi Kuoppa, imaisi sikariaan ja vilkaisi kultakelloaan.

— Hoida, — äsähti Ruti-Juuvel. — Millä

tavalla metsiä hoitaa! Ei kai sinne mene puun juurelle piiska kädessä hosumaan, että kasva, peijakas. Hö, mitäs se hoitaminen on merinteerannut sinun maillasi. Myydä on pitänyt. Ei se siitä parane, että hoilataan hoitamaan. Ei metsä ole ruispelto, jota mullistaa ja kääntää. Kyllä metsän pitää hoitaa itse itsensä.

— Joo. Se on kyllä niin, että se hoitohuuto on joutavaa, — vahvisti Kuokka-Eemi. — Ne kaikki semmoiset ovat niitä herrain keksintöjä, jotta saavat virkoja, hyviä palkkoja. Onhan se kuultu niistä vosmestareista ja metsäherroista. Touhuavat kyllä, mutta eivät saa puuta kasvaamaan sen paremmin kuin se kasvaa.

Kuokka-Eemi teristyi, muutti hiukan paikkaa penkillä, täytti kopan, luhautti savun ja siirusilmillään katsoi toisia, kuin kysyäkseen, eikö vain puhunutkin totta.

— Joo. Kyllähän metsiä osaa hoitaa ilman herrojakin, — vahvisti Sorrikin, edistysmies. — Ottaa suurinta ja jättää pienemmät kasvaamaan, ei se sen kummempaa ole. Ja siinä sitten pitää olla vosmestareita ja jos mitä. Itse minä olen metsäni hoitanut ja aina sieltä olen jotakin saanut.

— Mutta nyt alkaa jo olla saamatta, — naurahti Kuoppa, joka oli olevinaan viisain, mutta oli haaskannut metsiään niinkuin toisetkin. Myynyt mitä oli kelvannut ja sitten hommaillut autoineen sikari suupielessä.

Sorri kohautti housunkaulusta. Pisti vihaksi tuo ylpeä Kuoppa, jolla taisi olla velkaakin enemmän kuin itsekään tiesi. Tämä tässä hoitamisesta, herrojen puolelle, kun on itse sellainen olevinaan.

— Kyllä Sorrin metsästä myydään niin kauan kuin Kuopankin. Turhaa on kepsuilla, kun metsä alkaa olla yhtä tyhjä kuin muillakin.

— Hö, — naurahti Kuoppa ja puraisi sikarin päätä. — Viisituhatta runkoa on nytkin leimatuja. Ökyherrat käyvät kaupatkin tekemässä, kun Kuopassa ollaan vähän niinkuin ajan tasalla näissä asioissa. Pitääkin lähteä katsomaan, jos herroja on jo tullut sinne. Hö! kyllä Kuopan metsissä on vielä tavaraa.

Kuoppa nousi, haukotteli, oikoi ruumistaan ja pani uuden sikarin palamaan, alkaen lupsia ovelle.

— No sittenhän sinulla pitäisi olla samat veroäyrit kuin meillä muillakin, — lehkaisi Ruti-Juovel, joka tiesi niinkuin muutkin, että Kuopassa oli vain mökkikylän äyrit, kun velkaa oli jo niin paljon.

— Öhöm, — rykäisi Kuoppa mennessään, ja miesten piti oikein liikahdella penkeillään Kuopan mentyä. Kun mokoma puhuu metsänhoitamisesta, vaikei itsekään osaa hoitaa, vaan myy sen minkä kasvaa.

— On se isäntä öhkyriä, on, — hekahti Kuokka-Eemi. — Vallesmannin luona pitää aina

käväistä makselemassa tuomioita. Niin siinä käy, kun puhuu metsänhoidosta.

— Joo. Niin siinä käy. Velassa on jokainen, joka niitä hoitoja harrastaa, juoksuttaa metsävalttaria metsissään ja hakkailee harvennuksia, — vahvasti Ruti-Juuvell, käänsi mällin toiseen poskeen, ruilautti syljen, jonka suora jälki permannolla oli kuin huutomerkki herrojen puuhille.

— Onhan se tämä Kuoppa, — hekahti Sorrikin. — Rahaa pitää juosta lainaamassa, mutta kultakello vain taskussa ja autorämä vajassa.

— He, ne pitää olla semmoiset, kun mallin mukaan hoitaa metsiä, ei se muuten, — ökähti Kuokka-Eemi. — Eikähän se Kuoppakaan kuin kunnioikseen niistä hoidoista ja hupsutuksista. Mitenkäs kävi viime kevännä, kun harvensi sen vöörvalttarin, vai mikä metsäpuukhollari se oli, määräyksen mukaan Karhunotkon palstansa, joka sitten kuitenkin piti myydä. Meni aukeaksi. Huitua se on metsänhoitaminen niiden mallien mukaan, sanon minä. Ei siinä kestä kenenkään kukkaro.

— Ei, ei se kestä. Huitua se on.

— Huitua, huituapa niinkin. Tietää ne vosomestarit. Narraavat löyhkiä. Kuljeksivat komeasti. Mistä heillekin palkka juossee?

— Mistä? Tietenkin metsän hinnoista, puista, hy. Sehän on selvä. Ei kai ne mistä. Jos saanevat valtioltakin.

— Saavat ne. Niillä kun kuuluu olevan korkeammat palkat kuin kuvernöörillä, maaherroilla ja muilla ministereillä. Kolmen markan sikaria-kin polttavat ja ryypättävät pitää olla kalliinta hintaluokkaa.

— Entäs syötävät. Tämä Kuopan emäntä kuuluu kerran paistaneen voissa kaloja, mutta ei kelvannut. Piti vielä uittaa kermassa, ja sittenkin vosmestari morisi, ettei sydänmailla saa ruokaa. Hopeakupeista kuuluvat kotonaan syöväen, ja mieskokki pitää olla. Sillä Örnyperilläkin kuuluu olleen kokki ihan Ranskan maalta asti.

Ruti-Juovel hekaili, pyyhki nenäänsä ja inostui kuvaamaan, miten vosmestarit liikkuvat mailla, pitävät lystiä. Kuokka-Eemikin luontoutui ja kertoi jutun. Kerran, kun se Örnperi oli tullut erääseen taloon, jossa oli oikein korea emäntä . . .

Pistettiin rouhetta koppaan; oli oikein mukavaa, kun lakkasi haukotuttamasta ja kun oli jutun aiheita. Kuu paistoi ikkunasta koreasti pirttiin, oli hautova lämmin ja Ruti-Juovel tiesi juttuja. Kuokka-Eemikin koetti päästä suineen väliin, kun hänkin oli kuullut näitä tällaisia.

Tupaan tuli poikasia ulkoa. Mesijutut piti lopettaa, mutta voihan metsien hoitamisesta vielä turista.

— Joo, että kyllä se metsä kasvaa ilman herrojen heilumista. Onhan tämä luontainen asia.

Ei se puu pullistu puheista eikä huitomisista. Kasvaa itsestään, minkä kasvaa.

— Ja kun kasvaa, niin sitten herrat ottavat sen kenkkikaupalla. Niin se on. Ei se hoitamisesta parane.

— Ei, ei se parane. Vekseliä vain tulee pankkiin niinkuin Kuopalle ja muille mallimiehille. Milläs sitten vekselit lunastat, kun puut horahtavat metsistä kuiviin? Silloin tuli talosta lähtö.

— Lähtö tuli, on tullut monelle, niille muotimiehille. Kyllä tämän ymmärtää tavallinen ihminen. Ymmärtää hyvinkin.

Ulkona paukkui pakkaneen, Ruti-Juuvelin ja Sorrin olisi pitänyt lähteä Nujulan penkiltä hoprehtimaan omaan pirttiin, kun jo alkoi olla myöhäinen, mutta lämpimässä olisi vielä ollut mukava tekaista valheita. Jäivät parhaimmat kesken, kun äsken pojat tulivat tupaan. Pistettiin mällit poskeen, varauduttiin jo nousemaan penkiltä, mutta jokaisen oli vielä kertaan vahvistettava, että lähtö tulee talosta, jos rustaa metsien kanssa. Se kun on herrojen muljutusta.

Pakkanen räiskähteli salolla. Se tarttui miesten poskinahkoihin, jotka hohtivat mustanpunaisina, mutta irroitti pian otteensa, nahka kun olikin tukkimiehen nahkaa, johon ei pysty pakkasen terävimmäkään kynnet.

Kaksi miestä potki lumen puun juurelta ja kuuristui sahoineen. Muutamia reippaita vetoja, kirveen isku vastapuolelle, ja mahtava honka alkoi kallistua ja rysähti sitten kumoon. Kilpajuoksussa toisen puun juurelle, ja tällekin kävi samoin. Yhtäältä ja toisaalta kuului sahan kirs-kuntaa, kirveen iskuja, rysähtelyä ja reippaita huutoja.

Toinen miespari kulki kaatomiesten perässä. Oksat kimpoilivat, kuori alkoi pöllytä kuin savu jäisen puun kupeesta. Se oli tiukassa, mutta lähdeittävä oli. Miehet käyttivät kolomarausta, ja jäinen kuori lensi suihkuna puun kyljestä.

Hevosmiesten raikkaat huudot kajahtelivat. Leikkomiehet hoputtivat merkin lyöjää, rouskauttivat puun poikki, ajomiehet jo kintuilla. Kiire oli lyhyenä talvipäivänä. Markat kokoon vain, olipa pouta tai pakkanen, ja puut huilaa-

maan rantaan, josta tie jatkui edelleen sahojen äkäisiin hampaisiin.

Puheen ropinaakin oli pidettävä, jottei parta jäänyt. Hevosmiehet laskivat leikkiä heikompien kustannuksella.

— Kerran luvattiin pojalle talo ja tyttö, jos saa tukkikuorman tehdyksi siinä missä toisetkin. Poika koettamaan. Ajaa tukiin luo, yrittää, ei nouse. Toiset neuvomaan, että vänkää niin ja nosta näin. Yrittää, ei nouse, ja itkua alkoi poika vääntää. Ja niin luiskahti kynsistä talo ja tyttö, ei auttanut mikään. Oli jäänyt nuorena käymättä miesten koulu, tukkimetsä.

— Ja entäs, kun herrasmiehelle luvattiin tynnyrillinen kultarahoja ja kuukauden juhlapäivälliset, jos saa tukkikuorman syntymään. Herra yrittämään ja pusaa, pusaa niin, että housut repeävät. Ei nouse tukki, ei inahda, ja ihmetteleepä herra, kun tavallinen pieni äijäkin heiluttaa tukkia kuin palopuun rankaa. Saamatta jäi päivälliset ja kultatynnyri.

Naurettiin niin, että korpi raikui. Siihen tuli pomokin ja hyväntuulisena hymyili. Nämä hänen miehensä olivatkin miestä joka karvan nenään. Enemmän hän ehtii ajattaa kuin on laskettu ja joutuupa niin toiseen metsään. Aina muhoillaan vastakkain ja leikkiä pistetään. Kyllä tässä näkyy jokainen tietävän, että miesten työllä ollaan. Tukeista juoksee rahaa maahan, ja osansa siitä saa jokainen.

— Hei ukot, tupakka leukaan, etteivät ikenet jäädy!

— Tullaan, tullaan.

Pomon laatikko tyhjени, mutta turkin helman alla oli toinen. Osa lähti siitäkin, mutta sitten olikin joka ukon pääpuoli kuin kytevä lehmi-savu, ja huimemmin iski kirves ja heilui saha. Ennätys otetaan tänään, vaikka pakkaneen vin-kuu ja puree hammasta. Kun pomo on kunto-miestä, niin kyllä täällä ennätykset annetaan. Siitäpä kostuu itsekin.

Kuormat lähtivät kitisten rantaan. Tiemies huusi ja hoilasi. Yhä huimemmin ruskivat petäjät kaatuillessaan ja vimmatummin iski kuoriterä kylkeen. Talvinen päivä on ovela. Se hiipii kuin kyttä iltaa kohti, mutta työtä on saatava täysi määrä. Muuten eivät kirska sahojen hampaat ensi vuonna.

Ajokit painoivat längilleen, jokainen jänne pingoittui. Kuorma nousi vastaleen, ja myötä-leessä oli jo jäkittävä vastaan. Hei siellä! Kuka tukki tien?

Kuorma oli kaatunut tiepuoleen, ja kun oli kiire eikä jouduttu purkamaan, näytettiin joukolla, minkä verran on jusua tukkimiehen ruumiissa. Kuorma nostettiin tielle sellaisenaan ja ropsittiin ruunaa lautaselle. Jono alkoi edetä, ja kilvan purettiin kuormat rannalla, ja sitten juoksun hytinää metsään jälleen. Täysi kuormaluku oli saatava ennenkuin metsä peittyi pimentoon.

Keskitalven päivinä pimeneekin jo kolmannen tunnin lopulla niin, ettei tahdo enää köydenpäättä erottaa. Kämpälle oli lähdettävä, mutta mikäpä on mennessä, kun urakka on täysi.

Tien täydeltä lappoi miestä hiihtäen, hevostmiehet ravin lönnkää. Hoikkia olivat molemmat, mutta sitä sitkeämpää.

Pieneläjä jutteli toiselle ajomiehelle reestään:

— Kun ottaa tarkoin itsestään ja hevosestaan, minkä saa, pääsee taas talvirahojen puutteesta.

— Pääseepä niinkin. Eikähän se heltiä meikäläiselle muustakaan.

— Eipä tässä mitään olisikaan, jolleivät suuret talolliset työntäisi tänne hevosiaan rahanhimosssa. Kyllä nämä aikanaan tulisivat rantaan meikäläisiltäkin.

Niin juteltiin, yksi yhtä, toinen toista, ja kämpän pihalla oli jo hulina käynnissä, kun ajokkeja riisuttiin ja laitettiin ja loimitettiin ja pantiin ruokaa eteen. Ruokaa on saatava tukkimiehen hevosen sen kuin nahkaan mahtuu, muuten jäävät kuormat tiepuoleen.

Kämpässä oli lämmintä ja ääntäkin. Kämpän Maijalle oli jokaisella jokin hyvä sana metsän tulijaisia. Kuuma oli Maijan pannukin, se lensi pöytään, ja alkoi kuulua hurinaa kuin kymmeniä pieniä moottoreita olisi ollut käynnissä, kun huuliparit ryystivät kahvia. Metsässä ei ollut kuin lunta, pakkaspäivänä ei kukaan ottanut edes

eväspalaakaan. Väkevä kahvi oli kuin hunajaa kuiviin suihin.

Kahvinsa juonut tukkijätkä on maailman onnellisin ihminen, varsinkin, kun pistää holkkitupakan suupieleen.

Jutut alkoivat luistaa. Ravakimmat jo kirsuttivat sahojensa hampaita, jotka pakkaspäivänä tahtoivat pettää. Muutamat häärivät liehellä silavapannun kimpussa. Vatsa ei kauan kahvilla tyydy. Kun nälän vaatimus tuli tyydytetyksi, kelpasi jo kuunnella, miten pakkanen naputti kämpän nurkkaa.

Metsäkämpä on miesten kämpä. Jokainen jänne siellä on koeteltu ja kestävä. Nämä miehet tekevät raskaimman työn, mutta leikki viihtyy heidän suupielissään ehkä enemmän kuin peltomiesten. Nämä miehet eivät usein nurise, mutta jos nurisevat, on silloin vika jossakin.

Kalle Nurmi oli jäänyt metsään miesten lähdettyä ja nousevan kuun valossa lyönyt viimeiset leikkomerkinsä. Hän oli yksinään merkitsemässä, ja kiire oli.

Pyyhkäisten hikistä otsaansa Kalle istahti puun rungolle, kaivoi taskustaan savukkeen ja katseli kuuta, joka suurena keltaisena pallona kipusi metsän latvojen yläpuolelle.

Syvä tyytyväisyys hiveli olemusta. Metsä oli ollut jo pikku poikana hänelle mieluinen, ja hän oleilikin siellä kaiket päivät tuskin ruokaa muistaen. Eino-velikin oli mukana kesäisin ja joululomien aikoina, ja heille riitti aina puhetta metsästä, sen salaisuuksista ja ihmeistä. Eino-veli oli nyt päättänyt opintonsa, valmistunut insinööriksi, ja hänestä oli tullut metsämies, työnjohtaja. Sitkeällä säästäväisyydellä olivat vanhemmat tehneet heidän opintonsa mahdollisiksi, ja nytpä he jo vuorostaan voivat auttaa vanhempiaan, kun ensin Einokin saisi paikan jossakin puutavarayhtiössä.

Metsässä kuului suksen sihinää, ja kun Kalle käänsi päänsä, oli siinä suksilla ilmetty Eino-veli.

— No mutta! Pilvistäkö sinä siihen putosit? sanoi Kalle.

Veljekset löivät hymyillen kättä.

— Kuulin, että olet täällä, ja niin lähdin tänne.

— Milloin tulit näille maille?

— Tänään. Eilen kotipaikalle ja huomenna kaiketi taas jo lähden. Minulla on jo paikkakin tiedossa. Menenkin sinne suoraan.

— Onnittelen.

Eino mainitsi jonkin tunnetun toiminimen.

— Palan toimintahalua. Nyt voin ehkä minäkin tehdä jotakin näiden metsien hyväksi, jotka aina ovat olleet minulle kaikki kaikessa.

Veljekset istahtivat puun rungolle juttelemaan. Täällä metsän hiljaisuudessa oli hyvä kertoa, mitä oli sydämellä.

— Ja mitä siellä sitten alat puuhata? tiedusteli Kalle.

— Metsäntuotteiden jalostus on lähin päämääräni. Mieleni palaa johonkin suureen, jossa saisin koetella voimiani. Olen kuullut, että puunjalostustamme aiotaan laajentaa. Tehtaita, tehtaita, suuria voimallisia tehtaita. Niitä pystyn suunnittelemaan ja rakentamaan. Metsissämme on kultaa, kun se kullaksi muutetaan. Ajattelehan, miten pitkälle olemme näissäkin asioissa päässeet siitä ajasta, jolloin maa vapautettiin.

— Se on totta. Minäkin haluaisin toimia metsäneuvojana. Olen katsellut elämää avoimin

silmin, etkä voine arvata, mikä minua kovasti harmittaa.

— Olet varmaankin nähnyt hoitamattomia metsiä ja huomannut, miten välinpitämättömästi lukuisat yksityismetsänomistajat suhtautuvat metsiinsä.

— Oikein! Se minua eniten suututtaa. Maatalousvalistus on otettu opiksi, mutta metsävalistusmiesten ääntä ei ole tarpeeksi kuunneltu. Metsien hoitamattomuuteen lienee syynä vanhoillisuus.

— Entä mitä sanot metsän haaskaamisesta, suoranaisestä tuhlauksesta kaikkialla risteileviin aitoihin ja harakoille lämmittämisestä?

— Se on taas osaksi typeryyttä, osaksi tietämättömyyttä, ja sekin kaivelee. Kun sitä näkee, tuntuu kuin tuhlarit vihaisivat omaa metsäänsä ja koettaisivat vähentää sen antamaa tuloa. Olen miettinyt, minkälaista metsävalistajan työ mahtaisi olla ja saisiko siinä mitään aikaan. Mieleni tekisi saarnata koko Suomen kansalle yht'aikaa tästä tärkeimmästä elinkysymyksestä.

— Siinähan olisi tehtävää. Taitaa sekin työ olla visaista yhden ja kahden tehtäväksi. Tähän valistustyöhön pitäisi pestata kokonainen armeija miehiä, osoittaa sormella jokaiselle metsänsä huonosti hoitavalle ja tuhlaavalle, miten suurta vahinkoa hän tekee, ja neuvottava, miten hänen on meneteltävä vastaisuudessa, — sanoi Eino.

— Hitaastihan tämä valistus taitaa edistyä.

Joka vuosi haaskataan kymmenisenmiljoonaa kuutiometriä jalostettavaksi kelpaavaa puuta. Kuusipuun ylikulutuksesta puhutaan, mutta ei tarpeeksi sen kotikäytöstä.

Veljekset lähtivät hiihtelemään hiljaisessa metsässä Kallen asuintaloa kohti.

— Olen tätä minäkin ajatellut, mutta luulen siihen tulevan ratkaisun helpommin, kuin nyt voimme kuvitella. Kun jalostamoja syntyy lisää, kun kansa oppii näkemään yleisestä taloudellisesta tilanteesta ja sen paranemisesta, että metsä ja metsänjalostus pystyy kaiken tekemään ja antamaan, niin eivätköhän lakkaa tuhlamasta puuta ainakin aitoihin.

— On hyvä, että olet noin hyväuskoinen näissä asioissa. Paljonhan on kehitytty muutamassa vuosikymmenessä, eikähän metsänomistajienkaan pää liene kivistä, ettei sinne mahdu totuus, kun se sinne nuijimalla ajetaan. Ehkäpä tässä joutuu lainsäädäntökin pahimmissa paikoissa avuksi, jos muu ei auta. Kansan on opittava ymmärtämään, että metsä on yhtä tärkeä kuin pelto, ja vaikka se ei vaadi työtä niin paljon kuin pelto, on sille toki jotakin annettavakin eikä aina vain otettava.

Veljekset joutuivat hiihdellessään Kallen asuintaloa kohti raja-aukeamalle, josta ilmestyi näkyviin hyvin hoidettua metsää. Rajalla ei ollut aitaa, kuten tavallisesti, metsätie vei jonkin metsäviljelyksen laitaan, ja viljelmän ympärillä

oli piikkilanka-aita. Metsä molemmin puolin tietä oli jokaista neliötä myöten hoidettua.

Kalle virkahti veljelleen:

— Mitä tämä on? Näkeekö näillä saloilla tällaista?

— Kenen metsää tämä mahtanee olla?

— Kaikesta päättäen sen talon, jossa eilen kävin pikaisesti pyytämässä asuntoa ja haukka-sin aamiaista ennen metsään lähtöä. Takamaan palstalla, jota ajatan, viivysin illalla niin myöhään, että yövyin kämpälle ja lähetin sanan taloon, sanoen tulevani vasta tänä iltana. Talo näyttikin heti minusta erikoiselta, ja siellä oli sievä tytärkin.

— Sittenhän sinun onkin siellä hauska majailta, — naurahti Eino.

— En jouda tyttärien kanssa pelaamaan. Yhtiöni metsänhakkuut ovat laajoilla aloilla ja saanen kai komennuksen toiseen paikkaan.

Veljekset hiihtelivät hetken vaieten, katsellen kiinnostuneina metsäsarekkeita, jotka olivat jokainen saaneet asiallisen hoidon. Yhdessä lohossa näkyi leimatun myyntipuita ja leimaus näytti ammattimiehen tekemältä.

— Noin sitä pitää, — virkahti Kalle. — Jos tuolla tavalla hoidettaisiin jokaista yksityismetsää ja samalla säästettäisiin kotikulutuksessa kaikki tähän asti tarpeettomasti käytetty puumäärä, saisit sinä rakentaa tehtaita enemmänkin, eikä raaka-aineen loppumisesta olisi pelkoa.

Mikähän tämän talon isäntä mahtaa olla miehiään?

— Kaipa se saadaan kohta nähdä. Vieläkö talo on kaukana?

— Ei pitäisi olla. Hiihtelin toista tietä eilen, mutta tämä tie neuvottiin minulle tänään, ja tuollahan jo näkyikin talo viljelmien keskellä.

Veljekset laskettivat peltotietä taloon. Kuuta-moisella pihamaalla oli Kallen mainitsema tytärkin, joka vastasi tervehdykseen hymyillen.

— Luulimme, ettette enää tulekaan, — sanoi tyttö.

— Metsämiehet eivät ole säännöllisiä, ja metsässä oli paljon työtä, — sanoi Kalle ja esitteli veljensä, pyytäen tällekin majoitusta.

Tyttö vei miehet vierasrakennuksen suureen saliin, jossa honkaiset seinät hohtivat ja kuunpaiste läikkyi ikkunoista sisään.

— Onpa tämä erikoinen talo, — sanoi Eino tytön mentyä.

— Näkyy olevan. Mielenkiintoista olisi nähdä tämän talon isäntä.

Tämä tulikin kuin käskystä ja jäi juttelemaan miesten kanssa. Hymyili, kun sai kuulla vieraiden ylistävän hänen metsiään.

— Onhan niitä yritetty hoitaa ja onhan niistä nyt jo tulojakin säännöllisesti, — sanoi isäntä.

— Se on tietty. Tällä tavalla hoidettuja metsiä pitäisi vain olla tiheämmässä, että metsiään hoitamattomat saisivat esimerkkiä, sanoi Kalle.

Isäntä myhähti.

— Ei taida olla siitä paljon apua. Jolla ei ole itsestään halua hoitaa metsäänsä, jättää sen tuulen hoidettavaksi ja ryöstää sitä niin kauan kuin siitä jotakin saa.

— Eikö mielestänne metsänhoito näillä saloilla edisty yhtään? — kysäisi Eino.

— Varsin hitaasti. Herrat voivat helposti sattua näillä saloilla taloon, jossa metsämiehiä ja -neuvoja pidetään aivan suottaherroina, maanvaivana. Sellaisiakin paikkoja on olemassa.

— Kyllä tiedetään. Kotipaikkamme lähellä on sellainen kyläkunta, jossa ei taitaisi metsäneuvoja saada yötilaa, — naurahti Kalle.

— Kyllä tämä kansaparka tarvitsee vielä valistusta oikein sylikaupalla näissä metsäasioissakin, — sanoi isäntä. — Ei kuitenkaan käy sanominen, että kaikki ovat nukuksissa, mutta suuri osa taitaa torkkua.

Isäntä meni hetkisen juteltuaan. Kävi selville, että hän itseksensä oli opiskellut metsänhoitoa ja tehnyt kaikki erehtymättömästi. Metsäkirjoja oli salin kirjahyllyn ylimmällä laudalla ja metsälehti salin pöydällä.

— Tästä näkee, mitä jokainen metsänomistaja saisi aikaan, jos olisi vähänkään halua ja harrastusta, — sanoi Kalle.

— Odotetaan. Vielä harrastuskin nousee, kun uskotaan. Ei tämä kansa ole niin uppiniiskaista, ettei omaa hyvänsä ymmärrä, kun oikea

aika tulee. Heittipä se ryssänkin apureineen menemään, kun sai tarpeekseen siitä. Heittää se vielä nämä tuhottomat metsänkuluttajat, kilometrimääräiset aitansa; kaataa tuvistaan ja saunoistaan kiviröykkiöt, puunsurmat, ja alkaa pitää metsäänsä kuin kultaa. Niin minä uskon, miten sitten käynee.

Kalle ihmetteli veljensä valoisaa tulevaisuudenuskoa. Hän oli tullut melkein toivottomaksi, mutta ehkäpä veli sittenkin oli oikeassa. Olihan tässä vaikuttava ruoska, joka pakotti viimeinkin yrittämään, ja se ruoska oli raha. Sitä tarvitsi maamieskin, vaikka saisikin pelloistaan runsaita satoja.

Tyttö toi kahvitarjottimen, jutteli hetken ja meni taas. Kalle näytti miettivän jotakin.

— Tuollaisen tytön minä olen nähnyt unisani monta kertaa.

— Ja nyt näit ilmielävänä ja taidat ruveta uneksimaan, — naurahti Eino ja lisäsi: — Enkä sitä yhtään ihmettelisi.

— Tuollaisia terveitä maalaistyttöä minä ihailen, mutta eipä tässä jouda silmät auki unta näkemään. Kun sinä rakennat tehtaita, koetan minä istuttaa metsänomistajiin hiukan metsäaatetta. Meillä on luja työ molemmilla.

— Niin on, mutta taidammepa olla sellaisia poikia, ettemme jätä työtämme kesken.

Kalle nyökkäsi. Ulkona repesi pilvi, ja kuunpaiste loi permannolle ikkunan kuvion. Molemmat jäivät sitä katselemaan ja miettimään.

Metsäneuvoja Ilmari Pohti tallusti kierroksellaan talojen väliä ja hikoili talvellakin. Työ oli sellaista, että otti hien hyytävällä pohjatuulellakin. Tätä oli tehty jo kohta kymmenisen vuotta, ja väliin tämä oli tuntunut hänestä vaikeammalta kuin ennen poikasena riihenpuinti varhain aamuisin, jolloin vielä nukutti.

Pohti tallusti, poikkesi taloon, sanoi hyvän päivän, ja jos ei näkynyt isäntää, alkoi kysellä uunin ja hellan vaiheilla lyllähtelevältä emännältä, mistä isännän löytäisi. Ennen muinoin, kun häntä ei taloissa tunnettu ja luultiin metsänostajaksi, käskettiin heti kamariin odottelemaan isäntää, joka oli pistäytynyt ulos kartanolle. Isäntä tuli ja tervehti innokkaasti, mutta kun kuuli, että vieras olikin metsäneuvoja eikä ostaja, venähti suupieli. Saattoipa isäntä joskus hävitä sen tien.

Pohti hiihteli tänään, kun oli hyvä keli. Siinäpä tuo olikin talo, johon pitäisi poiketa. Ei se ollut helppo tehtävä, kun tunsu talon entuudestaan, mutta käytävä oli. Tämä vaivalloinen toimi hänen olisikin pitänyt vaihtaa toiseen, hinata

itsensä metsänostajaksi, niin olisipa toista astua mihin taloon tahansa. Laukku kainalossa, mah-tava rykäisy pirttiin astuessa ja sitten: Päästään-kös tässä talossa metsäkaupoille vai miten, emäntä? Mahtaako isäntäkään olla kotosalla?

Ja kyllä lötöileisi emäntä isäntää hakemaan ja parhaimpaan vierashuoneeseen veisi ensin istumaan. He, he, hekovana ilmestyisi isäntä-kin, ja tyttärillä olisi valkoiset hohtavat esiliinat kahvia tarjoillessaan ja ruokaa laittaessaan.

Metsäneuvoja . . . Joutavia . . . Kukapa sel-laisen takia viitsi vieraspuolelle käskeä ja valkoi-sin esiliinoin kahvia tarjoilla. Eihän metsä-neuvojalla ole rahalaukkua. Ruikutti vain aina samoja ruikutuksia, ja jos joskus pääsi leimuille, niin se oli huomiointia miehelle: Tee nyt siinä jotakin, kun siinä olet!

Talo oli siinä, ja siellä oli käytävä. Sukset vain portaita vasten ja sitten sisään.

— Hyvää päivää.

Emäntä vilkaisi tulijaan ja meni keittiön puo-llellevä tuvasta. Isäntä kallotti sängyllä silmät ummessa, nukkuiko vai muuten vain piti sil-miään kiinni, kun oli ehkä huomannut tulijan. Vanha kello seinällä vain vastasi hyvään päivään ja koetti näyttää ystävälliseltä.

Pohti odotteli, liikahtaisiko isäntä ja nousisi. Kun ei lepääjä liikahtanut, rykäisi Pohti kuulu-vasti. Isäntä vääntyi istumaan ja vilkaisi vie-raaseen.

— Hyvää päivää.

— . . . ää.

Isäntä oli unentuhreessa ja koetti täytellä piippuaan. Kysyi hetken perästä, mistä vieras on tullut.

Mistäpä metsäneuvoja muualta kuin taloista. Piti poiketa tännekin, kun oli asiaa.

— Mm . . . sopiihan sitä . . .

Pohtia sapetti tällainen jönöttäminen. Muisti metsälehdessä, jota oli koettanut tarjota tilattavaksi. Ehkä tuokin jönöttäjä sattuisi tilaamaan. Eihän se olisi kuin muutamien kymppien asia.

Isäntä muutti istuinta sängyltä ikkunapenkille nähdäkseen pihamaalle. Pohti nousi ja asettui vastapäätä, kaivoi lehden laukusta ja tarjosi isännälle.

— Tilataanpas tämä metsälehti nyt, kun on jäänyt minultakin muistuttamatta.

Olipa hän tälle isännälle siitä muistuttanut, mutta sanoi nyt kuitenkin niin. Isäntä otti lehden ja silmäili sitä. Haukotteli ja sanoi:

— Olkoon nyt . . . On noissa muissakin lehdissä näistä metsäasioista. Ei tahdo kannattaa kovin monia lehtiä . . .

— Eihän niitä . . . varsinkin, kun tämä maksaa kokonaista kolme kymppiä, — naurahti Pohti hiukan happamesti.

— Vaikkapa.

— Metsähän tämän maksaa, jos seuraa lehden neuvoja ja ohjeita.

— Vaikkapa ei olisi metsässä myymistäkään,
— hykähti isäntä.

— Täytyy hoidella metsiä niin, että niistä on aina tuloa.

Isäntä oli kuullut, että metsän hinnat olivat noususuunnassa, mutta hänen metsänsä oli jo myyty. Se harmitti. Ja kaiken kukkuraksi vieras vielä tuli siihen tolkuttamaan.

— Ei kai metsä hoitamisella ja hoilaamisella kasva, ellei muuten ole kasvaakseen.

— Isäntä ei siis usko, että järkiperaisella metsänhoidolla voidaan kohottaa metsien tuottoa?

— Mitähän voitane.

Isäntä haukotteli niin, että leuat olivat revetä. Nyhti sitten piippuaan eikä puhunut mitään.

Pohti liikahti. Oli kai lähdeittävä toiseen taloon. Ehkä siellä kahvikupin tarjoavat.

— Niin, onhan se isäntä taitanut kurittaa metsänsä, koskapa se nyt täytyy rauhoittaa. Olen sellaisella asialla.

Isäntä hätkähti, kävi virkeämmäksi.

— Rauhoittaa? Mitä se on olevinaan?

— Se on sitä, että yhtään pulikkaa ette saa myydä, ennenkuin lupa siihen annetaan.

Pohti nousi, hyvästeli. Kuuli isännän sanovan jotakin jälkeensä, mutta ei kuunnellut. Tämäkin jo veti nahan tiukalle. Onneksi ei aivan tuollaisia ollut joka kylässä, mutta oli sittenkin liiaksi.

Pohti hiihteli, päivitteli mielessään ja kyllästeli koko kulkuaan. Jos ei väliin jokin talo olisi hiukan ystävällisempi, menisi varmasti lamaan.

Maatalousneuvojaa toki kohdellaan joka talossa toisin, mutta hän on kuin mustalainen, jota ei suotaisi pihamaan nurkallekaan.

Nyt oli kuitenkin kivenheiton päässä kosteikkotalo, jossa tietää saavansa yötilan ja ystävällisen kohtelun. Talo on pieni, mutta metsä hoidettua kuin puutarha, ja metsätietoa ahmitaan vanhimmasta nuorimpaan. Omaa harrastusta kaikki.

Ja jospa ei panentamieli pysynekään päässä, eikä mahtune sinne, mietti Pohti, pysäyttäessään suksensa talon pihaan ja kuullessaan kuisilta isännän ystävällisen tervehdyksen.

Mutta milloin tulee samaa harrastusta jokaiseen taloon, ehti Pohti vielä mieltä, ennenkuin astui iltavalaistuun pirttiin, jossa muutkin kuin seinäkello vastasivat tervehdykseen.

Insinööri Riutta, maan huomattavimpia teollisuusmiehiä, unohtui hetkeksi rummuttamaan pöytää sormillaan, sammunut sikari suupielessä. Häntä vastapäätä istui insinööri Lehti, hänkin maan taitavia teollisuusmiehiä. Molemmat miettivät tiukasti. Heidän täytyi aina mieltä.

— Sanoit, että pienten teollisuuslaitosten, niinkuin esimerkiksi näiden pikkusahojen syntyminen ei ole kannatettavaa. Aivan oikein. Noususuunnan aikana ne voivat menestyä, mutta laskusuunnassa ne eivät jaksa. Ne joutuvat vaikeuksiin, ja mitä hyötyä maalle on vaikeuksiin joutuvista teollisuuslaitoksista. Ne ovat pankkien vastuksina, — sanoi Riutta.

— Selvä. Mutta niiden perustamista ei voi estää, niin toivottavaa kuin olisikin, että ne alun perin tehtäisiin suuriksi ja sopiville paikoille. Nyt on vain kysymys siitä, että maan talouden täytyy päästä nousemaan, ja tätä nousua varten tarvitsemme paljon rahaa, ja sitä taas saamme paperista ja selluloosasta. Teollisuuttamme on lisättävä ja valistustyötä tehtävä yksityismetsän-

omistajain keskuudessa metsien hyväksi, — puhui insinööri Lehti.

— Niin, meidän on sitä työtä tuettava. Suomen kansalle puhutaan säästäväisyydestä, mutta metsien säästämistä vain harva puhuu. Metsävalistusjärjestömme ja metsämiehemme kylläkin, mutta uskovatko sitä sitten ne itsepäiset metsänomistajat, jotka ovat tottuneet käyttämään metsiään esi-isiensä tavalla. Mutta nyt meidän onkin suunniteltava tällä kertaa vain jalostusteollisuuden laajentamista. Tähän työhön tarvitsemme sellaisia miehiä, jotka pystyvät panemaan toimeksi sen, minkä me suunnittelemme.

Insinööri Riutta sytytti sikarinsa, puhalsi muutaman savun ja jatkoi:

— Meillä on kilpailija metsänjalostuksessa niinkuin tiedät, ja tämä kilpailija ei ole muutenkaan meille mieluinen. Emme kuitenkaan pelkää lähteä taisteluun, sillä *me* valmistamme sellaista tavaraa, jossa ei ole hivenenkään vertaa muistuttamista ja joka laadullaan lyö kilpailijan. Suhteemme ostajamaihin ovat hyvät, ja me pidämme suhteita edelleen hyvinä, vieläpä teemme ne kiinteämmiksikin. Nyt on vain saatava lisää pyöriä pyörimään. Ennustan tulevaisuuden suhteen nousua. Nousua joka suunnalla ja joka taholla. Ja tuotantomme noususta riippuu nousu muillakin tahoilla. Meidän täytyy antaa myöskin niille teräville aivoille, jotka työskentelevät maan puolustuksessa, työtä ja välineitä.

— Olen samaa mieltä kanssasi. Meidän pitää yrittää. Raaka-aineen kulutus tulee kohoamaan. Kun maan kotitarvepuun kulutus on suhteettoman korkea ja kun enentyvä teollisuutemme tarvitsee entistä enemmän puuta, voi yhteinen kulutus ylittää kasvun, ja varmasti meitä tullaan syyttämään tästä ylikulutuksesta, mutta eihän se saa tulla esteeksi. On osoitettava kansalle, että on parempi antaa teollisuuden käytettäväksi se puumäärä, mikä tarpeettomasti tuhlataan kotitaloudessa. Metsäpolitiikkamme täytyy lähteä siihen suuntaan.

— Se on selvä. Kun sen vain saa ensin kääntymään, — naurahti Riutta. — Maatalousjärjestöjen olisi toimittava yksissä ja yhteistoiminnassa metsäjärjestöjemme kanssa ja ohjattava metsänomistajat oikealle suunnalle metsiensä käytössä. Aitarasitus ja polttopuun kulutus on suunnaton. Maatalousmiehet saisivat maamiehet uskomaan näitä asioita ja tekemään nopean käännöksen.

Riutta jäi jälleen rummuttelemaan pöytää sormillaan. Se oli hänessä eräänlaista tahdonvoiman ilmausta. Ja tahtoa hänellä nykyisin oli, jos oli ollut ennenkin. Tulevaisuuden näköalat kangastelivat suurina hänen mielessään. Kun maan vientiteollisuus kukoistaa, silloin voi hyvin myöskin kotimarkkinateollisuus, maa- ja metsätalousväki.

Pitäisi vain saada enemmän yksimielisyyttä ja yhteistyötä.

Mutta se on tässä maassa niin ihmeellisen vaikeaa.

Eri piirit melkein vihaavat toisiaan ja kaikenlaiseen luulotteluun uhrataan paljon energiaa.

Koulut tekevät työtä yleisen sivistystason kohottamiseksi, mutta se näyttää olevan vielä väliin sangen matalalla. Ei ainakaan kannata kerskua, niinkuin väliin tehdään.

— Me tarvitsisimme paljon, — alkoi Riutta jälleen. — Metsäkouluja lisää. Kansan alkeisopetukseen muun, vähemmän tarpeellisen tilalle metsätietoa ja yleistä talousvalistusta. Nuorena vitsa väännettävä.

Riutta sytytti uuden sikarin ja käveli mieltien.

Kaikki on niin vanhanaikaista. Utta henkeä tarvittaisiin, mutta kuka sitä kykenee puhaltamaan ja nostamaan.

Maataloudessa on opetettu uusia suuntia ja siinä jo kyetään olemaan jotakuinkin ajan tasolla, nukkuvia viljelijöitä huomioon ottamatta. Metsävalistusmiehet ja järjestöt ovat tehneet pitkän ja hikisen työpäivän, mutta heidän työnsä on osalta kilpistynyt kuin vuoren seinään.

Mistä se johtuu?

Ehkäpä monistakin syistä.

Mutta ne syyt täytyy poistaa. Nousua ja virkeyttä kaikkialle.

Insinööri Lehti nousi. Hänen oli mentävä kokoukseen.

— Me tapaamme vielä tänään. Näkemiin.

— Näkemiin. Kuule, minä tarvitsisin nyt heti nuoren, pystyvän miehen, joka olisi mies kiireestä kantapäähän. Jos tunnet sellaisen, käske luokseni.

Insinööri Lehti mietti. Hän kyllä tiesi sellaisen, mutta hän olisi tarvinnut tämän miehen itse. Tänään aamupäivällä insinööri Eino Nurmi oli tullut paikkaansa, jonka hän oli tarjonnut tälle kyvykkääksi kiitetylle miehelle.

Tuo Riuttakin tarvitsi sellaisen ja oikeastaanhan oli saman tekevää, missä mies yritti, kunhan sai yrittää.

— Minulla on sellainen mies, mutta olisin tarvinnut hänet itsekin. Sinä saat hänet. Milloin voit ottaa vastaan? — kysyi Lehti.

Riutta katsoi pöydällä olevaa työlistaa.

— Kello neljä iltapäivällä. Voiko hän silloin tulla?

— Kyllä varmasti.

— Ja sinä tiedät hänet?

— Jokseenkin. Olen sitä paitsi hankkinut tietoja hänestä. Mutta hänelle pitää antaa paljon työtä, hän on sitä maata, — naurahti Lehti.

— Sitä ei tule puuttumaan.

— Näkemiin siis.

— Pikaisiin näkemiin.

Riutta jäi miettimään. Mietteet olivat nyt niin tiukkoja, että sormet unohtivat rummuttamisen. Voimakaspiirteisessä päässä kohosivat ohimosuonet. Niin kävi aina, kun hän ratkaisi

suuria asioita. Sisäkkö kävi ilmoittamassa aamiaisesta, mutta Riutta ei kuullut. Istuen pöydän ääreen hän teki muutamia laskelmia ja mutisi ääneen:

— Se kysyy paljon, mutta sen täytyy onnistua.

Insinööri Riutta oli keskustellut jo puolituntisen Eino Nurmen kanssa ja näytti hyvin tyytyväiseltä. Hän oli jo saanut selville pääpiirteet tästä työhaluisesta nuoresta miehestä, ja ne piirteet olivat hänen makuunsa.

— En ole huomannut . . . saako olla sikari?

— Kiitos.

Riutta istahti ja katseli laskelmiaan.

— Olipa hyvä, että löysin miehen, joka käsittää tämän suunnitelmani. Se merkitsee paljon metsillemme, ja meidän yrityksemme on alkua. Mutta nyt me näytämme tietä toisille, sillä olen varma, että onnistumme. Meidän suunnallamme ovat uudet yritykset yhtä paljon onnen peliä kuin varmaa onnistumistakin, mutta täytyy yrittää. Suorastaan täytyy. Maa tarvitsee lisääntyvää tämän alan teollisuutta, ja me luomme sitä. Metsiemme kohta on raskas, tarkoitan yksityismetsiemme, mutta luotan päivän valkenemiseen tälläkin taholla. Se on välttämättömyys ja on vain kysymys ajankohdasta, milloin tämä tulee. Asiain tila ei voi kauan jatkua tällaisena. Järkeä voittaa.

— Niin minäkin uskon, — sanoi Nurmi.
— Kansa tottuu hitaasti uusiin asioihin, mutta pitää niistä sitten tiukasti kiinni, kun pääsee selvyteen.

— Se on totta. Olisimme päässeet jo ajat sitten tässä kysymyksessä toisiin tuloksiin, jos valtiovalta olisi antanut sille enemmän tukea. Me tarvitsemme valtiota ja valtio tarvitsee meitä. Voisin sanoa, että muutaman vuoden perästä on tuuli sillä suunnalla toinen.

Eino nyökkäsi. Tuolla miehellä oli selvä rata.

Riutta mietti jälleen. Sormetkin yrittivät rummuttaa.

— Miten tulitte tälle uralle lähteneeksi? — kysyi hän Einolta.

— Kaipa se käsky tuli metsästä. Polvenkorkuisena harhailin päivät pitkät veljeni kanssa metsissä ruokaa muistamatta, ja meitä toruttiin. Koulutus tuotti vaikeuksia pienen talon pojille, ja veljeni jäikin tavalliseksi metsämieheksi, mutta minä purin hammasta ja pääsin kuin pääsinkin määräni päähän.

— Oikein! Ja milloin arvelette voivanne esittää alustavia suunnitelmianne? Järjestämme teille rauhallisen työhuoneen eikä teitä saa häiritä. Ottakaa sopiva apulainen ja kaikki mitä tarvitsette.

Riutasta oikein henki ulos hyväntahtoisuus ja hyväntuulisuus.

— Ainakin viikon perästä, ehkä ennemminkin.

— Ei mitään kiirettä. Harvaan mutta har-
taasti.

Molemmat naurahtivat.

— En ole tottunut hutiloimaan. Tulen kyllä
vastaamaan työstäni, — sanoi Eino.

— Sen uskon.

Ovelle ilmestyi nuori neito. Ilmestys oli
Einon mielestä niin erikoinen, että hän melkein
hämmästyi.

— Sinikka, tulehan tänne, — kutsui Riutta.
— Tässä on tyttäreni ja insinööri Nurmi, tuleva
oikea käteni.

Einon henkeä melkein salpasi hänen pitäes-
sään tytön hoikkaa kättä tervehdysajan kädes-
sään. Missä hän oli nähnyt nämä kasvot ja tuon
olemuksen, missä? Unessa varmaankin, tai ehkä
metsissä uneksiessaan kesälomillaan.

— Tyttäreni opiskelee huvikseen metsä-
asioita, niin että teillä voi työn lomassa olla niistä
mukavaakin keskusteltavaa. Toivomme, että
insinööri Nurmi pistäytyy usein luonamme,
— sanoi Riutta hymyillen.

— Kiitos. Hyvin mielelläni. Luulen kuiten-
kin, että painun lähiaikoina korviani myöten
työhön.

Sinikka hymyili. Einon mielessä välähti, että
aivan tuollaista oli metsän hymy, kun aurinko
ilmestyi pilven takaa ja levitti kaikki kultansa
metsän oksastoille.

Siirryttiin kahvipöytään.

Eino oli nähnyt hienojakin miehiä, mutta insinööri Riutta teki siinä suhteessa erikoisen vaikutuksen. Hän oli kuullut puhuttavan englantilaisista suurmiehistä, ja nämä olivat varmaankin sellaisia kuin tämä suuri teollisuusmies.

Eino ei tuntenut olevansa seuramies eikä hänellä ollut haluakaan siihen. Kaiken aikansa hän oli käyttänyt opintoihinsa ja kesäisin vaellellut metsissä niinkuin poikasenakin ja saanut siitä suurimman nautintonsa. Eino rauhoittui, kun huomasi olevan hyvin helppoa tulla toimeen tämän suurmiehen ja hänen tyttärensä seurassa. Puhuttiin kaikista asioista, kun Riutta ensin oli kosketellut muutamia yksityiskohtia alkavassa suunnitelmassa. Ihmeekseen Eino sai kuulla, että Sinikka oli myöskin kiintynyt koko sielustaan metsään ja vaelteli siellä yksinään kesäisin ja hiihdellen talvella. Joku toinen hänen asemassaan oleva ainoa tytär — äitikin oli kuollut tytön nuorena ollessa — olisi uhrannut aikansa pukuasioihin ja seuraelämään. Sinikka kertoi nauraen, että hän ei välittänyt pukuasioista mitään. Kunhan sai jotakin yksinkertaista ylleen. Luonnon suuri lapsi hän näytti olevan ja sellaisena harvinainen näissä piireissä. Eino oli myönnettävä itselleen, että hän joskus tuntisi halua jatkaa tuttavuutta tytön kanssa, vaikka työ tulisikin vaatimaan hänen aikansa kokonaan.

Myöhemmin Einolle näytettiin hänen työhuoneensa ja asuntonsa toisessa rakennuksessa, ja hän halusi ryhtyä heti toimeen.

— Käykää nyt sentään joskus juttelemassa, — pyysi Sinikka.

— Onhan minun työni takia tavattava usein herra isäanne, ehkä silloin joskus näen teidätkin, — lupasi Eino.

Hetkistä myöhemmin hän jo istui työssä suuren pöydän ääressä valkoisessa työtakissaan ja antoi ohjeita apulaiselleen. Väliin hän näki edessään suuret, lapsellisen kirkkaat ja nauravat silmät, mutta suurten konesalien hahmot ja korkeat savupiiput ja kihisevä työläislauma siirsi kuvan tieltään. Nyt hän sai toteuttaa suuria unelmiaan, ja kohtalo oli sallinut hänen päästä oikeaan elämäntyöhön.

Suurista metsistä olivat raskaan sarjan miehet hävinneet, kun maaliskuu jo mittaili maita. Sahatavara oli rannoilla odottamassa kevättä, päästäkseen iloisesti vierimään poreisiin ja puroihin.

Kämpät alkoivat autioitua. Pinomiehet siellä väliin pitivät vielä iloisia iltapuhteita pitenevien päivien aikana. Pinotavara oli vielä kesken-eräisenä muutamissa metsissä, ja sitä ajaa luitkuttelivat pienten paikkojen hevostmiehet viimeiseksi talven ansiokseen, ryhtyäkseen pian pusaamaan pelloilleen tunkioita.

Olivathan tätä pinotavaraakin metsät antaneet aikamoisia summia. Tuhansien järvien rannat olivat saaneet pinoja joka puolelleen. Kesän tultua ne lähtisivät proomuissa määräpaikkoihinsa. Olipa niihin saanut muutama näre riisua turkkinsa talven pitkään. Latvatupsut ja oksat olivat jääneet metsään, missä taitava metsänsä hoitaja keräytti ne kasoihin ja hakkautti hienoksi hakuksi vajaan; niistä sai emäntäväki kuivaa ja hyvää hellapuuta pitkin kesää. Ei tarvinnut tähän tarpeeseen haaskata parempaa puuta.

Vanhanaikainen maanviljelijä hakkautti ne myöskin hienoksi, ja hevospoika sai niitä kanneksia talliin hevoslannan sekaan, josta näin valmistettiin pellon höystöä.

Pinotavaraa, rahapuuta, oli kerääntynyt rannoille, mutta eipä vielä osannut salolainen talon mies ottaa aitapuuta tulevan kevään aitatyöhön muusta kuin näreestä, ja valtavia pinoja näistäkin olisi karttunut, jos ne olisi kerätty yhteen. Puuaita oli sellainen, että se melkein teki pilkkaa rakentajastaan. Muutaman vuoden perästä lupsahti maata vasten; ala vain sitten taas uudelleen. Entinen aita hellapuiksi ja uusi tilalle parhaimmasta näreiköistä. Maamiesneuvojat jo esittelivät, että aidataanpas vain laidunpaikat piikkilanka-aidalla ja jätetään muut tarpeettomat aidat tekemättä, niin päästään vähemmillä työvoivoilla ja metsäkin säästyy.

Ajatteleva maamies jäi asiaa miettimään ja osaltaan taipuikin tähän uuteen tapaan, mutta ei vielä hennonut näistä rakkaista aidoista kokonaan luopua. Maan rajalla oli ollut aina aita, ettei päässyt naapurin karja omalle maalle, ja kaipa aitaa oli edelleenkin pidettävä kunnossa näillä rajoilla.

Joku vakuutti, että ei naapurin eläinten takia tarvitse aitaa tehdä rajapaikoille. Pitäköön naapuri huolen eläimistään, etteivät pääse toisen alueille.

Eivätpä ne kuitenkaan taitaisi välittää niistä

sellaisista asetuksista, kun kerran antoivat karjansa kulkea niinkuin toisetkin metsämailla.

Ja näitä aitoja vain tultaisiin vanhalla tottuimuksella tekemään. Mikäpä siinä. Mukavaahan se taisi olla toukokuisena päivänä aitojen latominen. Niinhän ne olivat isätkin ennen niitä latoneet ja saatuaan veräjän kiinni myhähtäneet: Nyt siitä et mene, elukka, etpä niinkään.

Ja niin vakaisen vanhanaikaisissa taloissa huiskahtelivat vielä parhaassa kasvussaan olevat näreet aitapuiksi näinä maaliskuun kirkkaina päivinä, eikä kukaan ottanut vaivakseen laskea, mitä niistä kunkin osalta olisi tullut kuutioita paperipuina.

Sellaiset laskelmat olisivat taitaneet ruveta harmittamaan ja nostamaan käden korvalliselle. Selvää rahaahan tässä haaskattiin ja työt vielä lisäksi.

Toinen naapuri oli jo kyllästynyt tähän kuusi-koiden haaskaamiseen ja meni tiheimpään männikköön ja otti sieltä aitariukuja ja pylvaitä, ajeli kauppiaseen ja nosti rekeensä muutamia piikkilankarullia. Koetetaan nyt sitä maatalousneuvon keinoa, kun se sitä niin hoputtaa. Taitapa näreen hinta kohota, joten sopii säästää myytäväksi.

Maaliskuun aurinko kilotti lämpimästi. Räystät tippuivat ja hangen pinta koveni. Metsä humisi kevään odotuksessa. Talvisilla hakkuupaikoilla oli latvoja ja oksia, ja vanhat vakavat mäntyvaarit katselivat, eikö niitä tultaisi kerää-

mään kokoon. Nyt oli sopiva aika, kun hanki kohta kantoi hevosenkin ja metsässä liikkuminen oli kuin piiritanssia.

Pohtikin hiihteli kierroksillaan, katseli metsäteitten vierillä näitä talvellisten hakkuitten jälkiä ja mutisi itsekseen: Tulisi niistä halkoa, tulisi polttopuuta vaikka minkä verran. Sinne taitavat jäädä maatumaan ja lahomaan. Halkomies vain kaataa pystymetsää, ottaa mistä parhaimmin pinon saa kokoon. Leimakirves on harvinainen kapine talossa, eikä isännällä ole aikaa niihin semmoisiin leimuihin.

Pohti hiihdellä luputteli, ei pitänyt kovin kiirettäkään. Ei kiireellä kuitenkaan saanut mitään kokoon. Eikä suuttumallakaan enää. Parasta, kun muhoili ja teki, missä sai jotakin tehdyksi, ja antoi nukkuvien nukkua. Kylläpähän siitä vielä heräävät, ainakin silloin, kun rahanpuute alkaa taskuissa rapista. Turha tässä huutaa ja huitoa.

Jopa kuitenkin Pohti innostui huutamaankin vielä, kun tapasi tien varressa muutaman talon hevospojat aitapuita parhaimmasta näreiköstä kaatamassa. Pysäytti suksensa hakkauksen laitaan ja kysäisi:

— Paperipuitakos ne pojat vielä näin myöhään tekevät?

— Eihän nämä . . . aidaksia näistä pitäisi . . .

— Mitä helsnattia . . . aitapuita parhaasta näreiköstä. Menkää nyt jo hiiteen! Isäntäkö se tästä käski ottaa?

— Ei tuo mitään sanonut. Käski vain metsään aitapuun ottoon.

— Ei neuvonut paikkaa paremmin. Ei käskenyt edes harventamalla ottaa!

— Ei tuo siitä virkkanut . . .

— Voi tuholainen! Ei tuo nyt liene tarkoittanut, että parhaimpia paperipuuta aitapuiksi.

Pohti kellesti metsään, näki harventamista vaikka miten paljon. Otti jo takkinsa vyöstä leimakirveen ja aikoi lyödä merkkejä, mutta jäikin miettimään. Eihän häntä ollut pyydetty. Saattaisi isäntä vaikka minkä metelin nostaa luvattomasta työstä.

Pohti pujotti kirveen vyöhönsä, mutta neuvoi poikia ottamaan tuosta ja tuosta, toisen isomman juurilta. — Ja vastaisuudessa kysykää ensin, mistä ja millä tavalla, — hän neuvoi.

Pojat katselivat typerinä. Pohti pohauteli ja mutisi, lähti sitten hiihtämään. Siitäpä tuo kulkee talon ohi hänen tiensä. Pitääpä poiketa sanomaan isännälle, mitä tuhoa pojat tekevät. On tämä jo laitapeliä.

Siinäpä jo olikin Mutikkala, harmaaseinäinen, hiukan ränstynyt talo. Näkyi jo päällepäin, ettei isännällä ollut metsätietoa. Pohti astui tupaan. Ei näkynyt elävää sielua. Tuvan suuressa muurirämiskässä paloi tuli, suuri syllys koivuhalkoja. Leivät olivat pöydällä. Hataralta näytti tupa mustine hirsiseinineen. Kyllä tällainen puita kysyy, kun on tuollainen uunikin.

Isäntä tuli ulkosalta, tervehdittiin. Sitten isäntä mittaili epäluuloisena Pohtia syrjäsilmin. Mitähän se nyt... Jokohan taas sitä metsälehteään tyrkyttää.

— Isännän pitäisi mennä ottamaan niskasta hevospoikiaan, kun olivat tuolla tien varrella parhainta näreikköä aitapuiksi kaatamassa.

— Missä tien varressa?

— Senpä niityn kupeella, jossa taitaa olla talon paras näreikkö.

— Mm...

Isäntä pisti rauhallisesti piippuunsa. Mietti, jotta eipähän tullut sanotuksi, ettei suurimpia näreitä. Pitääkin sanoa, kun tulevat ruoalle.

— Siitä metsästä saa harvennuspuutakin, ja olin jo vähällä ryhtyä pojille leimaamaan, mutta kun ei ollut käskyä, niin jätin. Suuri lovihan tällaisessa metsänkäytössä tulee isännän rahapussiin.

— Mm... mitäpä tuota hätäilee kenenkään rahapussista, — toksahti isäntä, sylkäisi ja lähti kemputtamaan.

Pohdinkin oli painuttava siitä teilleen ja matkoilleen, ensin hiljaisesti kiroten, mutta kohta myhäillen. Mitäpä tässä äkäilemään tyhmyyttä vastaan. Koventakoot eduskuntamiehet metsänhaaskauslakia, niin eivät isottele. Ei tästä muutamien kohdalta kuitenkaan muuten selviä. Ja rikoshan on toisten tuhlata maan yhteistä omaisuutta, kun toiset sitä jo koettavat säästää.

Huhtikuinen hankiaamu. Nurmen Kalle painalsi suksillaan niin, että hanki helisi metsän kohdussa.

Hänen piti nykyisin lentää kuin ampiainen paikasta toiseen, mutta sitä hauskempaa vain oli. Se tyydytti toimintahalua, ja sitä riitti. Kaikki nuoret pursuvat voimat metsien hyväksi. Jos olisi hänellä valtaa, niin muuttaisi yhdellä kädenkäänteellä koko metsätalouden uusille urille.

Kalle oli kivunnut vaaralle, johon näkyi ympäristön metsiä ja niiden keskellä pieniä viljelysaukioita ja asumuksia. Palokärki huusi tervehdyksen metsämiehelle. Tikka pärrytti. Koko metsän elolliset olivat äänessä ja liikkeessä, ja teeriukko innostui laulamaan lempeään yhä kiihkeämmin.

Metsämies katseli ympärilleen terävin silmin. Näki hyvin täältä lähiympäristön metsät, miten niitä minkin talon paikalla oli hoidettu. Taikka turmeltu.

Metsäharrastus toki alkoi elpyä vähitellen, mutta vielä oli sellaista, kuin märkä olisi palanut.

Tuossa aivan vaaran juurella oli Kähnälän kylä, Nujulat ja Ruti-Juvelin rämäiseksi sortuva talo, Kuhnula. Siinä koetti kylän laidassa hiukan kunnostautua Sorrin talo, mutta metsä alkoi olla puhtaaksi siitäkin talosta syötynä. Ja sitten Kuoppala, Kuopan ökyrinä esiintyvä talo, jossa isäntä mahtailee kultakellolla, pukeutuu parhaisiin tehdaskankaisiin, ajelee autolla ja rellestää, vaikka metsä alkaa olla kuittina. Ei yhtään kuusen tainta pistetä aukiolle.

Kalle käänsi katseensa toiseen suuntaan, hiukan etäämmälle, jossa on toista maailmaa ja jossa jo aherretaan metsien kohottamiseksi. Siellä on Pihlatniemi, ihmetalo, jossa talvella majaili, ja jonka pihamaalle jäi sekin ihmetyttö, Hilja, kun hän survaisi suksensa liikkeelle.

Olipa kuitenkin kukkulapaikkoja metsänkin suhteen olemassa. Niistä se lähti esimerkki toisille, vaikkakin verkkään, mutta kuitenkin ehkä ennen kuin se jo oli myöhäistä.

Nurmen Kalle survaisi suksensa alamäkeen, ja ne veivätkin miestä kuin hurja varsa helisevällä hangella. Riekkolenssi tien yli, oli melkein osua yhteen, ja teeriemo torua tärästi sellaista menoa.

Niku-Laurin, pienen palstatalon, aukea ja asumus.

Mitä ihmettä?

Kallen täytyi tökätä sauvat vastaan, pysäyttää suksensa. Niku-Laurin metsätierakkeethan oli-

vat kuin puutarhaviljelyä. Tuossa oli karsittu aivan tänä aamuna pienen petäjikkötievan puista kuivat oksat. Ja entäpä tuolla tuo koivikko.

Kallen täytyi kääntää suksensa sinne, että paremmin näkisi. Hän oli kuullut kiitettävän Niku-Lauria, mutta eipä luullut tavallisen pikkutalon miestä näin eteväksi metsänsä hoitajaksi.

No, tämä teki jo hyvää metsänystävän sydämelle. Hiveli aivan kuin voisulalla. Näin sitä pitäisi joka talossa. Ei olisi pelkoa metsien ja tehtaitten raaka-aineen häviämisestä.

Nurmen Kallella oli kiire, mutta ei malttanut olla poikkeamatta Laurin asumukselle. Siinähan mies olikin pihamaallaan, metsään lähdössä, oksarauta kädessään, jokseenkin tuntematon karpine monessa suuressakin talossa.

— Hyvää huomenta! Tekö olette tämän paikan isäntä? — kysyi Kalle.

— Minähän tässä olen heilunut.

Tuntemattomia olivat miehet toisilleen, ja Lauri katseli, jotta mikähän tulokas on miehiään. Metsämies se on varmaan, näkee sen jo päältäpäin.

— Onpa tosiaankin heiluttu, sen näkee tuosta metsästä. Mistä olette saanut metsäinnostukseenne?

— He... metsästä itsestään. Kyllä metsä sellaista pystyy antamaan.

— Näkyy toki muutamille antavan. Ja miten olette opiskellut? Tuosta metsästä näkyy, että luettu on.

— Tuolla pirtin pöydän päässä on ollut minun metsäkouluni ja opettajina kirjat ja kartat, metsälehti koulumestarina. Eihän sitä mökistä lähteneellä varaa muuhun.

— Näkyypä silläkin saavan aikaan, kun on tahtoa.

— Mikäs . . . täytyyhän sitä olla, ei muuten mitään metsästään saa. Menee kuin kähnäläisten metsät pirtin uuneihin ja joutaviin myynteihin. Ei meillä tuhlata polttopuutakaan. Jos vie-raan sopii tulla katsomaan.

— Pitää tulla, vaikka kiire on.

Pirtti oli puhdas kuin nukkekaappi; tehtaassa muurattu hella paistouuneineen oli lietenä.

— Kyllä te tämänlaisen kapineen tunnette. Ei siinä liikoja metsä kulu.

— Ei kulu.

— Ja nyt laitettiin tänne kamariinkin valmis uuni, joka on vähäruokainen, mutta paljon antava. Maksoihan se, mutta kyllä se lupaa hintansa maksaa piankin.

Emäntä tuli askareiltaan. Kalle sanoi ihmettelevänsä talon metsätaloutta, kun se on oikealla mallillaan aivan Kähnälän nurkilla.

— Kyllähän Eemi käy puitaan halailemassa, ettei tahdo minua muistaakaan, — nauroi emäntä.

— Minä hoidankin metsääni yhtä hellästi kuin emäntä sianporsaitaan. Kilpaa koetetaan, kuka enemmän saa alaltaan.

Oli siinä ihmettä kerrakseen Kalle Nurmellekin.

— Nyt on kiire, mutta minä käyn vielä toisen kerran teillä. Tällainen antaa lisäuskoa metsävalistajankin vaikeassa työssä. Kiitoksia paljon.

— Mutta kyllä saunakin katsotaan vielä kesken kiireenkin, — ehätti Lauri ja käveli edellä pihamaan laidassa olevalle punaseinäiselle saunalleen.

— Täälläkin on tämä nykyajan teräskiuas. Ja voi, miten suuri nautinto tämä on korven eläjälle. Ja parasta kaikesta, että lämmityspuut voi viedä kainalossaan.

— Kyllä tunnen sen nautinnon ja kiitän myöskin. Mutta sanokaapa, milloin on jokaisen maalaistalon saunassa tällainen uuni?

— Jaa. Hiisi hänet tiesi. Ovat tainneet runoilijat ylistää kivikiukaan niin loppumattomiin, etteivät osaa siitä erota.

— Niinpä taitaa olla.

— Mutta kyllä se vielä routa porsaan opettaa. Valoisampaa tulevaisuutta minä ennustan näille salolaisten metsille. Kun nyt hierovat vielä muutamia vuosia silmiään, niin kyllä ne vielä suuriksi repeävät.

— Toivotaan.

Kalle löi kämmentä miehelle ja antoi suksiensa jälleen soida hohtavalla hangella. Mieli oli kepeä kuin pensaikossa pyrisevä pakkastiainen. Suksetkin ihan lensivät.

Tuli vastaan niittyaukio ja sen laidassa näkyi joku tyttölapsi hiihtelevän. — Näyttää tutulta, tuumi Kalle, — aivan kuin Pihlatniemen tytär. Otetaanpa kiinni, niin nähdään.

Kalle sujautti tytön rinnalle, ja Hiljahan se oli.
— Kalle! Mistä sinä siihen?

Tyttö hämmästyi. Silmät loistivat kuin kuurakiteet puiden oksilla.

— Nämä suksethan ne lennättävät. Kohta tulevat rantamiehet ja puominäreitä pitää hankkia valmiiksi.

— Kyllä kai niitä on meidän maalla, — sanoi näppärä tyttö.

— Äläpäs nyt, punaposki. Ei isäukkosi anna metsästään sellaista tavaraa, kyllä minä sen tiedän. Kuulostankin, jos nuo Kähnälän vaarit hellittäisivät.

— Tokko sitten käytkään meillä? — kysyi tyttö surkeana.

— Tulen jo aamiaiselle, jos vain palan annat.

— Jo minä toki. Lähdenkin sitten laittamaan. Älä vain viivy kauan.

Tyttö alkoi lykkiä, ja somalta näytti suksiltaan metsämiehen mielestä. Kylläpä ehti tänä aamuna sattua paljon mieltä kohottavaa.

Kalle käänsi suksensa Kähnälän kylää kohti, jonne oli vain muutama kilometri. Siinähan näkyi jo Ruti-Juuvelin Kuhnula, torkkui huhtikuun aamussa kuin vaivainen vanhus.

Pihamaalla oli kamaa kaikenlaista. Mitäs tuo!

Kalle pysähtyi puuvajan eteen, johon oli ajettu kasa parasta faneerikoivua polttopuuksi, vieläpä kesäpuuksi.

— Voi sen karvapää! Rangaista tuollaisesta pitäisi.

Kalle meni pirttiin ja sanoi hyvät huomenet. Penkillä nojotti vielä alushoususillaan Ruti-Juuvet, isäntä, ja nynnytteli piippuaan. Katseli, oliko tulija metsänostaja vai niitkö neuvojia taas.

Kalle sanoi asiansa ja odotti vastausta.

Ruti-Juuvetin oli kuitenkin vedettävä ensin paikkahousut jalkaansa, ensin toinen lahje ja sitten vähän välillä leväten toinenkin. Sen jälkeen piti natustella nurkantakuisia koppaan ja sytytellä. Paksut huulet lupsuttivat piipunvartta, ja toinen silmä katsoi vierasta, että olikohan tuo puulaakin mies, vai vosmestari. Oli niin vosmestarin näköinen, vaikka ei mahaa ollutkaan. Jos tietäisi, että on vosmestari, ei antaisi yhtään närettä.

— Tuota . . . oletteko puulaakin ajattaja?

— Olen ajattaja ja uittaja ja mitä milloinkin tarvitaan.

— Tuota . . . minkä puulaakin?

Kalle sanoi.

— Hy . . . tuota . . . olette niin vosmestarin näköinen.

— En minä ole vosmestari, — nauroi Kalle.

Ruti-Juuvet mietti vielä tovin, sylkäisi ja ökähti sitten:

— Saahan niitä näreitä ottaa. Ottaa vain, mistä parhaiten saa. Kai niistä sama maksetaan kuin ennenkin.

— Kyllä maksetaan. Isäntä käy vain lukemassa.

— Mm . . . mitäpä minä . . . kyllähän ne puulaakin miehet laskevat ja rätingin tekevät.

Kalle nousi lähteäkseen, mutta muisti koivutukit puuvajan nurkalla.

— Isäntä on ajattanut faneeritukkeja polttopuiksi tuonne pihalle.

Ruti-Juuvet katsoi hölmistyen.

— Tuota . . . mitä faneeritukkeja?

— Joita on ajettu tuonne vajan eteen halkopuiksi. Ne olisivat kelvanneet faneeripuun ostajalle ja tuollaisista maksetaan nelisenkymppiä rungolta. Tulee kalliita kesäpuita.

— Oletteko metsänostaja?

Kalle hymyili ukon järjen vähyyttä ja lyhyyttä.

— Ostan minä väliin metsiäkin. Tuollaisista koivuista maksetaan nykyisin hyvä hinta.

Ruti-Juuvetin järki alkoi jo hiukan selvitä. Nousi katsomaan ikkunasta vajan nurkalle, jossa hohti valkovartinen koivukasa.

— Tuota . . . ne nuo pojan pakanathan ne ovat niitä kaataneet ja ajaneet. Eivät katso, mistä ottavat.

— Isännänhän se pitää katsoa. Tuollainen on niinkuin ottaisi lompakostaan seteleitä ja työntäisi uuniin.

— Tuota . . . kun minä nyt niitä poikia . . .

Kalle painoi oven kiinni, ja Ruti-Juuvcl jäi miettimään, että kyllä se sittenkin taisi olla vosomestari, kun se noistakin koivuista. Vai maksetaan jo niin monta kymppiä koivuista.

Oli jo aivan paikkaa muutettava penkillä, kun tuntui kankkua kuumentavan. Laara-emäntä, kuiva kakkä, hyntysti pöytää raikkoamaan ja alkoi innota Ruti-Juuvclille:

— Hyi, ryökälettä . . . hajuaa kuin kärpän raato. Tokko lie koko aamuna pellolla käynyt.

— Tuota . . . ottaa se jo irti vaikka minkä, kun . . . tuota kuulutaan maksettavan neljä kymppiä koivusta, ja pojat ovat ajaneet vajaan.

— Hy . . . joutaisit katsomaan.

Ruti-Juuvcl lähti vähitellen ja mökisi porsuassa mennessään:

— Satsia . . . satsia on nyt annettava pojille, pakanoille.

Jopa kelpasi Nujulan tuvassa lekotella Kähnälän kylän ukkojen, kun huhtikuu oli jo loppuillaan ja aurinko maalasi lämpimää uhovan läikän pirtin lattiaan. Oli saatu kahvitkin, kun Justiina oli keitellä höntystänyt ja pannut kovat sikurit ja moiveet pannuun.

— Hoho! olipa se oikein puukolla leikattavaa kahvia, — kehaisi Kuokka-Eemi, isäntä ja Nytky-Joopi vahvistivat:

— Oli . . . oli se puukolla leikattavaa ja teki hyvää sydänelälle. Sellaista se kahvi on oikeissa kylissä, eikä sitä pailikin hiilivettä.

Sorrikin istuksi sängyssä, kun oli sattunut ohi kulkemaan, vaikka ei harrastanutkaan näiden toisten laiskiaisten seuraa. Oli vain sattunut ja istui, kun ei ollut kiirettä ja kun oli saanut vielä viimeisillä näreillään, propsilla, rahan nurkkia. Sorrinkin oli hyvä olla, kun aurinko paistoi, eikä ollut nälkä eikä jano.

Jopa köhni Ruti-Juovelkin Nujulan tupaan, ja nyt siinä olikin jo neliapila pohtimassa näitä nykyajan kysymyksiä, varsinkin metsäasioita, kun niistä suhkitaan ja sohistaan joka paikassa.

— Yhy . . . kyllä siellä päiväkulta nyt lekotaa. Tuota . . . onkos sulla Eemi sitä piipun-täytettä, kun massi unohtui.

Kuokka-Eemi oli nojattanut kyynärpäät polvien varassa ja kohentui nyt ottamaan rouhepönttöä nurkasta.

— Onhan sitä piipun evästä. Tungetaanpa siitä vain koppaan ja annetaan ritistä, kun tuo päiväkulinkin niin lekottaa. Kuuluuko sitä mitä Kuhnulaan?

— Mitäpä tuota. Kuuluu vain joku vosmestari taas kulkeneen Kuoppalassa.

Ukot höristivät. Vosmestari on sellainen elävä, joka panee korvat heilumaan, suut mutuilemaan.

— Vai jo kulki vosmestari. Olikohan oikein emä ötsikkä?

— Isotekoisen sanoivat pojat olleen, reen perän täyteen. Ja oikein kaksi hevosta reen edessä, — valehteli Ruti-Juvel huulet hölpällä.

— Voi karvainen! Vai oikein kaksi hevosta. Se on ollutkin sitten oikein ökymies. Jo nyt lähti lepän karangatkin Kuopan maalta. Metsiä se semmoinen jehku on tullut narraamaan. Puulaakit lähettivät väliin sellaisia ötsiköitä.

— Joo, niin tekevät. Ja niillä kuuluu olevan liivin vuoritkin tuhatlappusista, — tiesi Nytky-Joopi.

— Ja sitten kuuluu niillä suurpomoilla olevan housun ronkilla vuorit, joihin on sullottu sata-

markkasia pehmikkeeksi, etteivät lyöty ronkat reen laitoihin, — lisäsi Kuokka-Eemi.

— Hy... hy... onpa kai niillä tauhkaa panna vaikka kengän pohjallisiksi.

— Onhan niillä, — vahvasti Ruti-Juuvet.

— Kirkonkylän kievarissa kuuluu kerran käyneen vosmestari, joka oli antanut piialle satasen silmiveestä, — tiesi Nytky-Joopi.

Ruti-Juuvetin huulet höpäilivät, kun mietti valhetta. Kohta se jo tulikin ja sitten höröteltiin. Mikäpä oli hörötellessä, kun auringon läikkä hautoi ikkunan äärellä ja kiireestä ei tietoaakaan. Justiina, laihuutta naksava eukko, kääntä, että pitäisi kölliskäin siitä töille, mutta eihän jutuilta töihin malttanut.

Sorrikin oli nukahtanut sängylle, mutta heräsi ja koetti haroa jutun päästä kiinni. Kerrattiin taas, että vosmestari kuului liikkuvan ja oikein kahdella hevosella ajavan. Sorri hörähti valheelle, mutta voihan kyllä vosmestariakin, joku sellainen öhy ajella, kun kerran kuuluvat metsän hinnat nousevan. Jos tästä vaikka valuisi kuuloille.

Renkipoika tuli tupaan ja kertoi uutisen. Se öyherra oli lähtenyt Kuoppalasta kirkonkylään ajamaan. Kuoppa oli lähtenyt kyytiin. Kuului metsäkaupat tehneen Kuopan kanssa.

— Ähä... jo minä sanoin, että viimeiset vesat ne nyt menee Kuopalta, kun oikea mies tuli ostamaan. Kahdella hevosellako se ajoi?

— Mitä kahdella? — älmisteli renkipoika.

— No, kun sanottiin oikein kahdella hevosella ajaneen Kuoppalaan, — tokelsi Kuokka-Eemi.

Ruti-Juvelin huulet höpäilivät valheelleen.

— Taisi olla komea ötsi. Minkälaiset olivat vaatteet? tiedusti Nytky-Joopi ja lisäsi: — Kiiltävää eeverilastinkia se on semmoisilla pukine, tuhannen markkaa maksaa metri.

— Eipä se mitä eeveriä, kun tahtia, — oikaisi Kuokka-Eemi. — Tahtipuvussa ne kulkevat semmoiset herrat. Helsingissä kuuluu olevan vain kaksi räätäliä, jotka osaavat tehdä ja Viipurissa yksi.

Kuokka-Eemin tieto jäi viimeiseksi. Juroteltiin ja mietittiin. Kohta reväistiin pirtin ovi auki ja sisään työntyi kolme reipasta tukkimiestä, heittivät leimakirveensä ovensuulattialle ja kintaansa löivät penkkiin. Yksi oli näistäkin pomon näköinen, ja pomo se olikin, koska umpikuorikelloa vilkaisi.

— Mikäs se tämän talon nimi on? — kysäisi pomon näköinen.

Kähnälän miehet elostuivat hiukan, kun tukkimiehiä hurautti pirttiin.

— Nujulaksihan ne ovat tätä haukkuneet, — jurahti Kuokka-Eemi.

— Vai Nujulaksi, — naurahti pomon näköinen ja iski silmää toisille.

Justiina hömpötti hiukan pyyhkimään luudalla

lattiaa, kun tuli vieraita, tukkimiehiä. Suhahti ukoille:

— Syljeksivät siinä permannon täyteen...

Herrasmiehen näköinen hirnahti, ja miehet alkoivat jo katsella epäluuloisesti. Näytti olevan kovin ylimielinen. Kuka tiesi, vaikka tuokin on vosmestari.

— Saako talosta ruokaa? — kysyi pomon näköinen.

Justiina kyhnytti korvallistaan.

— Kyllähän leipää ja perunaa, mutta voita ei ole.

— Vai ei... no ei sitten. Jos saisi kahvikupin.

Justiina kiepahti panemaan pannua tulelle. Kuokka-Eemi, isäntä, katsoi miestä, jotta onko han metsänostaja vai mikä. Jo pitää kysyä:

— Ollaanko sitä niitä vosmestareita?

— Ollaan hiukan sitäkin, — naurahti pomon näköinen ja iski taas silmää toisille. Oli kuultu nämä Kuokka-Eemit ja Ruti-Juovelit, miten ne metsiään ovat pidelleet ja nojotelleet.

— Tuota, Justiina, nostahan pois pannu reiältä. Ei meillä kahvia vosmestareille...

— Vai ei, — naurahti kahvin pyytäjä. — Pitää sitten mennä toiseen taloon. Mitäs pahaa vosmestarit ovat tehneet?

Kuokka-Eemi ökähteli, syljeksi.

— Tuota, tuota... ne vain... ovat semmoisia... jonninjoutavia.

— Vai semmoisia.

Nokkelan metsätyönjohtajan päähän pisti hiukan narrata syljeskelevää ja ökähtelevää isäntää.

— Tietääkö isäntä, että nyt on tullut uusia metsäasetuksia. Joka metsänsä on ujuttanut kuitiksi, nostetaan puun oksaan vähän miettimään.

— Öhö! vai oksaan. Jottako aivan henki pois?

— Ei nyt aivan niin, mutta vähän katselemaan pahoja tekojaan.

— Yhy . . . vai sillä lailla . . .

Kuokka-Eemi vähän hökeltyi, ei tahtonut mennä rouhekaan koppaan. Siihen vain varisi penkin viereen.

Sorri nauroi. Siitä arvasi jo Eemikin, että valhetta lykkäsi tämä vosmestari, vai mikä lie . . .

Nytky-Joopi makaili ryntäillään polven varassa ja kyyräsi tätä pomomiestä, joutavaa. Jopa virkahti:

— Kyllä ne vosmestarit paremmin joutavat oksaan. Joo.

— He, he . . . ei vain taida olla niin lujia oksia, — hekahti Ruti-Juuvet.

— Eipä taida olla, — naurahti työnjohtaja ja nousi miehineen lähtemään. Sanoi mennessään:

— No leikit leikkinä. Hyvästi vain.

Mutta nytpä jo vähän suututti Kähnälän miehiä. Nosteltiin housuja ja Murahdeltiin. Syljetkin lentelivät jo keskipermannolle.

— Jopa, jopa sanoi kummasti, — virkahti Kuokka-Eemi.

— Jo, jopa sanoi.

Renkipoika oli rassannut hevosvaljaita ja muistikin vielä tärkeän uutisen, joka oli sanottu Kuoppalassa.

— Kuuluu metsälautakunta rauhoittaneen koko Kähnälän kylän metsät, paitsi Kuoppalan metsiä. Kuulutaan tuotavan sana tännekin.

— Mitä, mitä se poika nyt haastaa . . . mikä lautakunta? tiedusti Eemi.

— Mikähän lie, mutta niin sanoivat.

Sorri kyllä tiesi lautakunnan, raapaisi korvalistaan, kun ei ehtinyt myydä viimeisiä puita maaltaan.

— Kyllä minä sen lautakunnan tiedän. Voi surkeus kuitenkin, — sanoi Sorri ja lähti kii-reesti kuulemaan, onko pojan uutisessa perää.

Ja Nytky-Joopi selitti toisille lautakuntaa:

— Se on semmoinen lautakunta, että kun pistää metsän lukkoon, niin nipin napin sieltä saa puuta lämpimikseen. Se onkin semmoinen lautakunta.

Kun Kalle Nurmi seuraavana aamuna soitteli suksillaan yöllä kovettunutta hangen pintaa, ehkäpä viimeisenä hankiaamuna, toisille työmailleen, soman salotytön hymynhäive vielä mielessään, oli toisellakin suunnalla, aikamoisen matkan päässä, kaksi hankihiihtäjää jo aikaisin liikkeellä. Punapähineinen, valkopukuinen tyttö pyyhälsi edellä, vilkaisi väliin taakseen sineä välkkyvine silmineen, tavoittaako toinen, jonka suksen mäystin oli risuun tarttunut. Leikkisä kuusen oksa pyyhkäisi hatun tytön päästä, ja jäljestä tuleva sen koppasi ja pisti taskuunsa.

Tuli jyrkkä nousu vaaralle, ja tyttö läähätti:

— Voi, minä läkähdyn.

Vallattomat vaaleat hiuskiehkurat kehystivät hehkuvia kasvoja, ja hohtava hammasrivi välkkyi.

— Levätään hetkinen tuossa kivellä, — sanoi Eino Nurmi.

— Levätään vaaran laella, kyllä minä jaksan, — huohotti Sinikka.

Johan tässä käskisi väsymystä Einolle näyttää, jos sitä edes tunsikaan. Hengästymistähän

tämä oli ja ehkä vielä äskeistä hätäilyä, jos ei Eino tulisikaan tälle retkelle, joka eilen oli päätetty. Hän oli jo tovin ollut odottamassa suksillaan, kun Eino ilmestyi asunnostaan ja tavoitti hänet tehdasaukealla, jossa piti rakennustarveröykkiöitten ja ratojen välitse pujotella, ennenkuin pääsi koskemattomaan metsään.

Vaaralle oli loppumatka käveltävä, ja Eino otti tytön sukset ja sovitti omiensa kanssa puun juurelle. Ylhäältä saakka ei voinut laskea palatessa. Sinikka jo rauhoittui. Olipa hän tällaisia kiipeämisiä suorittanut jo pikkutytyöstä. Lomilla ei häntä nähty kaikistellen ruokapöydässäkään, metsä ja retkeily veti niin tätä tyttölasta.

Siinä oli vaaran laki, josta näki kaikille ilman suunnille. Alhaalta tehdasrakennukselta kuului monenlaisia ääniä, kun siellä valtavan rakentajalauman käsissä kohosivat mahtavat seinäpinnat, Eino Nurmen jokaista yksityiskohtaa myöten suunnittelemaa ja valvomaa.

Rakennusryhmä oli alkanut nousta amerikkalaisella vauhdilla, kuin maan alta kohoten. Savupiippu, valtava mitoiltaan, oli jo puolessa, ja miehiä kihisi sen muurauksella kuin muurahaisia pesän teossa. Yksi valtavista konesaleista oli jo kohta vesikatossa, ja toisetkin rakennukset nousivat suunnitelmien mukaisesti. Vielä muutamia kuukausia, ja hänen ensimmäinen luomuksensa, suuri ja ylpeä, saisi huutaa ilmoille sireenistään voittohuudon työlle ja ponnistuk-

selle, sen hampaat alkaisivat haukata puuta ja valtavat kattilat muuttaa hakun massaksi, joka vuorostaan joutuisi jättiläiskoneen telojen väliin. Metsistä alkaisi virrata laitokseen sellaista puuta, joka ei ennen kelvannut kuin polttopuuksi, mutta jolla nyt saisi metsänomistaja rahaa ja lastihöyryt viетävää.

— Katsohan, Sinikka, tuonne alhaalle, — sanoi Eino osoittaen kiehuva ja kohisevaa työmaata. — Mitä sanot tuosta?

— Olen ylpeä, että se on metsien keskeltä lähteneen miehen suunnittelemaa ja luomaa. Sinähän rakennat tuota vain metsien vuoksi, et muun.

Eino silmäsi kiitollisena tyttöä, joka ymmärsi hänet noin hyvin. Hän ei ottanut lainkaan huomioon niitä lukuisia miljoonia, joita työhön käytettiin. Metsä ja kansantalous oli tytölle kaikki kaikessa, kuten hänellekin. Eino mielti, että kukaan toinen rahakas tyttö ei pystyisi ajattelemaan ja tuntemaan noin. Kaikki olisi vain rahan voimaa ja rahan vuoksi ja kaikki tärkein jäisi huomaamatta.

Mutta se olikin metsien ansio, että tyttö näin tunsu ja ajatteli ja että hän tuollaisena oli hyvä toveri, joka oli samalla lepohetkien virkistys lujan työn lomaan. Metsä oli soittanut hänelle pikkutyöstä säveleitään, ja sen kohdussa vaellellessaan tyttö oli oppinut ajattelemaan, ja ajattelemaan samalla oikein, olemaan kaikessa säätyluokkansa poikkeus.

— Mutta mitä minä sitten teen, kun tuo on valmis? — virkahti Eino ajatuksissaan.

— Jäät sitä hoitamaan, — sanoi tyttö hyvin hiljaa, seisten siinä hänen vieressään.

— Ei, hyvä lapsi. Minäkö jäisin paikoilleni maatumaan ensimmäisen luomukseni juurelle, tulemaan kankeaksi leipäapinaksi, joka vain olisi ja eläisi sitä varten, että antaisi toisille käskyjään. Miksei sekin ole työtä, mutta minun pitää päästä luomaan edelleen uutta ja lisää tuollaista. Se on päämääräni ja sen teen metsien vuoksi, jotka häämöttävät ympärillämme joka suunnalla, Pohjanlahdesta itärajaan, etelästä Petsamoon. Puhutaan metsien loppumisesta, mutta niin ei tule käymään. Tulee vain aika, että niitä herätään hoitamaan ja lisäämään, ja teräksellä on kylliksi purtavaa, keittokattiloilla kylliksi pehmitettävää ja maalla uhkeata vientiä, josta viimein kiertää kaikille hyvinvointi.

— Jos sinä olisit näkemässä erästä kotikyläni naapurikylää ja sen vanhanaikaisia ihmisiä, jotka ovat uneliaita, laiskoja ja polttavat metsiään hataroissa asumuksissa ja uuneissa ja haaskaavat niitä tarpeettomasti, jos näkisit nämä epäluuloiset, metsänsä merkitystä käsittämättömät ihmiset, et voisi mitenkään uskoa lisääntyvään teollisuuteen tällä alalla.

— Mutta minäpä uskon, kun tiedän, että se uneliaisuus ja velttous on ohimenevää ja nämä välinpitämättömät miehet vielä heräävät luojaan

työhön metsiensä hyväksi. Saamattomuus ei ole heidän omaa syytään. Tuskin heistä vanhemmista moni on käynyt kansakoulua, tuskin osavat nimensä kirjoittaa. Ja opetetaanko heidän alkeiskouluissaan sitä, mikä heille olisi tärkeintä. Vanhat suunnat määräävät oppiaineet eivätkä uudet tuulet pääse vielä näihinkään laitoksiin kylvämään nuoriin mieliin talouselämämme tärkeintä puolta, metsän hoitamista ja vaalimista, sen säästämistä. Mutta mitä minä tässä sinulle siitä saarnaan, — lopetti Eino naurahtaen, otti tyttöä kädestä ja pyöräytti leikiten helisevällä hangella.

— Voi, kuuntelen mielelläni ja ajattelen aivan samoin kuin sinäkin, vaikka sinä luulet, että tällainen tyttöhupakko ei osaa sellaisia ajatella. Tästäpä lienee johtunut, että koulutoverienikin kanssa osallistuin niin vähän heidän juttuihinsa, kun en sellaisesta välitä.

— Se on kyllä harvinaista. Kun ryhdyin toimeeni, ajattelin, että olen sinulle kohtelias ja huomaavainen niinkuin tulee olla, mutta en antaudu sen pitempiin juttuihin. Kuitenkin minun on pitänyt aina tulla juttuamaan kanssasi, ja se johtuu siitä, että olet erilainen kuin toiset tytöt ja enemmän sielua kuin ruumista.

Tyttö naurahti hyvillään. Kipristi nenäänsä ja virkahti:

— Nyt sinä liioittelet, — pyyhkäisi leikiten kädellään Einon kasvoja ja käänsi lakin lipan taaksepäin.

— Joskus pelkään, että kun niin usein juttelen kanssasi, isäsi voi ruveta luulemaan, että pyrin sinua saalistamaan.

— Mutta ethän voi luulla, että isä niin ajattelee.

— Niin, hän on jaloimpia miehiä, mitä tunnen, mutta sittenkin minua joskus kiusaa sellainen ajatus.

Tyttö oli pujottanut sormensa Einon napinläpeen.

— Ja sitä paitsi . . . sinähän saisitkin saalistaa, — sanoi hän hiljaa, punastui ja kääntyi pois päin.

Eino pyöräytti tytön olkapäistä itseensä päin.

— Luuletko, etten tunne siihen halua, mutta minähän olen palvelija, joka hoidan tehtäväni.

Tyttö kalpeni.

— Niinkö ajattelet! Ja että minä olen . . . perijätär ja . . . sellainen kuin muutkin ja että . . .

Tytön ääni vapisi.

— Ja että mitä?

— Että . . . tahtoisin ainakin . . . että kelpaisin sinulle edes ystäväksi.

— Mutta niinhän jo oletkin, ja minun on vaikea tulla toimeen ilman ystävyttäsi.

Tyttö ilostui, silmien sini alkoi läikkyä.

— Sittenhän on kaikki hyvin. Kohtalo saa tehdä muun suhteen niinkuin tahtoo.

— Jätetään huolet huomiseksi.

— Ja vielä kauemmaksikin.

Eino katsoi kelloa ja näytti Sinikalle.

— Luulen, että meidän on palattava.

— Tullaanhan pian uudelleen?

— Luulen, että tämä oli viimeinen hanki-
aamu. Näet etelässä leudon pilven ja tuuli hen-
kii sieltä lauhasti. Tulee pian kevät ja toukokuu.

— Ja sitten täällä onkin ihanaa, kun lehti puh-
keaa puuhun. Mutta kyllä minä täällä käyn jo
monestikin sitä ennen.

Päästyään suksilleen tyttö lensi kuin valkoinen
lintu rinnettä alas ja vasta tehdasaukeaman lai-
dassa jäi odottamaan Einoa. Rakennusrykelmän
vierellä Sinikka lähti omalle suunnalleen, muis-
tuttaen, että Eino tulisi päivälliselle. Eino jäi
tarkastelemaan betonityötä. Työmiehet tervehtivät häntä kunnioittavasti ja ystävällisesti. Eino
Nurmi oli päässyt hyviin väleihin työläisten
kanssa ja väliin häntä sanottiinkin yli-insinööri
Reiluksi. Eino oli itse tehnyt poikasena ruu-
miillista työtä ja osasi kunnioittaa työmiestä,
joka toteutti aivojen suunnittelut.

Toukokuu humautti suurille saloille.

Kevät oli niin suopea, että öillä satoi ja päivisin antoi auringon hellittää.

Purojen solina kuului metsän uumenissa. Niillä oli kiire yhtyä toisiin suurempiin puroihin ja rientää rannikolle, jossa poreet aukenivat ja selänteitten harmaa jää kävi yhä näkymättömämmäksi.

Rannoille ilmestyi vilkasta liikettä. Aamusta iltaan kaikuivat tukkipoikien raikkaat huudot ja laulahtelut. Tukit kolisivat, pinoja naputeltiin ristikolle kuivumaan ja välillä repäistiin talojen ovet remseästi auki. Ruokaa ja juomaa!

Sitä ei kielletty missään. Tukkipoika on kuningas valtakunnassaan. Suosio juontuu reippaudesta ja reippaus työnlaadusta. Tukki ei vierie eikä ui nahjuksilta. Metsien ja rantojen vapaus ja kaunis luonto lisää reippautta.

Ja ansio. Jos oikein heilut tosissasi haan ja merkkikirveen varressa, niin saatpa hiukan enemmän kuin ojatyössä, eikä työ ole sen vaikeampaa.

Rannat soivat ja helisivät, aurinko kilotti niin, että puserokin oli väliin riisuttava. Pienen pai-

kan mieskin oli kiirehtinyt omia kevättöitään, että pääsi hiukan hankkeelle, ja välttämätöntä tämä hanke monelle olikin. Kolikoita sieltä lähti pieneläjän ohenneeseen pussiin, niin että pääsi kesään väistämään. Kesällä herui karja, vesi antoi viljaansa, niin että syksyyn pääsi, ja sitten antoi taas apuaan uutinen, myöhemmällä metsätyö. Tällaisia eläjiä oli niin paljon, että tiukkaa olisi tehnyt, ellei olisi ollut näitä töitä.

Hartaasti huokasi moni tällainen eläjä, että metsät kostuisivat ja tämä suoni pysyisi avoinna. Kellä itsellään oli metsää, se koetti sitä hoitaa kaikin keinoin ja ottaa opiksi metsämiesten neuvot.

Nurmen Kallen oli pitänyt poiketa muutamiksi päiviksi näillekin työmaille valvomaan ja samalla tuomaan palkkaravoja ukkopomolle. Istuipa nyt siinä joen rantakivellä ja katseli keltapintaisten pölkkyjen tasaista solumista virrassa koskea kohti, jonka kohina kuului alempana.

Nuoren miehen voimakaspiirteisillä kasvoilla ei nyt ollut oikein tyytyväinen ilme. Kalle teki itselleen tiliä siitä, kuinka paljon oli saanut talven ja kevään kuluessa aikaan metsäherätystä niillä paikoin, missä oli liikkunut.

Jotakinhan hän oli saanut aikaan, mutta ei niin paljon kuin olisi halunnut.

Kun olisi saanut omistaa kaiken aikansa metsävalistustyölle, kulkea kylä kylältä saarnaamassa ja puhumassa. Neuvonut siinä sivussa ja sovit-

tanut sanansa sen mukaan, minkälaiseksi näki vastaanottajat. Kyllä hän saisi sellaiset kuin Kähnälän miehetkin heilumaan, jos olisi aikaa.

Tyytyväinenhän hänen pitäisi olla toimeensa, palkkaansa ja kaikkeen, mutta mieltä poltteli se kurjuus, joka näkyi joka suunnalla osalta yksityisten metsiä.

Mikäpä valtion ja yhtiöitten oli metsiään hoitaa ja kunnostaa, kun oli tietoa ja taitoa käytettävissä. Mutta sokeana kulkeva salon mies, johon oli juurtunut pelko metsämiehiä kohtaan, tuhlassi metsäänsä tarpeettomasti eikä pystynyt sen tuottoa lisäämään.

Osa näissä poloissa oli kyllä itsepäistäkin, mutta enin osa taipuvaa, jos olisi asiallinen taituttaja.

Miksi ei perustettu metsänhoitoyhdistyksiä joka kyläkuntaan.

Parikymmentä metsää olisi jo ollut tarpeellinen määrä siihen, ja paikallisena se olisi voinut herättää nukkuvat, kun joukossa olisi jo osaavia.

Milloin nähtäisiin enemmän neuvoja liikkeellä. Eihän kamarivalistus yksin auttanut. Miehiä tarvittiin kaikkialle. Metsä yhtä tärkeäksi kuin peltokin.

Kalle heräsi mietteistään, kun alajuoksulta, kosken niskalta, kuului huuto:

— Puomi kiinni!

Mitähän siellä nyt mahtoi olla tekeillä?

Kalle käveli riuskasti koskelle ja näki ruuhkan

syntyneen. Siis pysähdys työssä ja tulisessa kiiressä. Toisia lauttoja oli tulossa yläpuolella, ja heidän puillaan oli vielä noin kahden päivän lasku.

Miehet katselivat saamattomina. Ei näyttänyt tässä joukossa olevan sellaista miestä, joka olisi odottelematta mennyt laukaisemaan ruuhkaa.

— Miten ruuhka syntyi? — kysyi Kalle.

— Muutamia puita lienee tarttunut kivenkoloihin koskessa ja niskalla sattui olemaan suurempi nippu tulossa.

— Toista ruuhkaa ei saa syntyä tällä työmaalla. Onko miehissä ketään, joka menee laukaisemaan?

Ei näyttänyt olevan.

— Tänne kirves ja haka. Ja heti!

Kalle Nurmen ääni kalskahti kuin kylmä teräs. Olipa hän ennenkin tuollaisia selvittänyt, mutta noille toisille se kyllä olisi kuulunut.

Saatuaan kirveen ja haan Kalle juoksi ruuhkalle, löysi puun, joka pidatti ruuhkaa. Silmäys joka puolelle, tarkka arviointi, miten oli meneteltävä, ja sitten alkoi kirves heilua. Pomo kuului kiroilevan miehille rannalla ja huusi Kallelle: — Olkaa varovainen!

Sulkupuu risahti, katkesi ja ruuhka nytkähti. Kallella oli haka käden ulottuvilla. Vielä oli toinen puu katkaistava, ja sitten ruuhka valtavalla voimalla alkoi purkautua. Tukkeja nousi pystyyn ja kaatui aivan hänen vierellään. Vesi

huljui saapasvarsilla hänen pujotellessaan tukilta tukille, nopeasti arvioiden, mihin milloinkin hyppäsi. Aivan jo lähellä rantaa kohosi tukki salamannopeasti ja kaatuessaan löi miestä hartioihin. Kalle oli menettää tajuntansa ja horjahti, mutta äärimmäisellä tahdonponnistuksella sai harpatuksi rannalle ja kaatui kivikkoon. Hän tuli tajuihinsa vasta lääkärin häntä käsitellessä. Onneksi sattui maantie lähelle ja autokin paikalle ja matkaa kirkonkylään vain parikymmentä kilometriä.

— Joko . . . liitokset ovat hajonneet? — sai Kalle kysytyksi, tuntien pistävää kipua hartioissaan.

— Onneksi ei mitään vakavampaa, kun nyt vain pysytte hiljaa vuoteessa muutamia päiviä. Kuulin, että asutte Pihlatniemessä ja siellä kyllä saatte asiallista hoitoa. Mutta muistakaakin pysyä vuoteessa.

— En joutaisi.

— Mutta on joudettava!

Olipa nyt tämäkin, tuli Kallen mieleen autossa. Monta ruuhkaa on tullut aikoinaan laukaistuksi, pahempiakin, ja nyt piti tämä sattua.

Kalle pääsi vuoteeseen, Pihlatniemen piharakennuksen hiljaisimpaan nurkkaukseen. Hilja tuli huoneeseen sairaanhoitajattaren puvussa, silmät tuhreina. Näki, että tyttö oli itkenyt.

— Sinäkö? — virkahti Kalle hämmästyneenä, katsellen Hiljan kaunista pukua ja päähinettä.

Hilja koetti hymyillä.

— Olenhan minä tätäkin ja . . . kyllä koetan hoitaa sinua. Mitä varten sinun pitikin mennä sinne ruuhkalle.

— On mentävä . . . kun tarvitaan. Olihan hyvä, että näin sinut vielä.

Tyttö puristi Kallen kättä.

— Sinun pitää olla aivan liikkumatta. Soitin lääkärille.

— Soitit? Onko teillä puhelin?

— On. Eikä sinua olisi sinne rahdattukaan, jos minä olisin tiennyt. Olisi saanut lääkäri tulla tänne.

Kalle jätti mielestään hetkeksi työn ja touhun ja katseli vain tuota ihmeellistä, puhdaspiirteistä tyttöä. Eiköhän vain nainen ollut sairaanhoitajanpuvussa kaikkein kaunein.

Seuraavana päivänä Kalle sai kirjeen veljeltään. Se oli lähetetty tänne hänen jälkeensä. Mitähän siinä mahtoi olla. Kalle avasi ja luki:

Hyvä veli!

Nyt näyttää, että me molemmat pääsemme suunnitelmienne ja toiveittenne perille. Tämä jättiläislaitos alkaa valmistua ja ehkä jo muutamien kuukausien päästä saamme koneet pyörimään ja voimme ojentaa isännällemme sulfaattipalan, joka on syntynyt minun rakentamassani tehtaassa. Olen puhunut sinusta isännälleni, ja sinä pääset toteuttamaan mielihaavettasi, teke-

mään metsävalistustyötäsi, johon olet pyrkinyt. Palkka on riittävä ja saat asua minun luonani lepoetkinäsi. Eihän metsämies joudakaan kauan olemaan yhdessä paikassa. Niin pian kuin pääset, olet tervetullut.

Jutellaan sitten enemmän, nyt on kiire.

Veljellisin terveisin Eino.

Kalle ojensi kirjeen Hiljalle, joka oli istahtanut vuoteen viereen. Luettuaan kirjeen tyttö näytti alakuloiselta.

— Sinä siis menet näkymättömiin ja kenties kuulumattomiinkin, — sanoi hän.

Kalle muisteli, eikö näiltä seuduilta ollut tehty ostoja tuolle liikkeelle. Olipa niinkin, ehkäpä oli rahtauksia tänäkin keväänä rannoilla. Siinä tapauksessa tämäkin seutu kuuluisi hänen liikunta-alueeseensa.

— Nämäkin seudut kuuluvat toimintapiiriini ja voit saada minusta joskus nälkäisen ja janoisen vieraan.

Tytön silmien loiste palasi. Kevät näytti sittenkin tulevan.

Rastas raksutteli metsissä liikkujalle, puheli pitkiä pakinoita sille, joka niitä ymmärsi. Touku-kuun leuto sää pullisti lehtisilmut auki, ja mäkien rinteillä alkoi jo pihkainen nuori lehti tulla hiirenkorvalle. Kevät oli ihanimmillaan.

Sydänmaatalon halkomies lohko i niinkuin ennenkin faneerikoivua pinoon. Käskettiin jo kyllä säästää suurempia myyntipuuksi, mutta eipä joutanut talon miehistä niitä kukaan leimaamaan, ei isäntä itsekään, ja niin sujahti pinoon arvopuita, ja pinomies sai sylensä nopeammin valmiiksi.

Rastaskin koetti haukkua halkomiestä:

— Tyhmä mies, tyhmä mies, ottaa suuren puun, suuren puun. Lyö leppä mukaan, ota maasta, ota maasta.

Pinomies käänteli rastaan pakinan oman mielensä mukaiseksi ja jatkoi työtään. Aitamies käveli visanäreitä etsimässä, ja missä näki kyynärän mittaisenkin näreen taimen, sivalsi sen puukollaan ja pisti kainaloonsa. Aitaseipään ottaja ei joutunut harvennusnäreitää haeskelemaan. Mistä eteen sattui, hotaisi, ja metsä menetti

näin parasta hyötytaimikkooan kaikkialla maita ja viljelmiä halkoviin aitoihin.

Pienemmissä paikoissa laskettiin jo ynnikätkin laitumelle nauttimaan toukokuun aurin-gosta ja pihkan tuoksusta, vaikka suuhunpanemista ei näkynytäkään vielä muuta kuin puun taimia. Kelpasipa nälkäisille elukoille männyn-taimien kerkät ja metrin korkuisten koivunalku-
jen ritvat, kaikki mikä vain eteen sattui.

Lämmin leyhyi metsässä, peipposet visersivät. Ihmisen niinkuin eläimenkin oli mukavaa olla metsässä, tuntea talvisissa luissaan lämmön siiran liikkuvan, päivettävän kilotuksen nahassaan. Metsäkin tuntui niin ihmeelliseltä, kun sen sokkeloissa liikkui.

Metsälautakunnan miehet olivat liikkeellä. Pitkiä taipaleita ehti karttua päivän mittaan. Välillä istuttiin ja ihmeteltiin ihmistä, luontokappaletta, joka näytti paikoitellen vihan kädellä rusementaneen metsäänsä.

Rauhoittamaan oli lähdetty, mutta monessa paikassa oli metsänomistaja ehtinyt jo niin tarkoin »rauhoittaa», että vain vesat olivat jäljellä.

Oli siinä Pohtikin miesten joukossa ja hikisenä koetti kellestää toisten mukana, nyt hyväntuulisenä, kun oli päästy kevääseen ja kauniiseen toukokuuhun ja kun oli puhetovereita tupakkatunnilla.

— He hee, — hekaili vain Pohti, kun toiset pahan paikan nähtyään intoutuivat väliin sarvipäitäkin laskettelemaan.

— Poratkaa vain nyt vuorostanne, minä olen jo vuosikymmenen porannut, — nauratteli Pohti. — Paikoitellen on otettu opiksi, mutta toisin paikoin tarjottu lapikkaan kantaa: Lähdetkös siitä mokoma metsän närhilintu rakuttamasta. Kyllä tässä osataan ottaa puuta, mistä otetaan ja tarvitaan.

— Onpa siinä hakkausjätettä halkopuuksi, kun vain löisivät kokoon, — sanoi joku.

— Sinnepä ne ovat jääneet edellisistäkin kaadoista mätänemään. Ei edes pääse metsän oma kylvö nousemaan tuolta siivolta.

Minkäs sille. Istuttiin ja pantiin tupakka. Ei tämä noituilemalla parantunut. Muut konstit oli keksittävä.

Jatkettiin taas matkaa, ja aukesi eteen suuri halkopuuroo, jossa miehet vetivät jälleen koivua kyljelleen.

— Kenelle näin järeitä halkoja tehdään? — kysäistiin.

— Valtiollehan nämä kuuluu tulevan.

— Vai valtiolle pitää tehdä tukkipuista halkoja. Kenenkä maata tämä on?

— Sen koipurolaisen, Matti Mahasen.

— Eikö tämä Matti osaa faneeripuiksi säästää tuollaisia koivuja? Tokko on käynyt faneeripuun ostajia?

— Mitähän lienee käynyt. Onhan niitä liikunut koivuja tiukkaamassa. Kuuluu tämä Koi-

puron ukko tehneen halkotingin valtioon, niin se pitää nyt täyttää, kun on rahojakin saanut.

Miehet jatkoivat matkaa. Kiitettiin siinä ukko valtiota, jolle ei kelpaa huonompi puu uuneihinsa ja vetureihinsa. Samanlainen metsänhaaskauttaja on tämä tielaitoskin niinkuin tyhimmät puun surmaajat.

— Metsänomistajan syytähän se on. Sanoisi, että jos ei kelpaa huonompi puu, niin olkaa ilman ja ottakaa omista metsistänne.

— Taitaa vain valtionkin metsillä olla omat isäntänsä, ettei niin vain pääse ottamaan. Siellä katsotaankin, mikä puu kaadetaan ja mihin tarcoitukseen.

Olihan metsämiesten poluilla väliin kosteikkojakin. Saattoi tulla pöllähtää yht'äkkiä raja ja sen toisella puolella muuttui kaikki kokonaan. Lohkot hyvin puhdistettuja ja harvennettuja ja vanhoista kannoista näki, että hakkuu oli suoritettu järkiperaisesti. Kasvumetsänkin näki hyvin hyötyneen, niin että tiheitä myyntejä saisi omistaja toimitella.

Istuttiin ja katseltiin. Teki hyvää metsämiesten mielelle nähdä tällaistaakin.

— Laskehan Pohti, kuinka paljon yksityismetsien tuotto vuosittain lisääntyisi, jos kaikki tällä tavalla hoidettaisiin, — sanottiin kannon päässä köhnöttävälle Pohdille.

— Enpä minä sitä nyt tässä . . . Eikähän liene vielä nykyhetkelläkään edes selvitetty, kuinka

paljon yksityismetsistä on tällä tavalla, asianmukaisesti hoidettuja, ja paljonko muita. Mutta kyllähän tuoton lisäys nousisi huikeisiin summiin. Ei siinä tarvitsisi ylikulutuksesta marista. Saisi massakattiloita laittaa lisääkin.

Metsä lauloi, peipponen visersi. Miehet matkaan taas ja taskukirjaan sellaiset paikat, missä kirveelle oli kielto annettava.

Muutamalta pieneltä viljelysaukiolta kuului keväisenä iltana kirveen kalke ja vasaran naputus. Mitähän siellä mahdettiin naputtaa ja kalcutella? Keväthän on rakennusaikaa salolaisilla niinkuin muillakin, jotta ei ihme, vaikka naputeltiinkin.

Soukan Taave siellä naulaili uuden asuinrakennuksensa seiniä Tuominiemen töyräällä, rakenteli hiukan uudenaikaisella tavalla. Hänen palstallaan olisi kyllä ollut hirssiä rakennukseen riittävästi, mutta Taave oli käynyt edellissyksynä muutaman sukulaisensa luona etelässä, aivan pääkaupungin liepeillä ja saanut täällä rakennusoppia. Sukulaismiehellä oli ollut uudenaikainen asuminen rakennuspahvista, joita tehtaot valmistivat ja suosittelivat käytettäväksi pienrakennelmissa, ja miksei suuremmissakin.

Kyllä se sellainen vahva jämiläs piti tuulta ja pakkasta yhtä hyvin suuremallakin alalla. Siitä ei tosin käynyt rakenteleminen kaksikerroksisia rakennuksia, joita pykättiin velkarahoilakin rakennuskuumeen aikana ja joiden toiset

kerrokset, korkean satulakaton alle laitettuina, jäivät useimmiten vaatteitten kuivauspaikoiksi.

Taave oli nähnytkin tällaisen yksikerroksisen käytännöllisen pahvirakennuksen ja sattui vielä pakkassäitä hänen käyntinsä aikana, että sai todeta tällaisen pitävän pakkasen loitommalla kuin tavallisen hirsiseinän, jota ei ollut tilkitty ja tuhrattu moneen kertaan, niinkuin se aina vaati. Taaven serkkumies oli tämän hauskan majan rakennellut jokseenkin kokonaan itse. Vain savujohdon oli muurari käynyt nostamassa, ja siihen oli sitten liitetty tehtaassa valmiiksi muurattu hella uuneineen ja toiseen huoneeseen samanlainen valmis uuni.

Ja lämmintä oli, oli niin, että hiki tahtoi kihota iltapuhdetta istuessa.

Nyt naulaili ja naputteli Taave jo itselleen samanlaista mallirakennusta. Hilikka, hänen nuori vaimonsa, keitteli kahvia perkkion laidassa, kiven kupeessa ja seurasi miehensä työtä silmät suurina, mutta suu hymyssä. Kummallinen mies, kun rakentaa pahvista eikä hirsistä.

— Ehei hirsiiä tällaisiin haaskata, — oli Taave sanonut. — Niistä otetaan rahaa ja tehdään tarkempi ja halvempi asunto siitä, mistä se on tehtävä ja mikä on keksitty korvaamaan hataroita ja mätäneviä hirsiseiniä.

Ja uudenaikaisen hellankin Taave oli tuohon majaan sanonut hankkivansa, sellaisen kuin Niku-Laurinkin tuvassa on, ettei mene paljon

polttopuuta. Jos nyt lämmin ja kestävä tulee, niin saapa olla ylpeä Taavesta tässäkin suhteessa, että uusia uria aukoo näissä rakennusasioissa ja metsän säästössä. Se poika onkin sellainen, että ei hennoisi oksaa metsästä taittaa.

Pistäytyi siihen naapurikin, Vehkalan Mikkoisäntä, katsomaan Taaven rakentelemista, ja kun sitä hetken tarkasteli, alkoi vetää suupieltään kureelle.

— Mitä vajaa Taave tähän pykää?

— Asuntovajaahan siitä pitäisi kokoilla.

— Ja paperista seinät. Hehheh . . .

— Eipä kun rakennuspahvista.

— Hy . . . eikö sopinut tehdä kerralla kunnollista ja hirsistä rakentaa?

— Hirsistä! Aina vain hirsistä, — suuttui jo Taave. — Rakentakaa vain hirsistä, hävittäkää parhainta metsänne, sellaisia puita, joista tulee parasta sahatavaraa ja tanterttia ulkomaille. Tehkää hataroita harakanpesiä hirsistänne, että saatte iskeä tilkeraudan kanssa moneen kertaan saumoja ja vuorailla päältä ja sisältä. Tehkää vain hyötypuusta rakennuksia toukkain syötäviksi ja muutenkin lahoamaan, niinkuin näkyvät alkavan alushirsiltään lahota jo muutaman vuoden perästä. Minä rakennan sellaisesta aineesta, ettei lahoa ja pitää kerralla lämpimän eikä tarvitse tikkana seinän saumoja naputtaa.

— Hy, — hykähti naapuri ja istui kivelle miettimään.

— Halvemmaksikin taitaisi hirsistä tulla... jos tuo nyt lainkaan pitää lämmintä, ohut pahvi, — arveli isäntämies.

Taavelta pääsi suuri naurunhohotus.

— Vai halvemmaksi. Kyllä kuljetaan sokeana rakennusasioissa. Tiedätkö, Mikko, että tuollainen rakennuspahvilevy maksaa neljäkymmenenviiden markan paikkeilla, ja siinä on vähän yli neljä neliometriä, niin että saatetaan panna hinnaksi vaikka kaksitoistakin markkaa neliöltä. Näitä menee kaksi, yksi sisä- ja toinen ulkoseinään laudoituksen alle. Siitä tulee siis kaksikymmentäneljä markkaa. Laudoitus eli ulkokuorauslauta maksaa tuollaisesta halvasta laudasta neljä markkaa neliöltä. Nauloineen, kaikkineen seinä tulee maksamaan neliöltä kolmekymmentä markkaa, jos itse naulailee, ja kolmekymmentäviisi, jos vieraalla teettää.

Taave veti pitkän savun piipustaan ja jatkoi:

— Ja nyt saa naapuri itse laskea hirsiseinän hinnan, ettei tarvitse syyttää minua väärin laskeamisesta. Voinhan minä kuitenkin panna alulle. Viisimetrinen rakennushirsi on nykyään hinnallaan neljäkymppin nurkilla. Siis kahdeksan markkaa hirsimetri. Tästä viidestä metrillä ei tule seinäneliötä, niin että yksi metri on otettava vielä lisää. Hirsi siis jo yksistään maksaa tähän seinään neljäkymmentäkahdeksan markkaa. Kirvesmiehet ottavat neljä markkaa hirsimetritä seinän teosta, laske itse loppu, mutta pane mu-

kaan tilkkeet, sisä- ja ulkovuoraus. Kyllä tiedät, mitä ne maksavat, kun olet äskettäin teettänyt.

Vehkalan isäntä innostui laskemaan. Raapaisi kohta korvallistaan ja sanoi:

— Nouseehan se peijakas molemminpuolin vuorattuna sataan markkaan neliömetriltä, tämä hirsiseinä.

— Sitä minäkin. Ja toukat syövät vielä hirsiseinää vuorauksenkin välissä ja muutenkin hyötypuu harvistuu ja mätänee.

— Eipä saata kieltää. Miten sitten pahvi kestää.

— Mikä sen on kestäessä, kun se on kestäväksi tehty. Tällaisella työläisen järjelläkin sen käsittää, että ei se syövy eikä mätäne eikä kelpaa toukankaan ruoaksi. Tyhmästä päästäni minä ennustan, että kahdenkymmenen vuoden perästä ei rakenneta enää yhtään hirsiseinäistä rakennusta. Hirret sahataan ja viedään ulkomaille ja roskapuusta tehdään rakennuspahvia. Siinä alkaa miljardeja säästyä Suomen kansalle.

— Kyllä niinkin . . . jos tuo nyt vain pitää lämpimän, — myönteli Mikko.

— Se on jo kokeiltu liikepaikoissa, kyllä pitää.

— Voi peijakas, kun minäkin uhrasin uuteen työläisten rakennukseen sellaisen hirsipaljouden ja tuli vielä niin turkasen kalliiksi. Olisi pitänyt noin rakentaa.

Mikko katseli Taaven rakennuksen pohjaa. Se oli betonista ja pikikerros päällä.

— Mistä sinä tuon pohjanteonkin sait päähäsi. Tuollainen se pitää olla, niin eivät mätäne sillat eivätkä rotat pistä nokkaansa.

— Sieltä suuresta maailmasta. Hitaastihan uudet opit tänne sydänmaille tulevat.

Mikko lähti mietteissään. Taave alkoi jälleen naputella. Rastas soitteli peltoaitauksen takana, ja Taave vastasi iloisella vihellyksellä.

— Kun minä osaisin sinua auttaa, — virkahti Taaven korea nuorikko.

— Ota paistinpannu ja ala hakata nauloja!

— Ettenkö muka vasaralla saa nauloja menemään. Sano vain, mihin isketään, niin näet.

Niinpä alkoikin Taaven rakennukselta kuulua kahden vasaran naputus ja väliin iloisena kajah-tava nauru, kun tämä reipas pari rakensi pesänsä kilpaa siivekkäitten kanssa, jotka nekään eivät malttaneet valoisina öinä nukkua.

Ei malttanut Niku-Laurikaan tällaisena yönä nukkua. Raikas ilma kantoi kalkkeen Taaven rakennukselta Niku-Laurin perkkiölle, ja lähtipä mies katsomaan, miten naapurin rakennus edistyi. Katseli sitä puolelta ja toiselta ja virkahti Taavelle:

— Hyvä tulee. Äläkä tee kattoa päreistä, vaan huovasta, joka tulee yhtä halvaksi, mutta kestää.

— En minä tästä tulen pesää ole aikonutkaan. Myyn pärepuut ja sillä rahalla saan huopaa. Siihen ei pysty kipinän kynnet.

— Niin vain. Näytetään me vähäväkiset suuremmille esimerkkiä näissä asioissa.

Idän taivas alkoi ruskottaa. Aurinko nousi kohta. Hetkiseksi täytyi majan rakentajienkin heittäytyä lepäämään. Lauri lähti perkkiölleen kesäoista polkua, jonka kahden puolen metsä valvoi onnellisena uudesta lehdittymisestään.

Rohkeina luotiin maan teollisuutta. Teräksinen tarmo ja silmääräpäyttämätön pelkäämättömyys sai nousemaan lisäpyöriä puunjalostukseen.

Sitä mukaa kuin vienti kasvoi ja maahan tuli rahaa, alkoi kotimarkkinateollisuuskin elpyä.

Työttömyys alkoi vähentyä. Puunjalosteitten valtasuonesta riitti pienemmillekin suonistoille, ja valoisampia toiveita tulevaisuudesta alkoi herätä.

Kuumeisella kiireellä luotiin Vuohilaaksonkin uutta suurtehdsta, ja Eino Nurmi kiristi lepo-hetkensäkin työhön. Usein keskellä yötä hänen nähtiin ilmestyvän ahertavien miesten pariin ja leikkisä kohottava sana oli aina valmiina. Hänen alaisensa insinöörit luulivat ensin Eino Nurmen vakoilevan heitä, mutta tulivat käsittämään, että työn korkeapaine ajoi hänet silloinkin rakennukselle, kun ei olisi tarvinnut, ja välit tulivat hyviksi. Hoikkaa miestä, joka oli kuin teräsjousi, kunnioitettiin toverienkin keskuudessa, ja työläiset olivat hänestä suorastaan yl-

peitä. Tehdasrakennukselle oli kulkeutunut lukuisasti ammattimiehiä, jotka olivat ennenkin olleet tällaisessa työssä, mutta ensimmäisen keran he näkivät miehen, joka osasi suhtautua oikealla tavalla työläisiin ja samalla myöskin ottaa heistä kaiken luomuksensa hyväksi. Hyvälle miehelle aina tehtiin ja koetettiin parasta.

Niinpä olivatkin ennätysajassa valmistuneet tehtaan rakennukset, ja koneita asennettiin paikoilleen. Se oli jättiläistyötä, jonka painetta ja voiman suuruutta salon mies olisi varmaankin kauhistunut. Kun astui tähän kihisevään ja teräsjousilla liikkuvaan miesjoukkoon, tunsu sen voiman uhon omassakin ruumiissaan.

Yksikään ei saanut tuumaakaan laimistua tehtävässään. Siitä olisi jo kärsinyt toinen ja kolmas, kokonainen työryhmä. Tässä jos missä oli paikallaan sana kaikki yhden ja yksi kaikkien puolesta. Ilmankos kerrottiin erään maan vastavista töistä, että ne viruivat vuosikausia ja tehtiin miten sattui. Kun vihdoin koko laitos saatiin käyntiin, romahti jokin osa ja oli aloitettava uudestaan.

Täällä oli asentajia miehineen monista kone-tehtaista, ja kiireelliseksi julistettu työ ei olisi sujunut, ellei jokainen olisi koettanut parastaan. Joukossa oli vierasmaalaisiakin, ja työssä ollessa monet suomalaiset tekivät vertailuja ja huomasiivat olevansa kilpailukykyisiä. Hymyillen toisilleen siitä huomauteltiin, ja mestarit ja insi-

nöörit hymähtelivät mukana. Kylläpä vain heidän pojillaan sopi yrittää.

Eino oli antanut tiukan jyrkät määräykset alaisilleen, että töissä oli pienintä piirtoa myöten noudatettava varovaisuutta, jotta säilyttäisiin tapaturmilta. Hänestä olisi ollut hirveää, jos työhönsä kaikin voimin ja mielin kiintynyt elinvoimainen mies olisi menettänyt työkykynsä kokonaan tai osittain. Niinpä ei tällä jättiläistyömaalla ollutkaan sattunut muuta kuin jokin pienehkö tapaturma, joka olisi voinut olla pahempikin. Työtä johtava mestari sai ankaran varoituksen. Einon mielestä ei työläisjoukko ollut vain työtä suorittavaa massaa, vaan yksilöitä, joitten elämä oli kallisarvoinen sekä heille itselleen että koko yhteiskunnalle.

Eino ei ollut joutanut käymään pääjohtajan puolella koko viikolla. Sinikka oli kerran soittanut hänelle kysyen, eikö hän näyttäytyisi vaikka pikimältään. Nyt oli lauantai ja päivävuoro juuri alkanut. Eino oli menossa tarkastuskierrolleen, ja siihen tupsahti Sinikkakin harmaassa suoja-puvussaan. Tyttö näytti aikamoiselta herkku-palalta, eikä ollut ihme, jos ohi kulkevat miehet vilkaisivatkin häneen, samalla kunnioittavasti tervehtien heitä molempia.

— Mitä sinä puuhaat tuollaisessa puvussa? Aiotko pyrkiä tänne työhön? — naurahti Eino.

— Maanantaina kyllä pääsisi sihtiosastolle siivoamaan.

— Minä tulen, — sirkutti Sinikka, naulaten loistavat silmänsä Einoon. — Nyt tulin kysymään, etkö mitenkään voisi lähteä pienelle kalastusretkelle, kun on näin kaunis ilma ja minun niin tekee mieli.

— Milloin?

— Vaikka heti. Otetaan pitkäsiima ja keittovehkeet.

— En pääse ennen töitten loppumista.

Tyttö suipisti suutaan ja ynähti tyytymättömänä.

— Sinä et lähde enää mihinkään kanssani.

— Lähden työpäivän päätyttyä. Velvollisuus ennen kaikkea.

— Mennään sitten. Minä laitan kaikki valmiiksi.

— Selvä on. Soita sitten!

— Kiitoksia, herra yli-insinööri! Nyt minä pengonkin koko päivän kuin muurahainen puutarhassa.

Sinikka pinkaisi, Eino aloitti kiertonsa ja huomasi eräällä osastolla mestarin ajelevan muutamia väsymyksestä melkein horjuvia miehiä nukkumaan. Valoisa ilme levisi miesten kasvoille heidän huomattessaan Einoon lähestyvän.

— On aikaa maata sitten, kun pyörät ensin on saatu pyörimään, — sanoi joku miehistä.

— Mitä iloa niitten pyörimisestä on, jos

uuvutte ennen aikojanne. Mars vain nukku-
maan, miehet, ja makeata unta! — sanoi Eino.

Miehet juttelivat mennessään Einosta, joka huolehti heistä kaikella tavalla ja oli kuin veli ikään. Eino siirtyi keitto-osastolle, jossa oli saatu jälleen yksi keittokattila paikoilleen. Insinööri Kanto oli ollut mukana koko yön tätä pusaamassa ja näytti väsyneeltä. Paikalle tuli muuan hyvin pidetty etumies, Vääntinen, ja istahti vetämään tupakkalaatikkaa taskustaan.

— Puoliyöstä lähtien on tehnyt mieli savu-
ja niin, että kurkkua on kuronut, mutta eipä ole joutanut tulta raapaisemaan.

— Otetaankin nyt täältä sen urakan päälle,
— sanoi Kanto ja ojensi koteloaan Vääntiselle ja Einolle. — Hyvin tässä nyt ansaitaan lauantai-
sauna, vaikka miehet ehdottavatkin, että painet-
tisiin edelleenkin samalla voimalla.

— Väliin on kuitenkin otettava henkeä takai-
sin, — sanoi Eino. — Korkeimmaksi työkou-
luksihan tämä laitos kelpaisi näillä saavutuksilla.

— Eihän ihminen aivan koneeksi tule, vaikka
meidän miehet alkavat yrittellä, — sanoi Kanto.

Vääntinen hymähti pyöritellen tyytyväisen
näköisenä savuketta sormissaan.

— Sellaisethan ne ovat miehet kuin miesten
johtajatkin.

— Niin on, kun vain löytää yhteistoiminnan
ja ymmärryksen kultaisen suonen, — sanoi
Eino. — Jos ei ole leikkiä tällaisten suunnittelu,

niin eipä ole leikkimistä kokoominenkaan. Miehiä siinä kysytään.

Eino mietti, että olisi varsin hyvä metsänkasvattajienkin ja myyjien nähdä tällaistakin työtä, jota metsien jalostamiseksi tehdään. Ei ole tämä aivan haravan ja viikatevarren kapsehtimista. Yhteisymmärrystä kaivattaisiin silläkin taholla hiukan enemmän, jospa usein toisellakin puolella.

Päivemmällä insinööri Riutta soitti Einolle, pyytäen tätä pistäytymään luonaan. Eino mietti, mitä asiaa pääjohtajalla mahtoi olla, ja meni.

Riutta muhoili.

— Sinua saa nykyään vain narrailemalla yhteiselle aterialle, ja toivottavasti et nyt pane vastaan, — sanoi hän Einolle.

Jo aikaisemmin pääjohtaja oli esittänyt lähempää tuttavuutta, ja Einon mielestä se oli suuri luottamuksen osoitus. Riutta näyttikin kaikin tavoin kansan mieheltä. Enemmän ihmistä, vähemmän arvonimeä, näytti olevan tämän erikoisen miehen tunnuksena.

— Minulla on ollut työtä, — puolusteli Eino heidän istuessaan pöytään yksinkertaiselle päivälliselle.

— Sen tiedän. Sitä on ollut liian paljon, mutta kuumimmassakin taistelussa jokaisen täytyy suoda itselleen hengähdystauko. Mehän olemmekin jo sitä paitsi voitonpuolella, niin että voimme suoda itsellemme tänään ja huomenna

rauhan sunnuntain, kun ulkona on niin kaunis kesäkin.

Sinikka ilmestyi yksinkertaisessa pumpulipuvussa.

— Minulla on jo kalastusretkeä varten kaikki valmiina, — sanoi hän Einolle. — Ethän vain aikone perääntyä?

— Minäkin tulisin mielelläni mukaanne, mutta minulla on kokous, joka kestää myöhäiseen, niin että vasta huomenna aamupäivällä voin liittyä seuraanne, jos haluatte.

— Eikö mitenkään jo tänään? — kysyi Eino. — Kun muistaa muiden hengähtämistä, pitäisi muistaa omaansa. Siellähän kuuluu olevan erämajakin ja eräilyhän lienee jokaisesta ihanaa.

— Niin on, ja sen hartaampaa erämaankävijää ei olekaan kuin minä, mutta tänään en pääse. Mennään sitten joukolla jonakin toisena lauaintaina, kun on sopiva ilma. Mutta kalakeitolle tulen huomenna, jos teissä on miestä ottamaan keittokalat.

— Kyllä. Tulemme hakemaan sinut moottorilla, kun sanot määrääjän, — sanoi Sinikka.

— Vaikkapa kello kymmenen.

Keskustelu siirtyi tehtaaseen. Se oli lempilapsi, josta kannatti puhua. Riutta mainitsi suunnitelleensa lähiseudun metsänomistajille

retkeä tehtaalle sitten, kun sen paalutuspäästä pinottaisiin valmis massa ulosvietäväksi. Sellainen aina lähentäisi metsänkasvattajia ja puunjalostajia ja opettaisi ymmärtämään toisiaan ja yhteistyön merkitystä.

Eino oli jättänyt ennen retkelle lähtöään kirjelin lipun veljelleen, jos tämä sunnuntain seutuna sattuisi ilmestymään Vuohilaaksoon, että löytäisi heidät rannikolta tietyltä paikalta. Velimies pistäytyi vain silloin tällöin hänen luonaan, ilmestyi usein sunnuntaina ja lähti jo maanantaina varhain aamulla. Uusi työala oli ottanut miehen kokonaan, ja päivääkään hän ei halunnut hukata muuhun kuin työhönsä. Hän oli jo saanut työstään näkyväkin jälkeä, joten se ei ollut turhaan tehtyä.

Samoihin aikoihin tänä suvisen kauniina lauantaipäivänä, jolloin Sinikka ja Eino viritelivät kahvitulta Raitajärven muutamassa neitseellisessä lahdelmassa eräsaunan liepeillä, loppeteli Nurmen Kalle Kyykorven kylässä joittenkin kylän miesten kanssa metsänkuivausojien kepittämistä. Jo aikaisemmin hän oli saanut Kyykorven miehet innostumaan vesiperäisten metsiensä kuivatuspuuhaan, kun siihen oli edullisesti saatavissa varoja ja kun kuivatusta kaipaava metsäala alkaisi tuottaa kasvunlisäystä.

Viimeinen keppi oli lyöty, ja miehet istuivat täyttelemään piippujaan.

— Nythän se on tehty. Ei muuta kuin sopivina aikoina käynte luomaan ojaa ja panette lisäksi muutamia miehiä työhön. Rahoja alkaa tulla sitä mukaa kuin työtä suoritetaan. Tuo lohkon eteläpää antaa jo muutamien vuosien perästä runsaat metsätulot, joten nyt saamanne rahat jäävät kuin löytörahoiksi, — puheli Kalle miehille.

— Kyllähän tämä nyt jo siltä tuntuu, että ei tässä työt hukkaan mene, — myöntelivät miehet, vaikka vielä talvella olivat vastustelleet.

— Joo, onhan se hyvä, että autetaan tällaisissa asioissa. Tekemättä nämä muuten jäisivät.

— Ja siinähan sitä on ansiota itselle ja antaa hiukan toisillekin. Pitää panna jo Uuttu-Ville ja Neva-Lassi aloittamaan. Kun suvitouot saadaan tekoon, joutaa tästä jo itsekukin lisäksi. Jääpähän vähemmälle se pirtin penkkien paineleminen.

— Se kyllä joutaa jäädä. Kyllä jokaisella viljelmällä jää maatöiltä aikaa metsällekin, kunhan se vain käsitetään. Tulee uusi aika maan metsille, — ennusti Kalle.

Korporistas viserteli. Mustavetiset lammikot kiittelivät metsän kohdussa. Puusto tällaisilla alanteilla oli kitukasvuista. Suorimmat hyllyivät vetisinä, ja kuovit huutelivat valitellen, kun kuivaa pesän paikkaa ei tahtonut löytyä! Näitä suo-

rimpiä, pienempiä ja suurempia oli paikoitellen tiheässäkin. Muutamia ylävämpiä oli hiukan raivattu viljelykselle, mutta enin osa hautoi lihavaa mutaansa hyödyttömänä, kamarallaan vaivaiskoivutupsuja.

Miehet olivat lähteneet pihoilleen ja pirteilleen. Kalle harppoi nevojen poikki rintamaille ja suuntasi Pihlatniemeen, jossa keväällä oli parannelnut ruuhkalla samaansa iskuja. Hilja oli ehkä monena lauantain iltapäivänä silmännyt kylätielle, eikö näkyisi tuttua tulijaa. Olihan hän luvannut joskus pistäytyä, aivan odottamatta, milloin matka sattuisi näille maille. Matkaa oli siitä, mihin oli viimeisen ojakepin iskenyt, kymmenisen kilometriä, mutta sellainenhan oli pieni matka saloilla.

Koivikot loistelivat nuoressa, paisuvassa lehdessään. Lehtipihkan tuoksu täytti ilman, käki kukahteli. Kepeästi nousi jalka koukeroisella polulla, joka yhtyi hiukan leveämpään metsätiehen ja siitä kohosi vaaralle, laskeutuakseen Pihlatniemen maille ja taloon, välkkyvän veden rannalle.

Kalle istahti Pihlatniemen peltoveräjän pieleen hetkiseksi, ennenkuin meni taloon. Käki lensi läheiseen puuhun ja alkoi kukahdella. Olisikohan tuo hänelle. Kalle laski. Kolmekymmentä . . . neljäkymmentäviisi. Oho, jopa ennusti pitkiä elinvuosia, jos kerran ennusti. Tässä ajassa hänkin ehtisi nähdä työnsä ja tois-

tenkin työn tuloksia metsien hyväksi. Ehkäpä silloin ei olisi enää yhtään taimetonta aukioalaa niinkuin nyt, ja metsiä hoidettaisiin niinkuin puutarhoja.

Ei ehkä näkyisi hataroita ja kolkkoja asumuksia saloilla ja sydänmailla. Viljelykset ja metsä antaisivat runsaita tuloja, puutetta ei tapaisi missään eikä ennenaikaista vanhuutta.

Talosta kuului ääniä, sauna puhalteli ovi-
aukostaan huuruja. Nurmen Kalle heräsi miet-
teistään ja lähti ripeästi pihaan. Tämän ja huo-
misen päivän hän saisi levätä, mutta sitten taas
palikat pitkin sydänmaita.

Pihalla oli isäntä, vaikka Kalle ehkä oli toivo-
nut jonkun toisen olevan. Isäntä ilostui vieraan
tulosta. Sanoi ajatelleensa, etteipä mies taida
enää jälkiään muistaakaan.

— Mennäänpä levähtämään ja sitten sau-
naan. Pääset nuotan peräisillekin, kun oltiin
ensi kertaa nuotalla ja sattui kalaa tulemaan.

Metsämies tunsi erikoista nautintoa heittäy-
tyessään vanhanaikaiseen keinutuoliin ja tun-
tiessaan huoneen raikkaan ilman, joka tuoksui
puhtaalle vaatteelle ja koivunlehville. Puner-
tavahonkaiset seinät näyttivät ystävällisiltä ja . . .
niin, olihan hänellä täällä jo monia kauniita
muistoja. Tuosta ikkunasta paistoi kuu, kun hän
talvella tuli ensi kertaa tähän huoneeseen.

Isäntä sanoi menevänsä sanomaan kahvista, ja
Kalle jäi yksinään keinahtelemaan tuolissa, joka

piti niin kodikkaasti sylissään. Pihamaan yli juoksi joku, valkoinen esiliina hulmahti. Kynnyksellä pysähtyi punastunut tyttö, ruiskukkasilmät läikehtien.

— Tervetuloa! Koko päivän on minusta tuntunut niinkuin tulisit. En tiennyt, odottaako vai ei.

— Nytpä tiedät, kun näet.

Ulkona oli kevät kauneimmillaan. Nuoreen lehteen se tuntui käyvän täälläkin sisällä. Elämä tuntui sanomattoman rikkaalta, nuoren miehen valitsema laaja työsarka helpolta.

Tätä työtään Kalle kuvailikin myöhemmin Hiljalle. Siinä kuvailussa nousivat sydänmaitten tähän asti nukkuneet asukkaat toisin silmin katselemaan suuren luonnon lahjaa, metsiään. Aukiot alkoivat työntää nuorta taimikkoa, tiheiköt raivautua saamaan väljyyttä ja kasvuvoimaa ihmisen avusta, joutilaat suot pursumaan kallista kansallispääomaamme koivua, ja harmaat ja hatarat asumukset muuttuisivat punaisina hohtaviksi onnen majoiksi, ympärillään muutakin kasvullisuutta kuin perunaa ja kämmenenalan kokoisia vihannesyritelmiä, joissa oli tähän asti vain vaivaista naattia.

Älykäs tyttö kuunteli. Silmäin sini läikähteli. Lomaan virkahti mesihuuli:

— Kunpa me naisetkin voisimme tehdä jotakin metsien hyväksi.

— Tepä juuri voittekin. Ensiksikin panette

miehet heilumaan metsissä ja sitten säästätte kotipuuta, vaaditte sellaiset uunit ja hellat, että metsät ja työvaivat säästyvät. Emäntäväkihän on muutenkin talon tuki ja turva, ja kukapa sen paremmin sopisi metsienkin suojelijaksi.

Käki kukahteli, honkaisen huoneen pöydällä tuoksui tuomikimppu. Leivoset visertelivät pihamaitten yllä suvisen suloisena lauantai-ehdoona. Sen voi kuvitella vaikka onnen lauluksi maan metsille ja tulevaisuudelle.

Johan oli saatu viljelmilläkin kasvamaan kaksi tähkää, missä ennen kasvoi yksi. Kyllä metsäkin kykenisi antamaan vielä kaksi puuta siellä, missä nyt antoi vain yhden.

Nestori Kuoppa, ulkopuoleltaan kokolailla komealta näyttävän Kuoppalan talon isäntä makaili kohmelossa kamarin sängyllä, käsi kääreissä. Oli ajella rutuuttanut autonsa ojaan humalahujakassa, ja hyvä, että siinä pyöräyksessä henki säilyi eikä muutakaan suurempaa vammaa tullut. Auto särkyi, mutta saapa noita, mietti Kuoppa, kun vähän yritti harmittaa auton meno.

Kuoppa vääntyi istumaan sängyn laidalle ja koetti muistella, mihin ne viimeiset metsärahojen rippeet menivät. Tätä huminaa oli ollut viikkokaupalla ja harjakaisten pitoa loppumattoon. Eipä hyvä taas hujahtanut tästä remuamisesta, vaikka aikanaan oli olevinaan hauskaa.

Jyskähti siinä lomassa mieleen Kuoppalan suuri velkataakka. Kymmenisen tuhatta oli tullut kuitenkin metsärahoilla lyhennetyksi pieniä velkoja, mutta suuremmat jäivät ennalteen ja niistä kiristeltiin. Tiedettiin Kuopan saaneen nelisenkymmentätuhatta, ja nyt hatisteltiin.

Mihin hän oikein oli pistänyt menemään lähes kolmisenkymmentätuhatta?

Ei jaksanut miettiä eikä muistella, ennenkuin sai tujauksen, kohmelokopsut. Piti panna renki hakemaan.

Nestori könti pirttiin. Siellä istuivat miehet keskellä koreata päivää suutaan roihaten. Eivät välittäneet töistä mitään silloin, kun hän oli tällaisella tuulella. Emäntä koetti kärkeä, mutta ei saanut liikkeelle.

— Mitä siinä nojoilette? Työlle siitä!

Kuoppa kutsui Iiska-rengin, ryyppykaverinsa ja apurinsa kamariin, ja toiset miehet kureilivat suutaan sille kutsulle. Kohmelo on äijällä ankarrimmillaan. Kopsuja on Iiskan mentävä hakemaan.

Miehet eivät pitäneet kiirettä lähtiessään työhön, mutta Iiska polki jo kuin vimmuttu pyörälleen kylätielle. Pian on Nestor, kaikkien metsärahojaan taivaan tuuliin kylvävien rempsatalojen isäntien päänestor saava kopsunsa, että pääsee taas liikkeelle.

Niitä odotellessa kaiveli isäntä rohtokaappien tipat ja viimeksi tekaisi nasevan kupin emännän reumatismisiin niveliinsä varaamasta tenttupullostasta. Sekin auttoi häden hetkellä.

Näyttipä, näyttipä jokseenkin synkältä kuitenkin tällä kertaa Kuopasta elämä. Velkamiehet ahdistivat. Metsä oli antanut viimeiset riekaaleensa. Oli antanutkin jo vuosikymmenien aikana sellaiset summat, ettei kehdannut ajatella. Nyt oli lopussa. Vasta poika pääsee myymään,

jos hänessä on eläjää ja olijaa. Pitkin kyliä huujuu jo sekin renttuilemassa.

— Piru sentään tätä elämää, — tuhahti Kuoppa ja kieri sängyssä tuskissaan. — Eikö se Iiskakaan ala jo joutua, ettei ehtisi henki lähteä. Sydän hakkaa kuin valloilleen päässyt taskukello.

Emäntä tuli silmät punaisina kamariin ja alkoi huokailla. Näki selvästi lopun tulevan talolle ja kaikelle, mutta ei uskaltanut paljon purista Nestorille.

— Joko kävit maksamassa Nuutisen tuomion? Oli laittanut sanan, että huutokauppa ilmoitetaan.

— Kyllä minä asioista huolen pidän, — karjaisi Nestor, mutta muisti nyt vasta koko Nuutisen tuomion, johon olisi näistä tukkirahoista pitänyt säästää.

Emäntä huokaili, meni jalkojaan laahaten. Ei jaksanut enää töitään tehdä, niin otti kipeälle tämä elämä. Missä lienee taas Anttikin. Niillä retkillään on ollut jo kaksi päivää. Ei edes tiedä, onko elossa vai ojassa.

Kuoppa kirosi Nuutisen tuomiota. Mistä tuli nyt viitisen tuhatta, kun jokin satalappunen oli enää lakkarissa. Kun ei sitä asiaa muistanut, vaikka muita pienempiä makseli remmatessaan kirkonkylässä ja muualla. Mikä heitä kaikkia muistaa.

Iiska tuli povi pullollaan. Eipä ole hätääkään. Kai tästä vielä jotenkin selviää, kun jaloilleen pääsee.

— Tiukalle otti, mutta kun oli mies asialla ja ison talon isännästä kysymys, niin lähteä piti.

— Hae keittiöstä kahvia!

Nestor kulautti ensi hätään, ähkäisi, pisti tupakan. Ihme, miten alkoi heti helpottaa, kun nielusta alas pääsi.

Iiska toi pannun ja kupit, tehtiin löräykset, ja jopa Nestorin silmät alkoivat kirkastua. Ei tunnut sekään Nuutisen asia enää niin pahalle kuin äsken. Onhan talossa vielä hevoskopperia ja lehmämullikoita. Pitää myydä ja maksaa.

Jyskähtivät siinä toiset suuremmat asiat mieleen, mutta ne oli työnnettävä loitommalle. Nyt piti vain parannella itseään. Huomenna on käytävä teurastajalla sopimassa. Iiska saa viedä ruunikon Tolkan ukolle, joka sitä tuonaan osteli.

Kuopan kieli selvisi, ja Iiskalle, uskotulle, oli haastettava näistä remmailuista ja mainittava, että vähän luiskahti vikaan, mutta ei huudella.

— Höö... onhan tässä vielä olemista, — naurahi Iiska, laittoi uudet kupit ja alkoi puhella mukavia haihduttaakseen Nestorin painajaisia.

— On... onhan tässä vielä olemisia, ettei aivan maantielle. Huippista vain. Olit kunnan mies, kun niin pian sait tätä käsiisi. Olisi pitänyt vain yksintein hiukan enemmän.

— Ei kai tauti yhdestä lähde, — nauroi Iiska ja veti takataskuistaan vielä kaksi pulloa, jotka kätki patjan alle.

Kuoppa riemastui.

— Nyt pidetäänkin sitten rokulipäivä. Akat saavat laittaa hyviä ruokia.

— Kyllähän aina työtä ehtii . . . hauskat hetket pitää ottaa lennosta.

— Joopajoo. Surua ei tule, vaikka metsästä menivät viimeiset saikarat. Menivät rahat ja auto ojaan, mutta Kuoppalan Nestor istuu kuitenkin tässä.

— Pääsee siellä metsässä vielä käki kukkumaan.

— Ja onpahan väljempi muutenkin liikkua, kun ei ole puita tiellä, — hohotti Kuoppa, laittoi taas kupin ja oli tyytyväinen.

Niku-Laurikin oli saanut metsärahoja. Pomo oli käynyt tuomassa metsävarttaalin, ja pieni pirteä lepohetki on Niku-Laurilla terhakan vaimonsa kanssa.

— Pitäisikö näistä sinulle antaa? — kysyi Lauri, vaikka tiesi, ettei vaimo milloinkaan pyytänyt rahaa. Sai voista, munista ja milloin mistäkin myytävästä, joka riitti talouteen ja jäi tähteeksikin.

— Mitä minä rahalla teen. Vie vain pankkiin.

— Jos satun siellä repeämään ryypylle niin kuin ryyppytalojen isännät metsärahoja liikutellessaan, — naurahti Lauri.

— Sehän taitaisi olla kerta ensimmäinen.

Lauri katseli myhäillen siistiä kotiaan, muhkeaa vaimoan. Poika nukkui kehossa. Työllä ja toiminnalla oli määränpää.

— Jos ottaisın noista rahoista viisisataa Pato-
suon metsäpalstan ojimiseen, — arveli Lauri.

— Ehdithän sinä sen syksyllä itsekin oja.

— Mutta jos varot saavasi minulle syksyllä
sen rahan siinä tapauksessa, että tarvitsen, niin
vien kaikki pankkiin.

— Saathan sinä enemmänkin.

Molemmat nauroivat. Tämä oli kuin lasten
leikkelyä. Metsärahoihin ei ollut koskettu en-
nenkään. Tuokin uudenaikainen hella ja uuni oli
maksettu karjan anneilla ja muulla tulolla. Ei
metsärahoihin hennonut koskea. Ne olivat kuin
lahjaa, jota ei henno hävittää.

Kuhnulan pihamaalla oli mukava piiputella helteisenä kesäpäivänä. Luuvan varjossa oli vilpoisempaa, ja siinäpä Ruti-Juuvet päästeli savuja rouhekopastaan niinkuin veturin piipusta. Nytky-Joopi oli kaverina, joten juttu luontui.

Oli jo keksitty hirveitä valheitakin, ja mietittiin uusia. Ruti-Juuvet oli aamupäivällä käynyt ruisvainioitaan katsomassa ja sepä nyt johtui kesken valhejuttujen mieleen.

Oli mennyt harvaksi ruis. Uhkasi leivätöntä talvea, kun ohrakin nirui poudan kynsissä.

— Minkälaisia ovat rukiit siellä etäkylillä? — kysäisi Kuhnulan isäntä Nytky-Joopilta.

— No, näkyy siellä tähkät heiluvan. Ei ole oikein tullut katsotuksi, — sanoi Joopi makuultaan.

— Kun tämän paikan ruis meni harvaksi. Lötkötin katsomassa tänä aamuna. Ohueksi käy limppu ensi talvena.

— Myyt vähän metsää, huiskautat. Siinä on konstia harvalle rukiille.

— Tuota . . . ei ole paljon myytävää, kun on tullut hassatuksi.

— Noo, eläähän perunoillakin yhden talven.

— Pelkkä peruna turvottaa.

Nytky-Joopi ei sanonut enää mitään, torkahti. Mehiläinen turrutti pihamaalla, ja Ruti-Juuvelmietti, että harvaksi meni ruis eikä ole metsässäkään enää ottamista.

Nurmen Kalle oli jo tehnyt muutaman valistuskäynnin Kähnälään, lähtenyt sieltä apeinmielin, mutta ei aikonut niin vain hellittää tätäkään nukkuvaa kylää. Poikkesi nytkin Ruti-Juuvelin taloon ja tapasi miehet pihamaalta. Löysi siitä luuvan seinustalta havutukin ja istahti puhuttamaan miehiä.

Ensin olivat ne tavalliset korpelaisten vieraan katsomiset, mitä miehiä mahtaa olla. Nytky-Joopi ei ollut vielä nähnyt tätä miestä ja katseli tulijaa niinkuin rotta kissaa kolon suulla. Ruti-Juuvelmietti ja tunsikin jo Nurmen Kallen, eikä muuttanut mukavaa asentoaan. Niitähän se tietenkään taas samoja juttuja metsän hoitamisesta, kylvöstä ja muusta. Jorutkoon nyt Joopin kanssa.

— Kuulin, että tuo läheinen suo on tämän talon maita. Eikö isäntä alkaisi sitä raivauttaa metsän kasvulle, kun näyttää olevan siihen sopiva, — aloitti Kalle.

Ruti-Juuvelmietti hörästi suuria korviaan.

Mitäs, mitäs hiisiä se nyt haastoi tämä Nurmi-Tuomaan poika? Jotta suotako metsän kasvuun . . . Jopa pitää vääntäytyä tarkemmin kuulemaan sen satuja.

— Että minkä kasvulle?

— Koivuahan suot parhaimmin kasvavat, tuokin teidän suonne. Pintamuokkauskin näkyy olevan helppo tehdä, ei muuta kuin ojat vain, kun on valmis viemärikin.

— Jopa, jopa sinä nyt haastat . . . mitä haastanetkaan. Että suolla koivuja kasvattamaan, — hörähti Ruti-Juovel, ja Nytky-Joopikin veti suunsa leveäksi.

— Kyllä tämä oikeata haastamista on. Saisitte rahojakin suon ojimista varten ja kylvöön hommaisain ilmaiset siemenet.

— Ja kuinka nopeaan siitä sitten muka saisi koivua leikata, kuin muka viljaa ikään?

— Muutamien vuosikymmenien kuluttua. Harvennuspuuta alkaisi saada polttopuuksi jo puolentoista vuosikymmenen perästä.

— Vai niin. No kaikkea se mies puhuu. Mitä puilla kuolemansa jälkeen tekee?

— Eikö isännällä ole poikia?

— Lienehän tuo joku räkänokka. Mikäpä heidän puuntarpeensa tietää. Tottapahan metsä kasvaa.

— Miettikääpä asiaa. Käyn joskus kuulemassa, — sanoi Kalle ja nousi pyörälleen. Ruti-Juovelin talo oli toki pyörätien varressa, vaikka

isäntä ei näy ymmärtävän suolla koivun kasvatusta. Uuttapa se oli monille muillekin.

Muutamassa vastaleessa kävellessään Kalle tapasi vanhan miehen, joka tervehti ja kyseli, minne metsäneuvoja on menossa. Nurmen Kalle tarkasteli miestä ja kysäisi, mistä tämä hänet tuntee.

— Tottahan nyt oman pitäjän kasvut. Sattuikin nyt mukavasti, kun tapasin. Tässä on tämä Myllykolu minun paikkojani, jos lienee kuultu sen niminen talopahanen. Sen maalla, tässä aivan lähellä, on suopatama, joka joutaisi vaikka puuta kasvaa, kun saisi vähän neuvoja.

Nurmen Kalle koki välistä yllätyksiäkin, ja tämäkin oli sellainen. Puhui tuolla suon metsittämisestä ja kuuli, ettei järki ylety sellaiseen, ja tuossa puhui samoilla ikäkymmenillä oleva mies suonsa laittamisesta metsänkasvuun.

— Se kyllä käy päinsä. Mennäänpä katsomaan ja tehdään suunnitelma. Onko isäntä aikonut hakea varoja suon ojittamiseen?

— Senpä nyt näkee. Jos ei kovin kalliiksi tule, niin jos koettaisi omin avuin.

Myllykolun Roopen suo oli lähellä, samaa suojaksoa kuin Ruti-Juvelinkin, jota hän oli äsken esitellyt raivattavaksi nähtyään sen toista salotietä kulkiessaan.

— Tässähän on valmis viemärikin ja suo mitä sopivin koivunkasvulle. Miten tulitte tätä ajatelleeksi? — kysyi Kalle ihmeissään.

— Tuli tässä viime keväänä käydyksi etäsukulaississa ja siellä tällainen suo työnsi jo vartevaa koivun alkua. Sukulaismies kuuluu sen kymmenys vuotta sitten kylväneen, ja polttopuuta sieltä jo kohta alkaa saada harvennuspuusta.

— Niin aivan.

Kalle harppoi suolla. Saipa kuitenkin tähän vanhanaikaiseen kylään yhden esimerkkipaikan. Näkemästään oli alkanut tuokin Myllykolun hiljainen mies miettiä suonsa metsittämistä.

Suunnitelma syntyi pian. Myllykolussa, jonne isäntä pyysi, päätettiin asia panna paperille. Tien varrella oli talon metsämaita, ja ne näyttivät hyvin hoidetuilta. Kalle mainitsi tästä, ja harvasanainen isäntä virkahti:

— Onhan sitä hoidettu, minkä on osattu. Eihän sitä niin prikulleen, kun ei ole tietoa eikä taitoa. Huonoa puuta kuitenkin jokainen osaa ottaa metsästään kotipuuksi, että parempi pääsee kasvamaan.

— Osaavathan muutamat. Suurisuuntaista valistustyötä kuitenkin vielä kaivataan.

— Niinpä niin. Tässähän tämä talo on. Tämä on hiukan syrjässä, harvoin tänne vieras osuu.

Roopen talo näytti siistiltä ja viljelykset kunnostetuilta. Niinpä oli, että missä viljelyksiäkin huollettiin, hoidettiin metsäkin. Kuka enemmän, kuka vähemmän. Kuitenkin metsä edes huomattiin jonkin arvoiseksi.

Lähtiessään talosta sai metsämies ystävällisen pyynnön poiketa, milloin näillä nurkilla liikkui.

— Käyn toki mielelläni tällaisessa talossa.

Kevein mielin vaelsi metsämies suvisena ehtona seuraavaan pysähdyspaikkaan. Kun aina jokukaan valoisa paikka löytyi pimeilläkin nurkilla, tuntui työ helpommalta.

Keskikesä läheni. Viljavainiot lainehtivat leudossa suvituudessa, ja metsän vihreä kesäpuku täyteläistyi. Talojen ja töllien nurkille ilmestyi lehtikerppuja ja saunavastoja, metsän suvisia tervehdyksiä salolaisille. Elettiin kesän kauneinta aikaa.

Vuohilaaksossa oli aherrettu yötä päivää. Muutamat olivat luulleet, että juhannukseen päästessä saadaan jo lämmintä massaa kouraan, mutta ne laskelmat pettivät. Konerumiluksia ja valtavia keittokattiloita ei niin vain heitelty paikoilleen. Einokin tunnusti itselleen laske-neensa nopeampaa valmistumista silloin, kun veteli ensimmäisiä viivoja paperille. Eihän se ihme, jos tuli lentäneeksi liikaa. Kun oli tullut näkemään viime kuukausien ankaran työn, hän huomasi kaiken sujuneen sittenkin ihmeteltävän nopeasti.

Pääjohtaja, jolla oli kaiketi enemmän tietoa näissä asioissa, oli sangen tyytyväinen. Nurmi oli saanut miehensä yrittämään. Ennen syksyä laitos pääsisi lähettämään ensimmäiset massa-

lähetyksensä, ja silloinhan oli kaikki hyvin. Suuret pääomat alkaisivat tuottaa korkoa.

Kalle Nurmikin oli pistäytynyt pitkästä aikaa Vuohilaaksoon ja katseli suuressa turbiinialissa jättiläisturbiinin käynnistämisyrityksiä. Metsämies näytti tyytymättömältä. Velimies oli saanut näin paljon näkyvää aikaan ripeitten miestensä kanssa, mutta hänen työnsä näytti edistyneen etanan vauhtia. Suutaan sai soittaa ja vatkata aina samaa ja kiertää kuin mustalainen, ja siitä huolimatta salolaiset elivät ja olivat entiseen tapaan, tekivät samoja töitään kuin ennenkin. Joku myönsi hyväksi, mitä hän puhui ja puuhasi, toiset kielsivät, nauroivat rämänaurua vasten naamaa.

Toista, jos olisi pysynyt entisessä työssään. Saisi lukea metsiä, sopia kaupoista, tarkkailla yhtä ja toista, nähdä jotakin syntyvän.

— Mikä velimiehen kulmia vetää niin kurttuun? — sanoi Eino ohimennen, seuraten jännittyneenä mestarien, insinöörien ja miesten yrityksiä jättiläisen kimpussa.

— Eipä niin ihmeellinen.

Pääjohtajakin tuli paikalle, huomasi Kallen ja tervehti.

— Teitpä ei näe täällä usein. Miten sujuu?

— Ei ole helppoa.

— Sen arvaa. Mutta kallioonkin syövyttää kolon aina tippuva vesi. Naama valoisaksi vain ja levätkää välillä, niin ei tule kyllästymystä. Meillä täällä menee loistavasti.

— Niin näyttää. Enemmän minäkin tahtoisin näkyvää. Kaiken pitäisi lähteä kuin pyssyn suusta.

Riutta nauroi.

— Ei se siellä sydänmailla niin lähde. Ei saa hätäillä.

— Mennään hetkiseksi levähtämään, — sanoi Eino veljelleen.

— Jos tästä alkaisi painua sydänmaille, — jurahti Kalle.

— No? Mistä vihat?

Kalle naurahti pidättyvästi.

— Kun vertaa omia saannoksiaan sinun saannoksiisi, niin alkaapa sapettaa.

Einokin jo nauroi, tuntien veljensä työmaan ja luonteen. Kallen oli aina pitänyt saada nopeasti valmiiksi sen, mitä yritti.

— Eivät vuoret niin vain vierähdä.

Pääkonttorirakennuksen pihalla oli Sinikka.

— Täällä on surtu jo, että olette suohon uponnut, kun ei ole näkynyt, — sanoi tyttö Kallelle tervehtiessään.

— Kylläpä se väliin vähällä pitääkin, ettei joudu noidan kattiloihin ja hiiden kirnuihin.

— Olin tulossa pyytämään iltapäiväteelle kello kuudeksi, — sanoi Sinikka. — Luulin, että olette sisällä.

— Sopii tulla, — sanoi Eino.

— Tulenpa sitten muistuttamaan, jos ei ala

kuulua. Onhan teidän saatava rauhassa keskustella.

Tyttö kääntyi. Silmät välähtivät, varsi notkahti.

— Nätti tyttö. Sinulla on hyvä onni, — virkahti Kalle.

— Miten niin?

— No . . . tyttö on todella miellyttävä, eikä taida olla liian herraskainenkaan, vaikka on hienoista vanhemmista. Rikas.

— Se puoli on samantekevä. Onhan hän älykäs tyttö, hyvä juttelukaveri silloin, kun aikaa sattuu olemaan. Vieläkö se sinun kuutamotyttösi jaksaa vetää?

— Silloin kun sattuu aikaa olemaan.

Molemmat naurahtivat.

Työ ja toimintahan heille molemmille oli pääasia elämässä, vaikka ei saattanutkaan kieltää, etteikö hyvä ystävätär olisi innoittajana silloin, kun sattui väsymys painamaan.

Veljekset istuivat Eino mukavissa tuoleissa. Hänellä oli talon puolesta viihtyisä asunto.

— Sanoit olevasi tyytymätön työhösi, — tutkaisi Eino.

— En työhöni, vaan hitaisiin tuloksiin. Minussa lienee isäukon perinnettä, joka ei sallinut puhuttavan kahta kertaa yhdestä työstä eikä asiasta.

— Älä veikkonen ihmettele, vaikka saat puhua yhdeksänkin kertaa. Sekalaista on seurakunta näissä asioissa.

— Siltä näyttää.

— Kuitenkin voimme olla saavuttamiimme asemiin tyytyväisiä. Meillä on ollut onnea.

— Kyllä niinkin.

— Minäkin voin jo lyhennellä kouluvelkojani.

— Minulla niitä ei toki olekaan, — naurahti Kalle. — Pinnasin isäukon markoilla jotenkuten kouluni läpi.

— Sitten saat panna säästöön. Nykyistä palkkaasi et saisikaan muiden palveluksessa. Riutta on reilu mies.

Portaat kopisivat. Ovelle koputettiin, ja Sinikka häilähti kynnykselle.

— Terve taloon. Jopa olitte unohtaa pyyntömme.

Eino katsoi kelloa. Se oli neljännestä vailla.

— Ehdit sinäkin vielä viisi minuuttia istah-
taa, ettet lapsilykkyä talosta vie.

Tyttö punastui. Hän ei ollut kuullut sananpartta.

— Mitä se sellainen on?

— Jos vieras kynnykseltä pyörtää, menee talon lapsionni, — selitti Kalle.

— Huomenna kuuluu olevan harjannostajaiset, — ilmoitti tyttö. — Minä tilasin maitokaupasta sata litraa kahvikermää.

— Sata? — hämmästeli Kalle. — Johan siinä määrässä sopii uimaan.

— Meillä on suuri perhe, — naurahti Eino.

— Ja paikkakuntalaisia kuuluu tulevan lisäksi. Mistä saanee kahvipannut ja padat piisaamaan.

— Voinhan minä antaa yhden keittokattilan käytettäväksi, — naurahti Eino. — Tulee yhdellä liehtauksella tarpeeksi.

— Mutta nyt mennään. Isäukko odottaa.

— Tämä onkin nyt erikoinen tilaisuus, kun metsätalous ja puunjalostusteollisuus tapaavat toisensa saman pöydän ääressä, — leikitteli Riutta, tarkoittaen Kallen ja Einon toimialoja.

Pääjohtajasta henki tavanomainen ystävällisyys, jota hän aina osoitti kaikille.

— Tämä metsätalous vain tuntuu olevan tyytymätön, kun ei saa muutamassa kuukaudessa Suomen metsiä puutarhoiksi, — naurahti Eino.

— Siitä jo kuulin metsäneuvojalta itseltään. Se on aina voimakkaan ja kovaa kurssia pitävän miehen merkki, joka on joskus tyytymätön työtuloksiinsa, vaikka ne olisivat suuretkin. Tyytymättömyyden ei kuitenkaan saa antaa jatkuvasti pilata työiloa. Kyllä me vielä, hyvä Nurmi, näemme työmme tulokset ja olemme tyytyväisiäkin niihin.

Keskusteltiin huomisista harjannostajaisista.

— Ja sitten, kun kaikki on valmista, lähden taas jonnekin uutta tehdasta rakentamaan, — sanoi Eino.

Iloisena värehtivä Sinikka kävi kalpeaksi. Aikoiko Eino todellakin lähteä ja jättää kaikki.

— Niin, kyllä minä luomisintosi käsitän, mutta korkeintaan voin parasta miestäni lainata, mutta en kokonaan luovuttaa, — sanoi Riutta.

— Jospa Eino ei olekaan tyytyväinen meihin ja siksi tahtoo jättää meidät, — virkahti Sinikka silmäluomet alasluotuina.

— Liiankin tyytyväinen, ja kyllä minä olen mieluummin lainana kuin kokonaan poisannettuna, — sanoi Eino.

— Sitähän minäkin, — sanoi Riutta.

Sinikkakin hymyili taas. Riutalta ei kuitenkaan ollut jäänyt huomaamatta Sinikan ohimenevä kalpeus, ja hän tuli sen johdosta vielä entistä tyytyväisemmäksi.

Juhannus joutui suurille saloille. Metsän kesäpuku oli kauneimmillaan. Täydessä lehdesään humisivat lehdot, ja tuhansien laululintujen viserrys kuului lakkaamatta joka puolella.

Metsät ja viljelysaukiot olivat valoa tulvillaan, aurinko hiipovan korkealla. Metsän povella kohosivat kukkien parvet. Kaupunki-ihminen tunsu jotakin selittämätöntä kaipuuta. Metsä kutsui juhlaansa, järvien rannat ja kukkaiset kedot lepoon ja aurinkoon.

Pihamaita ja pirttien nurkkia koristettiin nuorin koivuvin, metsän tuoksuvin terveisin. Metsä antoi tämänkin lahjan suopein kasvoin. Niittyjen laitteet olivat varanneet juhannusvehreää, ja kuormittain niitä kannettiin. Tiheissä koivikoissakin oli tarjolla juhannuslehviä.

Juhannus, metsien ja siniristolipun juhla, Pohjolan sammumattoman ikivalon vertauskuva. Päivää ei pantaisi enää kallioon, Sampo ei kukaan pystyisi ryöstämään. Sen lukemattomat pyörät kehräisivät edelleen maalle kultaa.

Juhannusyö, Pohjolan ihme, oli enää päivämatkan päässä. Aurinkoinen aatto oli jo juhlaa,

kiire oli kaikkialla. Rautatiet ähkivät ihmislasten paljoutta, veturit huohottivat. Saloille, suuriin metsiin, uneksiville rannoille oli päästävä kaupunkilaisten mukavuuksistaan, jotka yht'äkkiä alkoivat tympäistä. Autot kihisivät kuin muurahaispesät. Pois jonnekin, jossa on vihreätä huminaa ja laineiden laulua.

Tehtaitten savupiiput tissauttelivat tuskin näkyviä savusuikaleita, niinkuin torkahtelevan vaarin piippu loppuhaikujaan. Ovet suljettiin ja suojaovut pantiin nurkkaan. Kaikki jonnekin, mikä minnekin keskikesän juhlaan.

Metsät suitsuttivat pihkansa tuoksua pihaille ja huoneisiin. Piholla ja aukeillaan liikkuvat ihmiset näkivät ympäröivät metsät kuin kirkastuneina. Lyhyt ajatuskin syntyi: Nyt ovat metsät kauneimmillaan, tuoksuja tulvillaan, niittyjen laiteilta tuodaan juhannuskoivuja, lapset keräävät metsätähtiä ja vanamoita sylintäydet.

Tämä viivähti mielessä lyhyenä tuokiona, mutta kiitollisuus metsälle jäi tuntematta.

Lieneekö yksi tuhannesta edes sitä tuntenut.

Ehkä eniten räätynyt kivimuurin asukas, joka määräpaikkaan päästyään riensi heti metsän helmaan, tuntemaan sen ihmeellistä rauhaa ja virkistystä.

— — —

Vuohilaakson päärakennuksen varjoisassa puutarhassa istui joukko herroja virvokepöydän ääressä. Uuden tehtaan komea savupiippu sopi

näkymään rakennusten takaa. Näytti katselevan voitonvarmana pilvettömälle taivaalle, niinkuin olisi kurkottanut katseensa suurten metsien yli, lausuakseen niille juhannustervehdyksen.

Eversti Haukka, joka oli miesten joukossa, viittasi tehtaalle ja virkkoi:

— Tuo oli nopeaa nousua.

— Siellä oli miehiä pelissä, — naurahti Riutta.

Eino Nurmi istui hiukan syrjemmällä. Insinööri Lehti, jota ei usein nähty, oli joukossa, istahti insinööri Nurmen viereen penkille ja löi tätä tuttavallisesti olalle.

— Te pystyitte ylittämään odotukset.

Eino hymähti.

— En minä yksinäni. Meitä on ollut paljon.

Keskustelu jatkui keveänä. Johtomiesten kasvoilla ei näkynyt huolten häivettä. Vallitsihan noususuunta. Aikaisemmin vaaralliseksi pelätty kilpailijakaan ei näyttänyt huolestuttavalta.

Kannattipa huokaista tänä juhlaivan korkeana keskikesän päivänä ja vielä seuraavanakin.

Vuohilaakson johdon taholta oli määrätty pantavaksi juhlat toimeen työväestölle ja paikkakuntalaisille. Vuohilaakso O.Y. päätti näyttää, että se muistaa työläisiään ja paikkakuntalaisiaan joskus juhliillakin eikä aina arkipäivällä ja raatamisella. Valtava kokko oli rakennettava lähellä olevalle Impiniemen sileälle rantakalliolle. Sinne oli tuotu monta autokuormallista tyhjiä terva-

tynnyreitä, kymmeniä kuormia olkikupoja ja tyhjiä laatikoita. Valtava mieslauma heilui kokkoa rakentamassa, lasketellen leikkipuheita sen kuin kerkesi.

— Rakennetaanpa nyt kerran Vuohilaaksossa-kin Baabelin torni, mutta varotaan illalla ja juhannusyönä kielten sekaantumista.

— Eipä siitä pelkoa. Viinoista ja muista väke-
vistä on annettu ankara kieltö, niinkuin pitääkin.

— Onhan laitettu monta sammiota oikeata vaarinkaljaa. Kyllä se kielen sekaisin saa, jos ei pidä varaansa.

— Onhan niillä antajillakin rajansa. Ja jos kerran on siinä liemessä voimaa, niin jalat se pyyhkii alta, ennenkuin kieli ehtii sekaantua, kyllä se tiedetään.

— Kalakukkoja kuuluu leivotun jo monta päivää. Vahvistetaan niillä kinttuja, jos rupeaa horjahtelemaan. Ei se semmoinen sahti syöneeltä mieheltä mieltä ota.

Ja mikäpähän sanoi mitäkin. Tuli sekin sanotuksi, että jos joku uskaltaisi kokeilla taskumatilla ja se nähtäisiin taikka tunnettaisiin, niin tilillepä saisi mennä seuraavana arkena.

— Hyvä on sellainen laki. Kauniimpana säilyy kullekin juhannus, eikä tarvitse potea jälkivaivoja.

Pystytettiin korkeita tikkaita kokon ympärille, että miehet saisivat sen nousemaan hyvän joukon puitten latvojen yli. Mahtavana kohosi uuden

tehtaan savupiippukin, mahtavana pitäisi näkyä ympäristöön tehtaan kokkokin. Joutavia ei tihkailtu missään, kun tässä laaksossa jotakin yritettiin.

Viitisenkymmentä sukkelajalkaista ja -kätistä naisihmistä liehui juhlien valmistuksessa, hikoilun paistamisiensa ja puuhiensa hälläkässä. Hämmäläisen voimasahdin tekijä maisteli keitostaan ja näytti tyytyväiseltä. Kyllä sitä kelpaisi tarjota vaikka pääherroille, joita oli monella autolla tullut tehtaalle juhannusvieraksi. Näkyi Sinikkakin kipaisevan katsomassa naiskaartin puuhia, kun keittäjä oli luvannut pitää apulaisineen huolen herrojen suuhunpantavista.

Valmista alkoi olla joka puolella, ja kokon rakentajatkin parveilivat jo tehtaan suurella saunalla, joka oli monta täyttään jo ehtinyt päästää puhtaina uhovia miehiä lavoiltaan. Kauempana asuvat istuksivat jo puhdistautuneina lehditeytyissä tupasissaan, katsellen valoisin naamoin ylimääräistä palkkapussia, joka oli tehtaan puolesta juhannuslahjana hyvästä työvauhdista jaettu. Vaimotkin heltyivät kehaisemaan ja kiittelemään: Se meidän isäntä kun onkin eri maata kuin muut. Kädestä pitäen se tervehtii köyhää akkaakin ja tiedustelee, onko elämiset kunnossa. Ja tyttärelläkin on aina hyvä sana ja hymy valmiina. Kyllä sitä semmoisille haltijoille jokainen parhaansa yrittää.

Impiniemen kalliolla oli ennenkin pidetty kesäisiä kansanjuhlia ja joskus rakennettu avara

tanssilavakin sitä varten. Joku oli tarkastellut tätä lavaa, ja saunomassa olevalle kokonrakentajajoukolla tuotiin sana, että pitäisi vielä korjata lahonneet paikat tanssilavassa, ettei kukaan käpälään katkaisisi. Samalla ilmoitettiin, että tarjoilu-pöytien laittajat menisivät myöskin jo laittamaan pöytiä kuntoon ja kiehauttaisivat siellä lavan korjaajille erikoiskahvit ennen varsinaisia juhlia.

— Mennään heti, kun paita korviin vedetään,
— lupasivat miehet.

— Pitäähän toki lava korjata, etteivät varsinkaan koreat tyttölapset juoksupulikoitaan runtele.

— Ja kun kuuluu tulevan hienoja vieraitakin. Kirkonkylästä ja asemalta on ajanut jo monta autokuormaa ukkojohtajan vieraita.

— Se on selvä, että kaikki pitää olla kunnossa. Tehtaalta lautoja autoon, piikkilaatikoita ja parikymmentä vasaraa ja kirvestä, — määräsi mestari Junttila, joka oli miesten joukossa saunomassa. — Minä lähden katsomaan.

Kohta kävi kopina Impikallion lavalla. Polkemalla tunnusteltiin lahot paikat, ja kun monikymmenpäinen miesparvi sitä anturoillaan koputteli, ei ehjää paikkaa jäänytkään.

— Koko höskä pois niskahirsien päältä ja toinen kuorma lautoja sahalta, — komensi Junttila.

— Tästähän taisi työmaa revetä, — arveli joku.

— Eipä tällainen tierake kestä monikymmenpäisen miessakin hivutellessa kuin kahvinkeittoajan.

— No ei, kun pannaan päälle ne tunnetut Vuohilaakson työtuurit.

Eikä kestänytkään. Pöytien laittajat saivat valtavan kahvipannunsa selvitellyksi, kun viimeisiä lautoja naulattiin.

Naureskeltiin, kun uusi lava hohteli puhtaan valkoisena.

— Kyllä meidän sakki voi huitaista pieniä rakennelmia neljännestunnissa maahan ja kolmessa rakentaa jälleen.

— Ja nyt tuossa ei likaannu hienottarienkaan tanssikengät. Kilon, pari ruiskii talkkijauhoa, niin on kuin parketilla seilaisi.

Kahvit juotiin ja kiiteltiin. Hymyilevä neitojoukko kiitteli vuorostaan uudesta lavan permanosta. Jutustellen lähtivät miehet asunnoilleen kokoontuakseen muutamien tuntien perästä juhlapaikalle, jonne mahtavat lipputangotkin lippuineen oli jo kohotettu aikaisemmin päivällä. Ylimestari näkyi parin miehen kanssa laittelevan lippuja ylös tehtaalla.

Päivän lähetessä laskumaitaan, tyvenenä uinuvan Tuomiveden kaukaista pohjukkaa, alkoivat juhlat. Tehtaan soittokunta soitteli kansanlauluja, kuoro lauloi lomaan, joku lausui runon. Tarjoilupöytien ympärillä kiehui väkeä, valkosiliiniset tyttäret lentelivät täyttelemässä kup-

peja ja kantamassa leivoksia. Mestari Ponkki hoiti isännän virkaa ja kellestään juhlapaikan kulmalta toiselle kehoitteli vieraita ja omaa väkeä arvelematta iskemään kiinni kahvikuppien laitaan. Oma väkeä lienee ollut tuhatkunta, melkein sama määrä vieraita, ja ylimääräinen puna kihosi tarjoilijatarparven poskille heidän järjestäessään kaikkea, ettei jonotusta syntynyt.

Pääjohtaja vieraineen ja insinöörit näkyivät tulevan juhlapaikalle. Ponkki komensi:

— Tulet kokkoon, pojat!

Torvimiehet puhalsivat fanfaarin. Väkijoukko tervehti raikuvalla huudolla isäntäänsä ja johtajiaan. Juhlapaikalle oli joskus kyhätty kivistä puhujakoroke, ja sille kohosi nyt pääjohtaja Riutta lausumaan yleisön tervetulleeksi.

— Pyydän lausua arvoisat vieraat sekä myöskin oman väkemme tervetulleeksi tähän vaatimattomaan valonjuhlaamme. Tällä paikalla on juhlittu ennenkin, mutta tällä kertaa on juhlimisemme tavallista merkittävämpi. Vuohilaakso on saanut uuden puunjalostamon, niiden jalostamaitten luokkaan kuuluvan, jotka voivat maamiesten ja metsänomistajain tähän asti hyödyttömäksi katsomaa pienpuuta jalostaa vientitavaraksi ja siten auttaa metsätalouttamme ja samalla koko maan talouselämää. Tämä on yksi askel siinä suunnitelmassa, minkä teollisuusmiehemme ovat luoneet metsiemme tuotannon monipuolisemmaksi ja yhä täydellisemmäksi

jalostamiseksi, päästäksemme tätä tietä siihen yhteistyöhön, joka on välttämätöntä metsiemme kunnostamiselle. En vaivaa teitä pitkillä puheilla. Kiitän työväestöä ja työnjohtajia hyvin suoritetusta ja esimerkillisen nopeasta työstä ja toivotan kaikille kaunista juhannusjuhlaa ja hyvää juhlamieltä.

Riutta laskeutui korokkeelta, ja väkijoukko osoitti innokkaasti hänelle suosiotaan. Kuiskittiin miesjoukossa, että toisiakin puheita oli vielä odotettavissa illan kuluessa. Oli nähty etumies Väänttisen asunnossaan muutamana iltana kyhäävän jotakin paperille, kävellen aina välillä miettien. Jotakin kai hän yrittäisi. Toinen kertoi ylisinööri Nurmenkin jotakin puhuvan. Sellaista oli kuultu, mistäpä lienee se kuulema sitten itänyt.

Kokko hulmusi jo kokonaan tulella kohottaen valtavan liekkinsä monenkymmenen metrin korkeuteen. Sellaista kokkoa ei ollut ennen nähty näillä tienoilla, tuskinpa muuallakaan. Kun siihen oli kerätty uuden tehtaan ympäriltä kaikkea rakennusjätteitä, oli se niinkuin uhritulo.

Aurinko oli painunut vesien taakse, mutta sen jättämä punerrus oli vielä metsän kasvoilla. Soittajat esittivät kansanlauluja, tunnelma oli korkealla. Kokon jätteet lekkuivat vielä laajana nuotiona. Impiniemi oli kuivaa lehti- ja mänty-metsää, täynnä risteileviä polkuja, joilla vilisi kävelijöitä, tanssia odotellen.

Varsinkin tehtaan väen keskuudessa kävi äänekäs kohahdus, kun paljon puhuttu ja odotettu Leppiniemen taitoemännän johdolla valmistettu sahti ilmestyi tarjoilupöydille. Mistäpä lienee siepattu oikeat oluttuopitkin, joihin jokainen sai ammentaa saaveista kuohuvaa voiman juomaa.

Herratkin tulivat maistamaan tätä kotitekoista olutta ja kehuivat sen voimaa ja makeutta. Miehet juttelivat, että voimaa täytyi juomassa olla, kun monta autokuormallista oli aineita tuotu ja pusattu sen kanssa suurella joukolla.

Kuului fanfaari, ja yli-insinööri Nurmen nähtiin nousevan kiviselle puhujakorokkeelle. Sahtituopit jätettiin pöydälle ja kiirehdittiin kuulemaan.

— Ei ole aikomukseni esiintyä minään puhujana, mutta tehtävänäni on työnjohtajien puolesta kiittää ensinnäkin pääjohtajaa, isäntäämme, joka on entisten teollisuuslaitosten lisäksi antanut nousukäskyn uudelle, jonka merkityksestä äsken pääjohtajamme mainitsi ja joka on kohonnut kuin taikaiskusta antamaan lisäelämää ja toimintaa Vuohilaaksolle. Tämä taikavoimainen nouseminen on ollut mahdollista vain kykenevän ja, miten nyt sanoisin, työkunnolla ja teon halulla aateloidun työväen kunnokkaalla avulla. Olemme kuulleet usein mainittavan amerikkalaisesta työn vauhdista, mutta tuskinpa olisi amerikkalaisuus kyennyt kilpailemaan näinä kuu-

kausina Vuohilaakson työmaalla saatujen työtulosten kanssa. Jokainen on pitänyt kunniasianaan liikkua sekuntiosien ripeydellä ja jokainen on ottanut itsestään kaiken voiman, mikä on ollut saatavissa. Jos Suomen kansa tulevaisuudessa iskee tällaisella voimalla metsiensä, viljelystensä ja teollisuutensa hyväksi, on tämä maa tiukkuva taloudellista yltäkylläisyyttä ja on silloin myöskin sellainen maa, joka kaikesta maailman kuohumisesta ja nyrjähtelemisestä huolimatta voi katsoa rauhallisesti tulevaisuuteensa. Se voi myöskin silloin luoda puolustusvoimansa ja -taitonsa sellaiseksi, että se on lukkona pohjoisessa ja voi katsella rohkeasti vaanivia silmiin ja sanoa, että tulkaa ottamaan, jos voitte. Olenkin varma, että tällainen työtarmo ja tahto herää kaikkialla maassa ja Suomen kansa luo maataloudestaan, metsätaloudestaan ja teollisuudestaan sellaisen mallitalouden, joka on esikuvana kaikelle maailmalle ja meille itsellemme sellaisena Sampona, joka takaa tulevillekin polville turvallisen elämän.

Eino laskeutui korokkeelta ja varsinkin työväki johtajineen osoitti hänelle rajusti suosiotaan. Sinikka seisoi hiukan syrjässä hehkuvin poskin, vaaleassa puvussa, joka tehosti hänen erikoisuuttaan.

— Kylläpä sinä sanoit kauniisti, — virkahti Sinikka.

— Eikö mitä. Olisi pitänyt enemmänkin sa-

noa, mutta eihän juhannusyönä voi vaivata ihmisiä pitkällä puheilla.

Eino katseli tahtomattaan Sinikkaa, jonka vaaleaa sineä läikähtelevään pukuun iltaruskon hohde loi lisäloistoa.

— Mitä katsot?

— Kun olet kuin ilmetty juhannusyö.

Sinikka naurahti hämillään. Hänestä itsestäänkin tämä yksinkertainen silkkipuku sopi hänelle.

— No nyt menee Vänttinen puhumaan. Menään kuulemaan, — sanoi Eino.

Vänttinen seiso i rauhallisena kivikorokkeella, katsellen ympärilleen. Pääjohtaja ja insinöörit siirtyivät lähemmäksi, ja heidät huomattuaan Vänttinen hiukan hämmentyi, mutta rauhoittui jälleen.

— Suuresti kunnioitettu isäntämme, kunnioitettavat työnjohtajat ja koko juhla väki, — aloitti Vänttinen ääni hiukan vapisten. — Meikäläisen ei pitäisi nousta puhujapaikalle, mutta sanotaanhan, että sydämen kyllyydestä suu puhuu. Niinpä minäkään en yritä näitä vaatimattomia sanoja ainoastaan omasta sydämestäni, joka on tulvillaan, vaan kaikkien meidän työläisten puolesta, kun tiedän joka-ainoata miestä myöten voivani puhua heidänkin puolestaan.

Vänttinen veti hiukan henkeä ja jatkoi:

— Täällä äsken lausuttiin kiitoksen sanoja meille työläisille ja ne lausui meidän kunnioi-

tettu isäntämme ja jokaisen työnjohtajan ja työläisen kunnioittama yli-insinöörimme. Meillä työläisilläkin on tähän sanomista, että nämä kunnioitetut herrat ovat unohtaneet kokonaan itsensä ja antaneet kaiken kiitoksen meille, ja sellainen ei käy päinsä, ei ainakaan täällä Vuohilaaksossa, jossa on opittu menneinä kuukausina näkemään hiukan toisenlaisia suhteita työnantajan ja työläisen välillä kuin tavallisesti. Sanotaan, että korpi vastaa niinkuin siihen huudetaan, ja se pitää paikkansa ja on näyttäytynyt todeksi täälläkin. Sanotaan, että Vuohilaakson uusi suurtehdas on noussut kuin taikaiskusta, niinkuin on noussutkin. Mutta minun täytyy sanoa, että jos työmaalla olisi ollut toisenlaiset isännät ja työnantajat, niin tuo mahtava savupiippu, joka uhmaavasti nousee korkeuteen, ei vielä seisoi siellä, missä nyt seisoo. Mutta kun se nyt kohoo uljaana tuolla, niin se on samalla muistomerkkinä siitä, että tällä työmaalla on korkeaoppiset insinöörit ja taitavat työnjohtajat asettuneet tasaveroiseksi työntekijäin kanssa ja antaneet tällä menettelyllään työläisten hartioihin sen voiman, että taikavoimainen nousu on ollut mahdollista. En ole kirjanoppinut enkä tiedä varmasti, onko oikein kuultu tämä jossakin kuulemani vertaus, että vuori ei voi tulla Muhammetin luokse, jos ei Muhammetti tule vuoren luokse. Täällä on tapahtunut niin, että Muhammetti on tullut vuoren luokse ja saanut sen lii-

kahtamaan. Toisin sanoen, jalo isäntämme ja kunnioitettavat insinöörimme ja työnjohtajamme ovat tulleet työläisten luokse ja olleet kuin tovereita. Ja tämä on ollut se voima, joka on pannut hartiat heilumaan niin, että jokainen on ottanut irti itsestään kaiken, minkä on saanut. Me työläiset emme ole niin tyhmiä, ettemme käsittäisi sitä ponnistusta ja vaivaa, millä päästään taitavaksi insinööriksi ja työnjohtajaksi ja myöskin sitä, kuinka suuri paine ja vastuu on teollisuuslaitosten suunnittelijoilla ja alkuunpanijoilla, teollisuusmiehillämme. Ja kun me näissä suuriaivoisissa miehissä näemme sellaisia miehiä, jotka tahtovat arvostaa myöskin pystyyn-panevaa työvoimaa, suhtautuen siihen ymmärtävästi ja toverillisesti, nostaa se meidän käsi-varsiemme ja hartiaimme voiman moninkertaiseksi. Tällaisissa suhteissa emme laske tunteja emmekä minuitteja, kun tiedämme kaikesta saavamme täyden korvauksen, vaan tahdomme vastata luottamuksen luottamuksella.

Vänttinen veti jälleen henkeä. Työläisjoukosta kuului hyväksymisen huminaa ja joku huusi:

— Oikein Vänttinen! Hyvä!

— Tällaiset suhteet ovat olleet täällä Vuohilaaksossa, — jatkoi Vänttinen jälleen, — ja olen varma siitä, että jos tulevaisuudessa saadaan kaikkialla rakkaassa isänmaassamme sellaiset suhteet syntymään työnantajien, työnjohtajien ja

työläisten välillä, voimme piankin luoda teollisuudestamme sellaisen koko maalle onnea jauhaavan Sammon, jota emme ole voineet kuvitellaakaan. Pyydän vielä kerran lausua kiitokset kaikesta tähänastisesta ja toivoa tämän menestyksellisen yhteistyön jatkuvan edelleenkin.

Vänttinen laskeutui korokkeelta, pyyhki otsaansa ja lähti sivummalle. Pääjohtaja tuli häntä kiittämään, ja Einokin tapasi hänet ja löi naurah- taen olalle virkahtaen:

— Ei olisi pitänyt minusta lausua mitään.

Vänttinenkin naurahti.

— Eiväthän suuret miehet tavallisesti anna itsestään mainita.

Tunnelma oli kohonnut, äänten sorina pohisi kuin laineen loiskina rantakiville, ja tarjoilupöytien äärellä kävi vilkas liike, kun sahdin laskijat täyttelivät tuoppeja. Eino käveli Sinikan kanssa väkijoukossa, ja niin mestarit kuin työläiset nyökkäilivät heille hymyillen, kuin hiljaisesti onnea toivotellen, vaikka mitään sen enem- pää kuin ennenkään ei ollut tapahtunut Sinikan ja Einon välillä. Pidettiin kuitenkin ilman muuta selvänä, että tässä oli sopiva pari, jota vielä juhlittaisiin joskus tulevaisuudessa.

Orkesteri asettui lavan syvennykseen, ja tanssi alkoi. Sekin oli selvää, että Sinikka ja Eino sen aloittivat. Pian lava kiehuikin täytenään hymyileviä pareja, yllään ja ympärillään valoisimman yön sinertävä valo ja metsien voimakas tuoksu.

Ne, jotka eivät mahtuneet lavalle, odottivat vuoroaan, ja kilvan hyökättiin seuraavalla vuorolla.

Vuoro muuttui tarjoilijainkin taholla, kun yhdet vuorolaiset pian väsyivät. Leppiniemen emännän voimasahtia riitti yhä, ja nyt oli jo tuotu esille kalakukotkin, joista sai viiltää kimpaleen kuka halusi, ja vahvistaa itseään. Vanhemmat miehet istuivatkin nurmikolla, toisessa kädessään kukkokimpale, toisessa sahtituoppi, rattoisasti juttelemassa. Siinä tuli sanotuksi sekin tosiasia, että Vuohilaaksossa ei ollut ennen nähty tällaisia juhannusjuhlia.

Aurinko teki nousua, ja sen ensimmäiset säteet kimmelsivät uuden tehtaanpiipun kirkkaassa ukkosenjohdattimessa, kuin tervehdykseksi vuohilaaksolaisille, jotka tänä kauniina yönä olivat saaneet kyllikseen riemuita. Orkesteri poistui ja yleisö alkoi hajaantua. Ei näkynyt ainoatakaan humalaista. Ponkki kapusi kivi-korokkeelle, ja hänen äänensä kaikui väkijoukkoon:

— Kohottakaamme tämän kauniin juhlan lopettajaisiksi kolminkertainen eläköönhuuto Vuohilaaksolle ja koko kesäiselle Suomelle.

Ja voimakkaana se kajahtikin ja kaikuna palasi Lehtivaaran humisevilta rinteiltä nousevan auringon punaamaan Vuohilaaksoon.

Juhannusaaton henkäily leyhytteli ikkunaverhoja Pihlatniemen avarissa huoneissa, pistäytyi vierashuoneen ikkunasta katsomaan, mitä siellä oli tekeillä, ja tapasi aamupäivällä taloon saapastelleen Nurmen Kallen liikahtelemassa hiljalleen keinutuolissa, kasvoillaan tyytyväinen hymy. Näki vaaleapukuisen Hiljan asettelevan pihlajan kukkia, kämmeköitä ja sinikelloja maljakkoihin ja tämän kasvoilla vielä onnellisemmän ilmeen. Kesän henki leyhytteli edelleen pihamaalle, johon pystytettiin lehtimajaa ja aseteltiin koivuja kuistien pieliin.

Hilja silmäsi kättensä töitä ja huomasi ne sangen kauniiksi, istua lehahti sitten niinkuin suuri perhonen tuolille Kallen läheisyyteen, kiinnitti häneen ruiskukkasilmänsä ja virkahti:

— Voi miten ihana juhannus tästä tulikaan.

— Kyllä ainakin minulle, — todisti Kalle.

— Ja minulle, — hengähti tyttö. — Illalla saan tanssia ensimmäisen kerran sinun kanssasi. Tämä jää minun kauneimmaksi juhannuksekseni.

— Voipa jäädä minunkin, — arveli Kalle.

Päivemmällä oli jo rakennettu kylän nuorten miesten kanssa kokko Pihlajajärven niemeen, Ruiskalliolle, jokseenkin samanlaiselle paikalle kuin Vuohiniemessäkin, ja ollessaan juhannuksen edellisen viikon näillä kylillä Kalle oli saanut puuhatuksi tämän kokkojuhlan vietettäväksi metsän kunniaksi. Tavallista aikaisemmin oli määrä kokoontua kokkopaikalle ja puheita oli useitakin luvassa. Läheisessä kylässä oli tehty suurehko metsänparannussuunnitelma, jota oli ollut johtamassa muuan Kallen metsänhoitajatuttava, Paliniemi, ja kun hänellä poikamiehenä ei ollut kiirettä minnekään, oli hänkin luvannut tulla ja puhua myöskin. Ja jos silloin, kun Kalle suunnitteli tätä puhetta Paliniemen kanssa, joku syrjäinen olisi ollut kuulemassa miesten keskustelua, jota naurahdukset säestivät, olisi hän tiennyt edeltäpäin kertoa, että metsänhoitaja Paliniemi puhuisi juuri näistä »joutavista vosmestareista», joita ja joiden tehtävää kaikki sydänmaalaiset eivät oikein ymmärtäneet.

Lähimmässä kirkonkylässä ei laitettu kokkoja, ja sieltä oli luvassa musiikkia. Ruiskallio oli sileä kuin karkelopaikaksi hiottu, ja siinä olikin ympäristökyläkuntien monikymmenvuotinen kokon paikka ja kisakenttä.

Kylän isännät olivat sopineet siitä, että ennen varsinaista juhlimista ja kokonpolttoa keitetään suurella muuripadalla muheva rantakala juhannusaaton kunniaksi. Emännät ja tyttäret

olivat kuulleet tästä miesten salakavalasta ai-
keesta yksinään herkutella rantakalalla, ja kun
Ruiskallion rannalla tarkoitukseen tuotu suuri
muuripata kiehui täytenään haukea, ahventa ja
lahnaa, miesparven liikehtiessä keitosta vahti-
massa, häilähti paikalle koko suuren kylän nais-
väki, mukanaan voit ja rieskat.

— Katsohan näitä, kun saivat nokkaansa
keiton hajun. Kyllä naisväellä on tarkka haju-
aisti, — naurahtelivat kalankeittäjät.

— Mutta kun kerran toitte noin muhevat
rieskat ja voit, niin päältä saatte ottaa parhaim-
mat kalapalat.

Niinpä alkoi Ruiskylän väelle herkuttelu ma-
koisella rantakalalla, ja mukana oli Kähnälän
kyläläisiäkin. Ruti-Juovel ja Kuokka-Eemi oli-
vat kuuluisia nuottamiehiä ja heidän apajistaan
nytkin oli saatu parhaimmat kalat, vieläpä vakal-
linen viety viileään rantapensaikkoon siltä va-
ralta, jos pitäisi toinen padallinen keittää.

Ateria alkoi. Emännät olivat veneellä ja mikä
mitenkin kuljettaneet valtaiset lautaspinot, ettei
tarvinnut padasta roikkia niinkuin tavallisesti
rantakalan keittäjäisissä. Vosmestari Paliniemi-
kin oli jo mukana ylistämässä rantakalan ma-
keutta ja salolaisten juhannusta, joka alkoi näin
loistavilla menoilla.

— Piimä vain puuttuu, — sanoi Paliniemi
täytellen jo toistamiseen lautastaan.

— Voi kun sitä ei huomattu ottaa, — valittivat emännät.

Rantakivellä könöttivät Ruti-Juuvet ja Kuokka-Eemi, leuat ankarasti viuhdoen. Ruti-Juuvet sohahti Eemille, kuullessaan metsäherran piimää kaipaavan:

— Osaavatko vosmestarit sellaista kuin piimää ryystellä?

— Kuuluu osaavan, — sanoi Kuokka-Eemi.

— Kuuluu Napalassa, jossa oli kortteeria tämä vosmestari, ryystäneen suuret tuopit piimää ja kehuneen sitä maasta taivaaseen.

— Hy, ei taida sitten oikein viini öntsikkä ollakaan.

— Eihän tuo näytä olevan. Näkyy syövänkin aivan kuin tavalliset ihmiset.

— Ja kovasti se oli töitä tehnyt miesten mukana.

Tämä oli jo Kähnälän miehiltä niinkuin armoittavaa tunnustusta vosmestarille, kun syö piimää ja heiluu miesten mukana.

Ruokailu oli päättynyt. Miehet lepäilivät kalliolla, naiset korjailivat astioita veneeseen. Etelän henkäily veti virisiltoja tyyneen veden pintaan, käet helskyttelivät hopeitaan. Kokkopaikalle alkoi tulla lisäväkeä. Tuli Nurmen Kallekin Hiljan kanssa, ja Pohtikin huohotteli kohta perässä.

Viritettiin yhteislaulu ja sen jälkeen ilmestyi

Nurmen Kalle kallion laitaan, ja kantavana ka-
jahti metsämiehen ääni, aloittaessaan tämän salo-
laisten juhlan.

— Tällä paikalla ovat kenties esivanhempam-
me satoja vuosia sitten virittäneet uhrivalkeansa
kesän valoisimpana yönä pilvien pitäjälle ja
ympäröivälle luonnolle, joka on kesän kauneim-
paan pukuunsa pukeutunut. Metsästä on silloin
otettu eläminen, kaatamalla kasket, raivaamalla
palohalmeet ja leivän särvin lukuisasta metsän
riistasta. Metsälle on nämä uhritulet oikeastaan
silloin sytytetty, sillä metsää kunnioittivat ne
polvet, jotka kirveskansana tänne tulivat korpia
raivaamaan. Kohosipa tämä metsän kunnioitus
niin korkealle silloisina aikoina, että kuviteltiin
metsällä olevan erilaiset haltijansa, joiden mieliä
oli noudatettava ja niille uhrattava, jos aikoi
koko metsän kanssa pysyä suosiossa.

— Vähitellen raivautuivat metsän keskelle
viljelmät, mutta metsän kunnioitus säilyi sitten-
kin vielä yhtä suurena. Metsästähän tavallaan
saatiin edelleen kaikki, peltoraivaus ja viljava
riista, joka oli leivän höystönä vedenviljan ohella,
ja ne nahat, joilla vaihdettiin välttämättömiä
tarpeita.

— Silloin ei tarvinnut metsää säästää, kun sitä
oli jokaiselle riittävästi. Tämä metsän runsas ja
vapaa käyttö periytyi sitten polvi polvelta ja
on kulkeutunut polvelta toiselle näihin aikoihin,
jolloin vielä nähdään nykypäivien kallista met-

sää tuhlattavan monessa taloudessa tarpeettomasti, kun ei ole oikeata tietoa sen käyttämisestä.

— Kun esivanhempamme kunnioittivat metsää, on siihen sijaan metsän kunnioitus nykypäiviin tultaessa vähentynyt, vaikka sillä nykyisessä elämässä on tärkeämpi merkitys kuin milloinkaan ennen. Silloin, kun peltoa kohtaa kato, on turvauduttava metsään. Menneinä pulavuosina oli monen maatalouden pelastuksena metsä. Jolla ei ollut metsää pelastajanaan, sai vaikeuksien tullessa luovuttaa kontunsa vieraille ja lähteä maantielle. Tästä huolimatta on kuitenkin sangen monissa talouksissa totuttu metsää pitämään jonkinlaisena ylimääräisenä, luonnon järjestämänä tulolähteenä, josta otetaan silloin, kun siitä suinkin on saatavissa, muistamatta, että metsäkin voi viimein ehtyä ja että sitäkin on hoidettava, joskaan ei niin paljotoisesti kuin peltoa, mutta kuitenkin niin, että sen tasainen tuotto säilyy omistajansa hyödyksi.

— Kun metsänantimme jalostetaan sahoissa, massa-, paperi- ja faneeritehtaissa, saamme siitä maahan ne runsaat tulot, joilla pidämme yllä yhteiskuntaa ja valtiota ja maksamme niitä ulkomaisia velkoja, joita raskaina aikoina jouduimme tekemään. Harva metsänomistaja sydänmailla vieläkään tietänee, että koko viennistämme on yli kahdeksankymmentä prosenttia metsänjalosteitten vientiä ja karjataloudesta vain kolmisentoista prosenttia; loppuprosentit jäävät

muun viennin osalle. Jos tämä puunjalosteitten vienti loppuisi, tietäisi se suurinta yhteiskunnallista kurjuutta. Satoihin tuhansiin nouseva työläisjoukko jäisi ilman työtä ja se olisi silloin tietenkin maataloutemme niskoilla, vaikkei maataloutemme huonosti kannattavana enää salli lisäkuormituksia.

— Maastamme viedään jalostamattomanakin metsänantia, mutta jos tämä metsiemme tuotto pitäisi kokonaan myydä ulkomaille sellaisenaan, niin kyllä ulkolaiset ostajat polkisivat hinnan sellaiseksi, ettei siitä metsänomistaja kovinkaan kostuisi. Milläpä silloin nykyisin tästä teollisuudesta elävä työläislauma huollettaisiin ja keksittäisiin sille elämisen mahdollisuuksia. Ei auttaisi muu, kuin lohkaista maata siltä, jolla sitä on, ja koettaa tätä tietä päästä eteenpäin, vaikka se muodostuisi niin hyvin entisille kuin uusillekin maanomistajille sangen niukaksi ja vaikeaksi. Valtiolliset ja yhteiskunnalliset menot jäisivät kokonaan maatalouden ja kituvan kaupan niskoille, samoin kuin sekin väki, joka ahertaa meillä kotimarkkinateollisuudessa, niissä tehtaissa, joissa meille tehdään koneita, kudotaan kankaita ja valmistetaan kaikkea, mitä tarvitsemme. Milläpä me silloin näitä tarvikkeita ja valmisteita ostaisimme, jos emme saisi metsistämme sitä hintaa, minkä niistä nykyään saamme.

— Kun meillä on koulumme, kirkkomme, kulkulaitoksemme, sairashoitomme, kaikenlainen

yhteiskunnallinen huoltomme ja monenlaiset mukavuutemme, joita ilman ei enää nykypäivien ihminen tulisi toimeen, ovat ne yli kahdeksankymmenprosenttisesti metsiemme ansiota. Tällöin meidän velvollisuutemme on myöskin kahdeksankymmenprosenttisesti hoitaa metsiämme, niin ettei tämä tulo ehdy eikä pysähdy. Metsä on meille yhtä tärkeä kuin pelto, monesti tärkeämpi, ja kun sen hoitamisessa ovat metsänhoitomiehemme ahertaneet jo vuosikymmeniä, tarjoten apuaan metsänomistajille, on meidän se apu kiitollisina otettava vastaan ja tästä lähtien aloitettava metsänparannustyö niin huolellisesti kuin parantaisimme huonotuottoisen pellon kasvukuntoiseksi ja tuloja antavaksi.

— Metsä merkitsee meille vielä paljon muutakin kuin rahanantajaa. Metsästä saamme lämmön huoneisiimme. Meillä maalaisilla ei ole mitään muuta, millä keittäisimme ja paistaisimme kuin metsän puut. Metsä antaa riistaa, marjoja loputtomasti ja metsä kutsuu meitä aina näkemään kauneuttaan ja nauttimaan siitä. Niinpä voisimmekin tätä viettämäämme valon juhlaa pitää myöskin metsän juhlanä, koskapa metsä on juuri kauneimpaan pukuunsa pukeutunut. Samalla voisimme jokainen päättää, että metsää tästälähtien kunnioitamme hyvänä ystäväenä ja auttajana ja hoivaamme sitä yhtä huolellisesti kuin viljavainioitamme.

Kalle lopetti, ja väkijoukko, joka oli tarkkaa-

vana kuunnellut jokaisen sanan, osoitti suosio-
taan.

Laulu kajahti, ja Pohtikin puolestaan leikkisään tapaansa puhui siitä, mitä olisi tehtävä metsän hyväksi ja mitä pitäisi jättää tekemättä.

— Karjamme olemme jalostaneet runsastuottoiseksi, mutta tässä touhussa on monilta metsä kokonaan unohtunut, vaikka sekin kaipaa samalla tavalla jalostusta. Huonotuottoisen lehmän hävitämme, mutta kun metsä useinkin liian rajulla lypsämisellä ehtyy, emme sitä voi kokonaan poistaa tilan piiristä, vaan se jää murheellisena odottamaan luonnon kylvämistä ja taimettamista, jos ihmiskäsi ei sitä tule auttamaan. Metsä on hyvä lypsylehmä, jos sitä osataan oikein käyttää. Se tarvitsee sangen vähän meidän ruokintaamme, joka ei maksa meille mitään, kun sen saamme omista käsistämme syntymään. Ja tämä ruokinta on harventamista ja puhdistamista, kosteperäisten metsämaitten ojittamista — ei sen ihmeempää. Tähän työhön meillä on runsaasti tarjolla neuvoja ja ohjeita, joita saamme aivan ilmaiseksi.

Pohti jatkoi puhettaan, ja jopa Kähnälänkin miehet kuuntelivat tarkasti, niinkuin olivat tarkanneet edellisenkin puhujan jokaisen sanan. Tuli metsänhoitaja Paliniemenkin vuoro, ja kun tämä muhevin naamoin lausui ensimmäiset lauseensa, nykäisi Ruti-Juuvet Kuokka-Eemiä hihasta ja virkahti:

— No, kuunnellaanpa nyt, mitä vosmestari haastaa.

Ja kyllähän vosmestari haasteli laatuiseaan taapaansa, niinkuin oli koko edellisen viikon jutellut mukavia apumiehilleen metsässä. Näki hyvin, että tämä mies ei ollut ensimmäistä kertaa puhumassa eikä myöskään tarvinnut kirjoja eikä karttoja. Puhetta vuoti vuolaana ja se höystettiin hyvin sutkauksin, jotka saivat kuulijalauman hörähtelemään.

Paliniemi puhui ensin kansantajuisesti metsänhoidosta ja erilaisten metsämaitten tuotto-kyvystä ja kunnostamisesta, siirtyen sitten selvittämään, mitä nämä sydänmaankansan keskuudessa ihmeellisessä maineessa olevat vosmestarit toimivat ja tekevät metsäasioissa. Tämän jälkeen seurasi hyväntahtoista huumoria näistä harhakäsityksistä, joilla nyt vielä sydänmailla maalailtiin metsänhoitajaparkoja. Kuulijat remahtivat vähän väliä äänekkääseen nauruun, ja Paliniemen lopetettua innostuivat jo vanhemmatkin miehet lyömään kämmentä yhteen.

Hehkuvan punainen päivä heitti vielä viimeisen silmäyksen suviseen luontoon ja Ruiskalliolla juhliiviin ja laskeutui pohjoisia seutuja leppoisasti katselemaan. Kokko sytytettiin, ja sen palaessa revähti hanurimiehen kaihoisaan kesäyöhön hyvin sopiva sävel, ja sileällä kalliolla alkoi juhannusyön karkelo. Siellä liiteli

Pihlatniemen korea Hiljakin niinkuin valkoinen perhonen Kallen kainalossa onnellisena, nostaen väliin sineä säteilevät silmänsä komeaan tanssittajaansa.

Mutta jo juhannusyön tanssiin kyllästynyt vanhempi naisväki oli keksinyt omat puuhansa. Suuren muuripadan pohjalla paistuiivat valtavat ohukaiskimpaleet, ja hyvältä ne näkyivät maistuvan miesväen suussa. Tämä väki sai rauhassa nauttia muuripatapaistoksistaan, sillä jopahan nuori väki jouti sellaisia muistamaan, kun pääsi sävelten ja kauniin kesäyön huumaamana kieppumaan.

Vähitellen alkoi vanhempi väki lähteä kotinurkilleen. Ruti-Juovelikin kopisti porot piipustaan ja sanoi Kuokka-Eemille:

— Jospa tästä mentäisiin näitä lettumahoja hautomaan. Tuota . . . olipa hyvät juhlat kerrakseen.

— Olipa oli . . . ja hautumaan tästä on maha vietävä.

Ja kun naapurukset jurppivat muutaman matkan äänettömänä, toksahti Ruti-Juovel:

— Osasipas se vosmestari saarnata kuin paras pappi. Taisipa, taisipa haastella oikeita asioita.

— Mikäs, oikeitahan se. Ja kyllähän sellaisesta rasvaisesta ruhosta lähtee . . . höystöpuhettakin.

Tallusteltiin äänettöminä tuokio, ja Ruti-Juovel arveli jälleen:

— Taitaapa, taitaapa pitää se puhe paikkansa, että metsää pitää ruveta hoitelemaan.

Ei tuntunut siinä asiassa Kuokka-Eemikään olevan vastaan, koskapa jurahti:

— Oikeata puhetta se . . . joutaapa sitä housuja pölistellessään . . . toikehtimaan vaikka metsässäkin.

Itäinen taivas alkoi ruskettua väkijoukon hajaantuessa Ruiskalliolta. Hanurimies veteli haikeata säveltään vielä jossakin metsätiellä. Valoisassa kesäyössä valvovien asumusten välisillä teillä ja poluilla eteni hiljaa yksinäisiä pareja. Äsken oli iloittu, mutta nyt tuntui jo haikealta. Yksi juhannusyö oli taas mennyttä ja kesä alkoi kallistua pian syksyä kohti.

Metsät valvoivat, katsellen ystävällisesti ja suojaavasti asumuksia ja povellaan liikkuvia ihmislapsia. Liput tangoissaan uneksivat liikkumattomina. Aamun henkäys ne herättäisi, lintujen kuoron aloittaessa hartaan suvivirtensä.

Melkein viimeisinä lähtivät Ruiskalliolta Kalle ja Hilja. Polku Pihlatniemeen kiersi kaunista rantaa ja sille polulle täytyi nuorten pysähtyä katselemaan värien vaihtumista väreilevän veden pinnalla. Kallen käsi oli tytön vyötäisillä, eikä siinä katsellessakaan sitä hellittänyt, kiersi vain lujemmin tytön notkean vartalon ympärille. Rinta painui rintaa vasten ja pyhän pihlajan varjossa kokivat nuoret ensimmäisen suudelmansa. Ja niinkuin siunaten kylvi pihlaja kukkiensa valkoisia hiutaleita heidän ylleen.

Tuohinevan teerevä nuorikkoemäntä oli lähtenyt piikapikkaraisensa kanssa saunavastoja taittamaan. Nythän oli juhanin jälkeen sopiva aika.

Rastas oli tullut muka neuvonantajaksi Maijamännälle ja raksutti siinä naisten kintereillä:

— Säästä nuorta koivua, säästä nuorta koivua, ota vaivaisesta, ota vikaisesta. Neuvo piikaa, neuvo piikaa. Anna vesan kasvaa, anna kasvaa!

— Kyllä osaan neuvoa piiat ja muut, älä siinä toimitakaan, — nauroi Maija. — Ei sitä pienen kylän koivuvaroja ja taimia niin vain tuhlata. Niitä kasvatetaan kuin kukkaa kämmenellä ja otetaan rahaa.

— Nuikkalassa aina kaadettiin suuria koivuja-kin vastakoivuiksi, — sanoi palvelustyttö.

— Kaatakoot Nuikkalassa vastapuiksi vaikka faneerikoivuja, jos niin tyhmiä ovat. Meillä ei pistetä arvokoivua edes jouluaamuna pirtin ja kamarin uuniin. Kyllä pitää puuronsa saada kiehumaan ja nahkansa lämpimänä pysymään huonommallakin puulla. Hukka sen olisi perinyt tuonaan Tuovilankin, jos ei saatu ulosmittaajan kouraan työntää koivurahoja.

Tuohinevan Maija-emäntä nakkasi kätensä leveille lanteilleen ja jatkoi:

— Jos olisi jokaisen talon emäntä sitä mieltä kuin minä, eivät ukot ajaisi kartanolle koivuhalkoja, joihin on haaskattu hyötypuuta. Emäntien asia on valvoa, ettei taloudessa tarpeettomasti puuta tuhlata, ei varsinkaan rahapuita.

Tuohinevan Tuomaskin oli kävellyt maillaan katselemassa jotakin puunväärrää tarpeisiinsa ja naurahti kuullessaan emäntänsä paasaamisen.

— Kenellekä sinä siellä esitelmää halkopuista pidät?

Maijakin jo naurahti vastapantaa kiertäessään.

— Tuollehan minä rastaalle, kun miekkonen tulee neuvomaan, minkälaisesta koivusta pitää vastoja ottaa.

— Mitäs se rastas semmoisia. Kyllähän meidän Maija tietää, — hymähti Tuomas.

— Kyllä tietää, vaikka ei näy kaikkien talojen Maijat tietävän. Pitäisi nämä koivut julistaa kokonaan emäntien suojelukseen, niin eivät saisi isännätkään niitä haaskata tarpeettomasti.

— Mutta kun juuri sanoit, etteivät kaikki emännätkään tiedä.

— Tietävät saavat neuvoa tietämättömiä. Pi-detäänhän Marttojen kokouksia. Pitäisi asia ottaa siellä puheeksi.

Metsä humisi, uunilintu tiputteli säveleitään lehdoissa, joiden kauneutta se yksinkertaisella sävelellään ylisti. Peipponen oli solistina, ja kun

koko kuoro illansuussa väsähti, jatkoi lehtorastas unenraukeata laulahteluaan.

Pohtikin tallusteli salotietä ja pysähtyi jonkin rauhoitetun metsän alueelle. Surkealta näytti ja hiljaiselta. Laululinnutkin olivat paenneet haaskattua alaa. Jokin yksinäinen hoikka mänty hojotti siellä täällä ja muutama lepän vesa, joku-nen kasvuunsa kyllästynyt näreen turrikka.

Näyttäisipä tällainen haaskio hauskemmalta, jos loputkin saikarat olisi pistetty pinoon ja istutettu kuusen taimia säännöllisin välimatkoin. Kalle Nurmen kanssa he olivatkin jo saaneet muutamia tällaisia uudistuksia syntymään. Niitä pitäisi saada joka aukioon.

Pohtia vastaan tuli tuttu mies, ja pysähdyttiin sana vaihtamaan. Pohti tiedusteli kylän kuulumisia, ja mies kertoi Kuopan pakkohuutokaupalla myydyin ja isännän lähteneen jonnekin, minne lie mennyt. Emäntäparka oli häätynyt sukulaisiinsa loppupäivikseen.

— Ei selvinnyt, vaikka metsänsä myi viimeistä palikkaa myöten, — virkahti Pohti.

— Mitäpä se, kun Nestorilla oli niin vetävä kurkku.

— Menehän ne metsätkin muutamien nielusta.

— Omapahan on vahinkonsa, jolta menee, mutta pahinta on, että sellaisilta menevät metsän-pohjatkin vuosikymmeniksi. Pitäisi rauhoittaa

ennemmin. Mitä rauhoitus sitten enää toimittaa, kun metsä on kokonaan hävitetty.

— Niinhän se . . . metsämiehiä on liian vähän liikkeellä.

Pohti lähti alakuloisena jatkamaan taivalta. Pääsisi edes paremmin hoidetuille metsille. Jos vaikka menisi Niku-Laurin luokse yöksi, saisi kylpeä Laurin uudenaikaisessa saunassa, jonka teräskiukaan löylyt ovat makeita kuin mansikkamaito.

Kalle Nurmi heilui kuin ampiainen kylillä.

Kesä kului ja jotakin oli saatava näkyvää syksyyn mennessä. Ainakin sunnuntaisin sai miehet helposti koolle, lähtivätpä metsäänkin mielellään.

Kallen toiminnan kohteena olivat kyläkuntien metsäyhdistykset.

Niitä oli saatava kaikkialle, muuten ei metsänparannus sujuisi niinkuin sen oli sujuttava.

Metsänhoitoyhdistykset olivat tehneet jo paljon työtä ja saaneet kaunista jälkeä, mutta kuuluivatko läheskään kaikki metsänomistajat näihin yhdistyksiin.

Juuri nämä jälkijätöllä olevat niistä olivat poissa.

Olihan puolueillakin paikallisyhdistyksiä, miksi ei metsänhoitoyhdistyksillä. Pitkiä matkoja ei salolainen lähtenyt kulkemaan kokouksiin. Suurissa yhdistyksissä olivat keskuselimet liian kaukana laitapuolilta, mutta kyläyhdistyksiensä jäseniin tulisi eloa.

Kalle ilmoitti kyläkuntakokouksia ja sai isännät koolle. Saloseutujen miehet olivat olleet

aikaisemminkin arkoja ja hitaita uudistuksille, maataloudessaankin, ja tämä hitaus oli periytyvää. Monta yritystä olivat saaneet maatalousmiehetkin tehdä nykyaikaistamispyrkimyksissään, ennenkuin saivat miehet liikkeelle.

Kalle tiesi tämän ja oli varovainen. Metsien uudistus oli vielä lujemmassa kuin maatalousjärjestelyt.

Oli puhuttava näissä kokouksissa järkipuhetta, otettava asia oikeasta päästä alulle, muuten sen menettäisi.

Kalle päätti olla kokonaan puhumatta metsän hoitamisesta. Sehän oli työtä, ja se kuviteltiin raskaaksi ja vaivalloiseksi ja siihen ei luultu olevan aikaa.

Oli puhuttava, kuinka paljon metsä vei isännän lompakosta, jos se oli tuottamattomassa tilassa. Vertailtava numeroilla ja esimerkeillä. Oli näytettävä se vahinko, mitä isäntä sai kärsiä tuhotoman suuresta kotitarvepuun kulutuksesta.

Oli tehtävä vahinko kokonaan toisten syyksi eikä isännän. Laskettava tarkalleen tuttujen paikkojen puun kulutukset, jotka niin hyvin tiesi, kun oli kulkiessaan nähnyt, ja lyötävä niinkuin setelit pöytään: Näin paljon menee hukkaan ja näin paljon pulleampi olisi metsänomistajan lompakko, jos olisivat asiat toisella kannalla.

Hyväksymisen hyrinä kuului penkkiriveiltä. Kylläpäs osaa Nurmi-Tuomaan poika puhua, ja kyllä se totta puhuu, ei auta kieltää. Rahathan

tässä menevät, kun puita tuhlataan ja metsät ovat siivoamatta.

Mikäs, perustetaan vain kylään metsäyhdistys. Kyllä se sopii, kun ei siitä aiheudu menojaakaan. Joutaahan niitä kokouksia pitämään sadepäivinä ja sunnuntaisin, talvipuheilla.

Ja kun asia oli lompakollekin niin tärkeä.

Niin, kyllä kukkaroa ollaan kuromassa, mutta ei siihen kukaan toisi takaisin. Helisemässähän tässä ovat isäntämiehet.

Kalle hymyili itsekseen ja hiljaisesti kiihoitelti, että eihän tätä tällaista kukaan enää kestä. Toinen komento on otettava.

Joku talojen nuoremmista miehistä, joita oli myöskin paikalla, hymyili omaa hymyään Kalle Nurmen oveluudelle. Osaa se poika panna äijät heilumaan ja vierittää syyn heidän niskoiltaan talojen muun väen niskoille, mutta välipä tuolla.

Kalle ehdotti kokouksen puheenjohtajaksi isäntämiehen, joka oli aikaisemmin ollut kylmin näille metsäasioille. Tämä hörästi korviaan, tiirasi metsäneuvojaan, että tekikö pilaa vai oliko tosissaan.

Ehdotus hyväksyttiin, ja isäntämies istui vakavana pöydän päässä, kysyen toisilta, hyväksytäänkö tämän metsäneuvojan esitys yhdistyksen perustamisesta ja muista ehdotuksista.

Kalle hoiteli asioita, ja kokous juoksi oikeita raiteita. Johtokunta valittiin ja sihteeriksi joku sukkelakynäinen nuori mies.

Ei puhuttu mitään jäsenmaksuistakaan tällä kertaa. Kyllä ne maksettaisiin, kunhan ukot ensin saisivat asian alkuun.

Kyläkokoukset olivat syyskesän iltoina, ja kun oli vielä kokouksen jälkeen valoisaa ja kahvit oli juotu, pyyteli Kalle osanottajia tekemään pienen kierroksen joillakin metsäpalstoilla.

Siellä ei sanaakaan siitä, että niin ja niin olisi pitänyt tehdä ja että se ja se on jätetty tekemättä.

Siinä olisivat alkaneet nenät punoittaa ja par-taiset naamat murista. Mitäs tässä moitiskelet. Omapa on asiamme.

Mutta edelleen samaan sävyyn kuin kokouk-sessa: Eiväthän isännät tätä ehdi eivätkä jaks, kun on sadat puuhut ja miettimiset. Pitää toki talon muun väen tällaiset asiat tehdä ja hoitaa.

Jos sattui olemaan pidemmältä iltaa, tuli käy-dyksi monenlaatusessa metsässä, näytetyksi, mistä pitää ottaa kotipuuta ja millä tavalla. Ja raiskion seutuvilla sopi huomauttaa, että tuossa-kin on kehdattu hyvänahkaisen isännän pussista siepata kelpo summa.

Innostus kohosi. Eivätpä noin ole muut metsäneuvojat puhuneet ja selittäneet, ei Pohti-kaan. Kärissimeet vain isännille, etteivät nämä kunnosta metsiään. Millä ilveellä isännät joka nurkkaan ehtisivät!

Kun siitä sitten erottiin, niin lyötiin niin lämpimästi Kallelle kättä, että jyskähti. Se oli merkkinä siitä, että asia oli nyt otettu todeksi ja

Kallen arvo kohonnut. Miehenä otetaan vastaan taloissa tästä lähtien.

Kalle painui metsätaivalta toiseen kylään ja hymyili itseksensä. Tämähän alkoi mennä liiankin loistavasti, kun osasi nykäistä oikeasta narusta.

Niin kului syyskesä, ja illat alkoivat yhä pimetä, mutta sydänmaitten kulmat alkoivat heittää työhön metsiensä hyväksi.

Kalle liehui kuin viimeisiä hunajapallojaan keräilevät mehiläiset. Ei ollut enää aikaa vitkastella metsien kanssa. Kaikki oli vasta alkua ja työsarka pitkä ja laaja.

Olipa kuitenkin voimia ja uusia tulisi mukaan.

Varttuneempi nuoriso ottaisi nuorin käsin kiinni omasta tulevaisuudestaan.

Suuren tehdassalin seinät värisivät koneitten jytinästä. Koivutukit nousivat yksitellen kuumasta kylvystä, teräskäsivarret siirsivät ne teriin, ja lastu alkoi kiertyä nopeasti.

Sydänmaan miehet olivat retkellä ja saisivat nyt omin silmin nähdä, miten metsän tuotto muutetaan kauppatavaraksi. Kiertokäynti oli aloitettu faneeritehtaasta.

Silmät jäykkinä seurattiin koivupölkyn muuttamista ohueksi levyksi. Pintalevy oli rieka-leista ja siirrettiin eri kasaan, joka hävisi jonnekin uusiin teriin leikeltäväksi. Oksattomasta koivusta tuli kaunista levyä, mutta oksaisen levy kuului jo kolmanteen luokkaan, josta leikkelemällä ja paikkailemalla saatiin välilevyä.

Pohti oli oppaana. Alkoi selitellä miehille:

— Tästä nyt näkee, että faneeripuun pitää olla suora ja oksaton. Kannattaa siis parantaa koivun laatua. Jos ei olisi koivikoissamme sitä pientä osaa, mikä on suoraa tai ainakin vähä-oksaista, ei sen mukana menevä oksainen, väärä ja lahovikainen koivu kelpaisi ostajalle. Nyt siitä

keräillään välilevyä ja puhtaasta koivusta saadaan päällysy.

Seuraavalla osastolla nerokkaat koneet halkoivat sukkeliin käsien ohjaamina hajallisen levyn, josta silvottiin käyttökelpoiset paikat välilevyksi. Toiset koneet liimasivat ne taitavasti yhteen, toiset koneet poistivat oksapaikat ja jälleen taitavat kädet iskivät reikiin paikat.

— Kannattaisi rapsia kuivat oksat nuorista koivikoista, — huomautti Pohti isännille. — Tuollainen oksainen lastu pitää paikata ja liimailla, ennenkuin se kelpaa täytteeksikään.

— Eipä täällä näytä puuta hukkaan heitettävän, — arveli joku miehistä.

— Ei aivan samalla tavalla kuin nähdään vielä monen talon metsissä ja pihanurkillä.

— Näkee sen, että on puulla arvonsa, — huomautti joku jälleen.

— On, kun pannaan se tuollaisen lujan työn alle.

Vepsälä, nuorin retkeläisistä, tunsu joka jäsenensä olevan vireillä katsellessaan koneitten ja ihmiskäsien nopeata liikehtimistä. Tämä totisesti oli työtä eikä oleilemistä. Hän oli aina ihailut koneitten voimaa ja neroutta, missä vähänkään oli niitä nähnyt, eikä voinut käsittää sitä epäluuloa, mikä monilla vanhempaan polveen kuuluvalla oli tehtaita ja jalostamoita kohtaan. Nuorempi polvi ehkä kokonaan ajattelikin toisin, hänen tavallaan.

Miehet olivat joutuneet viimeiseksi varastohuoneeseen. Koivu oli siellä valmiina lähtemään jalostettuna vieraille maille. Se oli jalostuessaan antanut työtä monille ihmiskäsille jos koneillekin.

Insinööri toi ohuen faneerilevyn miesten nähtäväksi, piti sitä kulmasta kiinni ja puisteli kuin ohutta paperilevyä. Se oli koivun jaloin muoto, jota käytettiin lentokoneita rakennettaessa.

— Tällaista tulee hyvästä koivusta, — sanoi insinööri miehille. — Meidän lentokonefaneerimme on numero ensimmäistä maailman markkinoilla, ja tämän alan laajeneva teollisuushan takaa edeltäpäin laskemattoman menekin, kun olisi vain kunnollista raaka-ainetta.

— Kyllä kannattaisi kasvattaa hyvää koivua, kun se on niin vaivatonta tehtävää, — huomautti Pohti.

— Mitenkä sellaista oikein kasvatetaan? — hieroksi niskaansa muuan isännistä.

Pohti sai taas selittää lyhyesti, minkä oli jo niin monesti sydänmailla selittänyt.

Miehet poistuivat mietteissään tehtaalta. Joku arveli:

— Ei olisi pahitteeksi, vaikka kaikki metsänkasvattajat näkisivät tätä puun jalostamista.

Kuljettiin edelleen sulfiittiselluloosatehtaan. Sielläkin tuntui käyvän eri suhina ja tärinä. Närepölkkyt värisivät siitä vimmast, millä hakun teräshampaat niitä haukkasivat silpuksi.

Silmä kovana, joka jäsen varuillaan, seurasivat salon miehet tätä näreen kulkua edelleen keittosastolle. Pohti ja opas selittelivät massan valmistusta.

— Onpa suuria patoja, — arveli joku.

— Ja taitavat nämä vehkeet maksaakin, — lisäsi toinen.

Siinä olikin jos minkälaista rakkinetta joka puolella. Ei niistä osaamaton päässyt selville ensiselityksellä.

Siirryttiin edelleen ja siellähän valmis sulfiittimassa oli jo menossa kuivauskoneeseen. Aikansa vaellettuaan se tuli toisesta päästä ulos; rei'itetynä se sitten paalutettiin.

Siirryttiin tarkastamaan paperitehtaan suuria koneita ja äänetönnä katseltiin näitäkin ihmelaitoksia. Jättiläiskoneitten voima tuntui tärisyttävän selkäpiitä.

Jyrisevien ja jauhavien koneitten lomassa arkana liikkuvat miehet saivat käteensä valkoista ja kaunista paperia.

— Eikö ole ihmeellistä näreenkin kulku, — huomautti Vepsälä. — Ei sitä kannattaisi niityn joutavaan aitaan tuhlata.

— No ei aitaa voi tästä paperistakaan tehdä, — naurahti joku vanhoillinen.

— Mutta moninverroin kestävämmästä piikki-langasta voi, ja sen raaka-ainetta meillä on maan uumenissa ja omat tehtaat sitä lankaa valmistavat, — huomautti Pohti.

— Eikähän aitoja niin paljon tarvitakaan kuin rakennetaan, — myönsi jo muuan retkeläinen.

Vepsälä tuijotti hiukan toisista erillään koneitten toimintaa ja ajatteli. Mitenkähän sitten, jos näiden koneitten täytyisi joskus pysähtyä puun puutteessa? Mihin joutuisivat valtavat työläisjoukot? Mistä maksettaisiin maan tuonti? Millä saisi maamies niitä mukavuuksia, joihin on jo tottunut?

Miehet joutuivat ulos. Tehdasrakennusten mahtavat kulmat hallitsivat näköpiiriä. Kokonainen suuri yhteiskunta oli kasvanut ja ryhmittynyt niiden ympärille. Noiden mahtavien seinien sisältä saivat toimeentulonsa lukuisat työläisjoukot, jotka voivat tämän turvin kantaa muuta yritteliäisyyttä ja maksaa säännöllisesti veronsa. Näiden tehdaslaitosten savupiiput höyrysivät uljaasti koko maassa, mutta miten kävisi, jos metsät loppuisivat.

Vepsälä lausui tämän ajatuksensa tovereilleen, jotka näyttivät olevan mietteissään. Vain joukossa ollut Sorri oli välinpitämätön.

— Niin että mistäs sitten vihelletään, jos metsät loppuvat? — tikaisi Vepsälä uudelleen nahkealta Sorrilta.

— Hö! Tietenkin maasta sitten on elettävä, — murahti Sorri.

— Niin kai on yritettävä, hymähti Vepsälä.
— Mutta kyllä silloin koko tämän ruljanssin kannattaminen pelkällä maataloudella käy tiu-

kalle. Tuskinpa silloin tupakka höyryää sinunkaan suupielessäsi. Ja monesta muusta on luovuttava. Pelkkää sikurijuurta saa emäntäsi panna kahvipannuunkin.

— Kyllä se niin on, — vahvasti joku miehistä. — Jos metsien tulo loppuu, käy elämä ahtaaksi. Kyllähän maassa kiinni oleva eläisi perheineen, mutta millä eläisi kaikki muu väki, joka nyt saa leipänsä metsätaloudesta ja teollisuudesta. Millä pidettäisiin yllä koko yhteiskuntatalous. Kuka ostaisi kotimarkkinateollisuustuotteita? Ei, hyvät miehet, kyllä täytyy toden teolla ryhtyä metsiä kunnostamaan, ettei nouseva polvi jää tyhjän varaan.

Nestori Kuoppa tuli tiellä miehiä vastaan, oli hiukan hämillään, mutta tervehti reilusti. Töissä kaiketi entisen komean Kuoppalan isäntä lienee häärinyt, koska oli työvaatteissa niinkuin toisetkin työläiset.

— Täälläkö Nestorikin?

— Täällähän sitä . . . Ja mikäpä täällä on ollessa. Oppiihan edes tätäkin tuntemaan.

Kuoppala, jolla ei ollut vielä työvuoro, pyyteli miehiä asuntoonsa kahville.

Työläisten asunnot olivat siistin ja hauskan näköisiä ulkoa ja sisältä vielä siistimpiä.

— Niinhän te asutte täällä kuin kaupunkilaiset loistohuoneissa, — ihasteli Pohti. — Olipa sydänmaalaisillakin tällaiset asumukset.

— Tehdas kun kerran rakentaa, niin tekee sen

kunnollista. Eivätkä nämä taida maksaa niinkään paljon kuin maaseutulaisten hirsirakennukset, — arveli Kuoppa.

— Laudoistako ne nämä?

— Onhan näissä niinkuin näkyy lautavuoraus ulkona, mutta seininä on sitä rakennuspahvia ja neljän tuuman ilmarako välissä.

— Ja lämmin taitaa olla?

— On liikaakin lämmintä välistä. Eivät nämä tiedä mitään tuulesta eivätkä pakkasesta. Tällaiseksi rakentaminen muuttuu siellä salomaillakin, — arveli Kuoppalan entinen isäntä.

Niinhän se kehitys muuttuisi tässäkin. Arvopuita ei haaskattaisi rakennuksiin. Niistä tulisi arvokasta vientitavaraa ja jätepuusta valmistetusta rakennusaineesta lujemmat ja lämpimämmät seinät.

Miehet jäivät miettimään.

Ruiskuhilaat olivat kohonneet vainioille. Maamiehen onnellisin aika oli tullut. Viljavuutta uhosivat vainiot, ja vuoden työstä oli palkka aittojen kynnyksellä. Ei muuta kuin siitä vieräyttää vain hinkaloon.

Kalle Nurmi vihmana viilsi sydänmaanpolkua elokuisen illan hämärtyessä. Kuu kohosi metsän takaa katselemaan, mihin miehellä oli sellainen kiire.

Olipa kiire, kun Sumukorven kylien miehiä oli saatava puhutella tänä iltana. Ja eipä tässä ollut muinakaan iltoina joutanut haaveilemaan, vaikka eräs punaposkinen, kirkassilmäinen Hilja olikin tiettyjen matkojen päässä.

Kalle viilteli Tuokkolan taloon johtavaa metsätietä eikä arvannut, että siellä näkisi muutaman sievän tytön, joka ensin punastuisi miehen nähtyään ja sitten räväyttäisi siniset silmänsä suuriaksi.

Mistäpä touhun Kalle tätä tietäisi, ennenkuin paukahti pahki omaan tyttöönsä Tuokkolan pirtin kuistilla!

— Voi Kalle! — pääsi metsämiestä vastaan töksähtäneeltä tytöltä.

— Hilja! Mitä sinä täällä?

— Minä olen opettamassa emäntiä ja tyttäriä säästämään polttopuuta, — tokaisi tyttö totisena, vaikka punainen suu pyrki nauruun purskahtamaan.

Touhun Kallen suu oli auki ja silmät räpyttivät. Siinä oli Pihlatniemen Hilja suuressa valkoisessa esiliinassa ja puhui puiden säästämisestä. Oliko tyttö järjeltään huilahtanut?

— Tuota, oletko sinä terve? — kysyi Kalle, toisen nauttiessa metsämiehen hämmästyksestä.

— Enkö muka näytä terveeltä, — sanoi tyttö hymykuoppien kupertuessa punehtuneille poskille.

— Selitä sitten!

— Lähde tänne, niin selitän.

Hilja pujotti kätensä Kallen kainaloon ja veti kuutamoiselle pihapolulle, siitä peltotielle.

— En malttanut olla kotona yksinäni, kun sinäkin aina lennät etkä käy kuin silloin tällöin. Tultiin hartaasti pyytämään kotitalousneuvoksi, ja kokeeksi lähdin. Olen sunnuntait kotona sinua odottelemassa.

— Voi sinua! Ja mitä sinä niistä polttopuista puhuit?

— Sitä, että olen hiukan niinkuin sinua auttamassa siinä asiassa. Olen jo saanut puhuneeksi

monessa talossa vanhat uunit tunkiolle ja uudet tilalle.

Tyttö sormeili Kallen takin nappia.

— Oletko nyt tyytyväinen, vai aiotko moittia?

Kalle aikoi siepata tytön syliinsä, mutta pirstistä tulvahti parvi tyttäriä pihamaalle katsomaan, mihin heidän opettajansa hävisi.

— Täällä on keittokurssien lopettajaiset ja isäntiäkin on päivällisellä. Tule pian, niin saat sinäkin! Kyllä nyt tytöt riemun nostavat.

Hilja veti Kallea mukanaan. Portaalla oli jo tuttuja isäntiäkin.

— Kas, mistä Hilja koppasi tämän neuvojan?

— Kyllä peipponen aina hakee laulupuunsa.

— Eihän se ihme, langattoman lennättimen ajalla.

Illan kuluessa yhtyi kotitalous metsätalouteen. Kun oli kurssien lopettajaiset, niin saipa olla samalla metsäillanviettokin, varsinkin, kun sattui niin lokoisasti, että paksu Pohtikin työnsi ruhonsa sisälle ja joutui murenalle juuri, kun aiottiin korjailla päivällistä pöydästä.

Kun väki myöhemmällä hajaantui kotipolulle, käveli touhun Kallekin tyttärensä kanssa talon tanhualta rantaan vievää kuutamosta polkua ja tikasi uudelleen:

— Aiotko ihan tosissasi olla neuvojana?

— En kai minä leikillänikään. Vähänhän se on, mitä saan sinun asiaasi eteenpäin, mutta

kunhan vähänkin. Kun ensin muutamissakin taloissa saa emäntäväen vaatimaan uudet uunilaitteet, niin aikoja myöten ne tulevat toisiinkin.

— Sinä olet järkevä tyttö.

— Eikös ja mitä! Kotitalouteen se kuuluu polttopuun säästökin ja erikoisesti emäntäväelle.

Kalle mietti, miten saisi kaikki kotitalousneuvojat tämän huomaamaan. Emännille kuului sananparsi: Joka on hupa puilleen, on hupa huttujauhoilleen.

Mutta eihän tässä ollut yksistään säästäminen kysymyksessä, vaan kulutettavan puun laatu. Metsänpuhdistuspuuta uuneihin ja padan alle ja varsinkin koivua säästämään. Koivun tuottokin alkaisi ehtyä joskus tällä menolla.

Kaunis koivupuumme emäntien suojelukseen!

Sumukorven Sameli istui elokuisen illan hämyssä tupansa portaalla ja katseli synkkänä vainiolla kyköttäviä laiho- ja ruiskuhilaita. Kuhlilat näyttävät kuin häpeävän huonouttaan. Maa on ollut laihaa eikä ole jaksanut antaa täyttä satoa. Talvi on rassannut laihan maan laihon harvaksi, pellon vähä voima on riittänyt vain ohueen korteen ja tähkät ovat jääneet vähäisiksi. Ei niistä monta kertaa myllyyn mennä.

Sameli käänsi synkän katseensa toiselle peltolohkolle. Samanlaista sielläkin. Pouta oli kuivannut ohran. Senhän se tekee laihassa maassa.

Koko talvi on taas pusattava hanke-ajossa, ja kun muta jää ajamatta pelloille, on sama taas ensikesänä kuin nytkin.

Sattuipa Nurmen Kallen tie tähänkin taloon ja tapasi laihaaksi työssä itsensä ajaneen Samelin.

Kalle näki paikat, laihan sadon ja arvasi syyn Samelin synkkyyteen. Varovasti alkoi lievitellä myrtyneen miehen mielialoja.

— Metsäkin on tullut jo lypsetyksi niin tarkkaan, että ei ole siitäkään apua, — sanoi Sameli.

— Eikö ole edes sellaista kasvumetsää, josta kohentamalla saisi muutamien vuosien perästä?

— On tuolla korven kulmalla näreikköä, mutta maa on vetistä. Ei siinä sellaisessa kasvu paljon lisäännny.

— Lasketaan vesi pois, — sanoi Kalle, ja Samueli käänsi katseensa mieheen. Mitä se sillä vedenlaskulla tarkoittaa?

— Olisiko siitä minkälainen vedenlähtö?

— Onhan siinä lähellä toisten talojen suoperkkiöitä, joiden läpi on kaivettu iso viemäri.

— Silloinhan ei puutu muuta kuin puskette ojat näreikköönne.

Sameli hymähti.

— Jos tässä vielä rupeaa metsiin ojia kaivamaan, niin lapset kuolevat nälkään. Noista kykistä pitää jättää kuitenkin siemeneksi.

— Eivät kuole! Saatte avustusta metsänne ojimiseen, ja nythän on sopiva aika aloittaa, kun ei ole vielä metsätöitäkään. Mennäänpä katsomaan.

Sameli elostui, uteli metsätiellä avustuksesta ja sen ehdoista. Lainoja ei uskalla enää ryhtyä ottamaan tällaisiin paikkoihin. Entistenkin kanssa on ollut helalla ja korkea on vielä asutuslainankin korko, vaikka se pudotettiin viiteen prosenttiin.

Kalle kertoi, että hänen yhtiönsä, Vuohilaakso O.Y., antaa tällaisissa tapauksissa avustusta pienviljelijäin metsäojiin. Ei sitä heti takaisin velota, kun vain työn tekee kunnolla.

Sameli ilostui.

— Sehän onkin sitten... aloitetaan vaikka huomenna. Kyllä minulta oja syntyy siinä missä toiseltakin.

Täysikuukin pistäytyi pilven takaa katselemaan miesten kanssa Sumukorven Samelin metsäpalstaa. Mikäs! Kun pistelee lihavaan muraan syvät ojat, niin kyllä näreitten tukka alkaa heilua.

Kuutamolla Kallen tämä ojitussuunnitelma olikin laadittava, kun sattui olemaan kiire. Maa ei tarvinnut punnitusta, kun viitisen hehtaarin palsta tasaisesti vietti toisten talojen suoviljelyksille. Ei muuta kuin keppejä ojien paikoille. Ojat sattuivat melkein avonaisille linjoille, ettei tarvinnut puitakaan kaataa, ja pianhan kepit olivat kolmelle ojalle, jotka Samelin oli kaivettava.

Puoliyön tienoissa jo marssittiin Samelin pirtille, ja vaivaantunut korvenraivaaja mietti, että tuollaisia miehiä pitäisi olla hiukan tiuhemmassa. Tuli siihen, kun hän parhaillaan nureksi huonoa satoaan, nosti kuin niskasta kuiville, antoi apua eikä arvellut.

Sameli sai aluksi muutamia satalappusia, ja pirtin eläjät tunsivat niinkuin joku näkymätön käsi kohottaisi. Varmaan aamulla tuntuu aivan toiselta yrittää päivää alkuun kuin muina aamuina.

— Siihen ehditte nyt kaivaa ojat, kun alkaa metsähankkeet. Sitten sitä työtä oikein railak-

kaasti ja sittenpä Samelilla jo onkin varoja, että voi ryhtyä runnaamaan noille pelloille oikein aikamiehen tavalla mutaa. Näin on metsä auttanut peltoakin, vaikka se on nyt tällä kertaa ehtynyt, — toimitteli Kalle.

— Niinhän tämä apu tuli kuin löytämällä. Olen jo ehtinyt ajatella monien samassa asemassa olevien kohtaloa, joilla ei ole enää turvaa metsässä, kun pelto jättää hinkalot kuiville. Meitä pienviljelijöitä olisi pitänyt valistaa näissä asioissa ennemmin, niin monen kohta olisi toinen ja metsistäkin säännölliset tulot.

Miksi ei tosiaankaan ennemmin, mietiskeli Kalle salopirtin penkkivuoteella kääntelehtiesään kuutamoisena syyskesän yönä.

On syytelty näitäkin salolaisia huonosta metsätaloudesta, mutta suuri osahan näistä on jäänyt ilman mitään metsävalistusta ja neuvontaa.

Vauraammat pystyvät sitä hankkimaan, jos tahtovat. Tällaisilla eläjillä tie nousee vähän väliä pystyyn, mutta korven kasvattama sitkeys ei kuitenkaan lannistu.

Metsä muuttui yhä syksyisemmäksi. Koivut olivat saaneet pukuunsa keltaisia läikkiä. Pimenevien öiden tohahtavat myrskypuuskat irroittelevat koivujen ensimmäisiä syyskoristeita. Kulkija havahtui metsätiellä: Kas, keltalehtiä on jo varissut. Se on syksyä.

Metsänriistalla oli ollut rauhaisa kesä. Metso-poikueitten vauraimmat alkoivat olla emonsa kokoisia ja ne kehittivät valppauttaan joka päivä. Teeriemo oli onnellinen perheestään, ja jänöjukan poikaset lihoivat ja pyöristyivät niittyjen äpäriköissä ja laihohalmeissa.

Metsä veti erämiestä povelleen. Eränkävijän onnellisin vuodenaika oli tullut. Salon mies varustautui houkuttelevina aamuina ottamaan metsästä makupalan. Kaupunkien lokeroissa asuva eräharrastaja näki jo uniakin runsaasta riistaretkestä ja painui viikonlopuksi erämaille ja majoille. Metsä pystyi ihanasti rauhoittamaan viikon melskeissä kiristyneen mielen, vain metsä kykeni antamaan suurimman nautinnon.

Toimen Kalle oli kerännyt nuorisoa metsäretkelle syksyisenä sunnuntaipäivänä. Päivä oli

aurinkoinen ja kaunis, ja metsässä oli tarkoitus viipyä iltaan saakka. Metsän antama ohjelma ei lopu kesken. Retkeilypaikan keskitienoolla oli korkea vaara, johon sopi näkymään useita ympäristön järviä ja niitä ympäröivät metsät, keskelään viljelmäaukiot asumuksineen. Vaaran puuton laki oli kuin metsän suuri juhlasali, ja useinkin sinne lähiseudun ihmiset menivätkin näköaloja ihaillemaan.

Ei tarvinnut teltoja yhden päivän retkellä, mutta suuren padan, perunasäkin ja muuta muonaa olivat muutamat retkeläispojat kantaneet korennossa vaaralle.

Kun kesällä keitettiin rannoilla kalaa, kiehutellaan nyt syksyn kauniina sunnuntaina metsänriistaa näillä nuorten metsäpäivillä. Sitä varten olivat muutamat pojat lähteneet jo aamulla aikaisin pystykorviensa kanssa liikkeelle, ja kun toiset kokoontuivat vaaralle, kajahteli metsä Tapion suosioon päässeitten nuorten erämiesten laukauksista. Kaipa ne eivät nyt aivan tyhjiä paukkuja ole, arveltiin, ja makoisan metso- taikka teerisopan maku alkoi jo tuntua etukäteen.

Eivätkä eräpojat tyhjänä tulleetkaan. Kaksi valtaisaa metsokönkälettä ja yhtä monta ukko-teertä oli repuissa, ja näistä sanoi saavansa riittävän sopan Pajuvaaran emäntä, joka oli lähtenyt retkeläisille padan vartijaksi.

Toimen Kallea ympäröivässä laumassa oli tyttöä ja poikaa, kahdeksanvuotiaasta kuusi-

toistavuotiaaseen, jospa lienee joku vanhempikin joukossa. Silmät loistivat eivätkä nuoret jäsenet tahtoneet pysyä paikoillaan. Olihan ilma ihana ja ympäröivä luonto kaunis ja näköalat juhlallisia.

— Mitä nyt tehdään? — kyseltiin Kallelta.

— Koetetaan oppia tuntemaan metsää ja mitä kaikkea se ihmiselle antaa. Onhan se teille useimmille tunnettua, mutta metsästä voi aina keksiä uusia puolia, kun sitä tarkoin tutkii. Se näyttää kasvonsa eri tavalla eri aikoina, metsällä on ihmiselle ehtymättömästi uutta tarjottavaa.

Laskeuduttiin vaaralta ja siinä oli tiheikkö, jossa oli nuorta mäntyä ja koivua ilman riittävää kasvualaa. Kalle pysäytti parven.

— Katsokaahan tuota, miten siinä on ahdasta. Tämän alan lienette nähneet jo pitkät ajat olleen aivan tuollaista kasvussaan edistymätöntä. Noille nuorille koivahaisille tämä ahtaus on ensimmäisenä vuosikymmenenä ollut hyväksi, ja näettekin, miten niistä on kehittynyt rungoltaan oksatomia. Kun parhaimpien ympäriltä nyt poistettaisiin huonommat ja nuo kuivahkoilta näyttävät männyn karangat, alkaisivat ne pian kehittyä ensiluokan faneeripuiksi, joista muutaman vuosikymmenen perästä lähtisi paljon rahaa.

Kalle näytti, mitkä puut miltäkin paikalta olisi poistettava ja selitti, mitä näillä puilla tehtäisiin, joita tästä harvennuksesta kerääntyisi kymmeniä kuormia. Oivallista riukuaitaa niistä tulisi piikki-

langan kanssa, ja polttopuuta, ettei siihen tarkoitukseen tarvitsisi hakata parempaa puuta eikä varsinkaan kallisarvoista närettä.

— Eikö tämä ole Hallikankaan metsää? — kysyi Kalle.

— On, meidän metsää tämä on, — sanoivat Hallikankaan nuoret pojat, jotka olivat mukana.

— Niinpä, pojat, esittäkää isälle, että pääsette tänne töihin. Voinpa minäkin puhua hänelle, ja nyt olette saaneet jo ohjeetkin, miten tuolaista metsää harvennetaan.

Vaaran ympäristössä risteili polkuja sinne tänne. Ne olivat karjan polkemia ja mukava niitä oli ihmisen käyskennellä metsän helmassa ollessaan, ja metsän väkikin niitä käytti kävelyteinään. Kuitenkaan ei enää nykyaikana pitäisi karjaa päästää metsämaille mukavia polkuja tekemään.

Metsä oli vaaran ympärillä melkein joka puolella luonnonvaraista, ja pian Kalle sai näyttää, mitä tuhoa karja tekee nuorille puun taimille, joita metsä itse on kylvänyt ja koettanut hoivata elämänalulle. Koivuntaimista näkyi vain surkastunut varsi ja männynkerkät oli haukattu, niin että kasvu oli pysähtynyt.

Tuli vastaan komeata petäjikköä, jota oli jo ajat sitten hoidettu asianmukaisesti ja jossa nyt hyvin kasvaneet oksattomat rungot humisuttelivat korkeudessa latvatupsujaan. Kalle tiesi, kenen metsää tämä oli, mutta kysyi sitä kuitenkin.

kin, saadakseen huomauttaa nuoria hyvin tärkeästä seikasta.

— Virkatalon metsäähän tämä on, — sanoivat pojat.

— Nytpä näette, että valtion, pappilain ja yhtiöitten metsiä kun on aikoinaan hoidettu, harventamalla ja poistamalla tarpeeton puu ahdistamasta, tuloskin on tuollainen. Meillä on näin hyvin hoidettuja metsiä suuremmilla tiloilla, mutta pienemmätkin tilat tarvitsevat yhtä tärkeästi hyviä metsiä, ja niitä saadaan vähäisellä vaivalla, kun sopivina aikoina pistäydytään metsiin kirves ja oksarauta mukana.

Teeriparvi pyrähti yli polun, rymistellen tiheikköön.

— Siinäpä olisi ollut monta paistia, — ihastelivat pojat.

— Riistaa näkyy olevan vieläkin, vaikka se on vuosi vuodelta vähentynyt, ehkäpä osaksi ihmisen taitamattomuudenkin takia. Koirat ja kissat ovat saaneet tähän asti juoksennella vapaasti metsissä hävittämässä lintujen poikueita ja jänisten poikia. Tämäkin metsän suuri lahja ihmiselle on niin arvokas, että kannattaa sitäkin hoitaa ja huoltaa parhaimmalla tavalla. Eikö tunnukin metsä silloin kolkommalta, kun ette tapaa siellä riistaa? — kysäisi Kalle pojilta.

— Tyhjältä se tuntuu ja vie koko eräilyn ilon.

Muuan hakkuuaukio oli täynnään puolukoita.

Tytöt keräilivät niitä, ja pojat istahtivat koulumestarinsa kanssa levähtämään kantojen nenään. Hakkuuaukiota oli laaja ala ja tuskin oli jäänyt siemenpuuta, niin tarkoin oli otettu. Kalle katsele mietteissään aukiota, ja joku pojista kysäisi:

— Mitähän varten tästä on puut näin tarkoin hakattu?

Hakkuualan kannoista päätellen näytti, että isot oli otettu ensin ja sitä myöten viimein aivan pienimmätkin, ehkäpä halkopuiksi.

— Näyttääpä niinkuin olisi tässä harjoitettu metsän ryöstöä, ja kun ei ole siemenpuitakaan jätetty, pitäisi tähän joko kylvää taikka istuttaa uutta metsää. Metsän kylvöähän teistä jo muuttamat osaavatkin.

— Kyllä minä ainakin, — sanoi joku terhakka miehen alku. — Isä tilasi kuusentaimiakin viime keväänä, ja joukolla ne istutettiin.

Jatkettiin matkaa ja tultiin harvaan koivikkoon, joka nähtävästi muutaman ajan kuluttua joutuisi loppuhakkaukseen. Runkojen välillä oli mainiota tilaa kuusentaimille. Jokin luonnon kylvämä taimi oli näyttänyt merkkiä, miten hyvä tällaisella paikalla olisi kasvaa, kun alkuun pääsisi.

— Nyt jos meillä olisi kuusentaimia, niin alkaisimme istuttaa niitä tähän koivikkoon, — sanoi Kalle ja selitti, mistä syystä tällaiseen metsään sopisi näre alikasvuksi ja mikä sen menestymistä edistäisi.

— Pitäisi laittaa kuusentaimitarha, — sanoi joku pojista. — Eiväthän ne taida olla kovin vaikeita hoitaa.

— Eivät ollenkaan, ja kyllä sinä siinä oikeassa olet, että kuusen taimittamistakin pitäisi harrastaa, sanoi Kalle.

Tuli kaunis kallio, missä kasvoi jäkälää. Siinä oli taas mukavia lepokiviäkin istahtaa.

— Tästäkin saadaan rahaa maahan, — sanoi Kalle ja otti kauniin jäkälätertun maasta. — Metsällä on niin monenlaista antamista ihmiselle, mutta ihminen ei vain muista kunnioittaa metsäänsä.

Pieni haapa puheli hiljaa kallion vierellä, muu metsä kuunteli lehteäkään väräyttämättä. Variselten lehtien raikas tuoksu kohosi maasta.

Kuunneltiin metsän hiljaisuutta.

— Mitä sanoisitte, jos ei olisi missään metsää ja nämä alat kaikki autioina ahoina? — kysäisi Kalle nuorilta.

— Sitä ei uskalla edes ajatella. Metsässä on aina niin ihanaa. Siellä ei tule ikävä yksinkään.

— Minä kuuntelin aina metsän huminaa taikka sen hiljaisuutta.

— Ja minulla on päivän kaunein hetki, kun haen karjan kotiin laitumelta.

— Metsäpolkua kävellessä ei väsy milloinkaan.

Jokaisella oli jotakin kaunista sanottavana metsästä.

Metsän koululaiset lähtivät jälleen vaeltamaan vaaran lakea kohti. Pajuvaaran emännän eräsoppa oli jo varmaankin kylliksi kiehunut. Alkasi nuoren väen metsäpäivälliset.

Vaaralle noustessa tehtiin vielä monta huomiota metsän salaisuuksista. Yhdellä kertaa niitä ei ehdittäisi kaikkia huomioida. Jokainen sai jatkaa näitä huomioitaan metsissä liikkuaan, ja milloin olisi aikaa, toimen Kalle kyllä mielellään opastaisi.

Voi miten hyvälle maistui ateria metsän keskellä. Päätettiin järjestää usein tällaisia retkiä, jolloin oppisi metsäkin ja sen tarpeita aina vain paremmin tuntemaan ja tietämään, mitä se ihmiseltä odotti.

Se kävi.

Vuohilaakson uusi sulfaattitehdas syyti valtavien saliensa viimeisestä päästä, suuren kuivauskoneen telojen välistä melkein hirvittäväällä nopeudella massaa, joka leikkaus- ja paalutus-koneesta päästyään siirtyi vaunuihin.

Koko valtava rakennusryhmä hyrisi ja tärisi. Seinät tuntuivat vavahtelevan sen salaisista voimista.

Suuren voimakeskuksen turbiinihuoneessa kehräsi jyristen voimanantaja, joka tuntui miehistä melkein elävältä olennotta, joka voimitti heidän ponnistuksensa kävelemään ja työskentelemään taukoamatta, yötä päivää.

Tämä oli koneitten ja työn laulua. Se oli myöskin metsän laulua. Kolistessaan kuorimarrumpuun tuntuivat mäntypölkyt hyrisevän ilosta: Meistäkin tulee nyt arvotavaraa eikä meitä tarvitse metsänomistajan katsella kieroon metsässään.

Raikkaasti ne hyppivät hakun kynsiin, joka isketti ne hienoksi ja syyti kuljetusradalle, joka kiidätti edelleen kohti valtavia keittokattiloita.

Sinä syksyisen kylmänä aamuna, jolloin vihdoin viimeinen mutteri oli paikoillaan ja jokainen kohta koeteltu, ollakseen valmista yhteislauluun, seisoivat miehet kuin kirkossa, kun ylimsinööri Nurmi antoi lähtökäskyn ja höyry alkoi sihistä jättiläisturbiinin venttiileissä ja voiman antaja kehrätä, käynnistäen moottori moottorilta jokaisen osaston.

Karmi selkäpiitä, kun siinä seisoj ja katseli ja kuuli, miten jokaisella osastolla koneet tottelivat mustaa jättiläistä ja alkoivat tärisyttää valtavia seinäpintoja.

Yhteinen ilo oli niin voimakas ja valtava, että eilen hiukan alakuloiseksi vetävä tunnelma apumiesten pois lähdöstä työmaalta ei nyt muistunut mieleen. Kun kerran oli tällaista saatu syntyämään, kaiketi leipä riittäisi vastakin.

Ja tulisi nytkin riittämään. Eino ei ollut puhunut mitään Vuohilaakson työkirjoista pois joutuville miehille, että uutta voidetta pantaisiin kuppiin ja muutaman päivän perästä lähdetäisiin toiseen lääniin rakentamaan samanlaista tehdasta. Harjakaisissa sen saisivat vasta tietää ja alkaa koota kapineitaan äkkilähtöön. Kiire ei loppunut tähän. Eikä tulisi loppumaan vielä seuraavankaan tehtaan valmistuttua. Myllyjä tarvittaisiin. Sulfaattimänty ei kesken loppuisi Suomen saloilta.

Uusi Sampo pysäytettiin harjakaisten ajaksi, mutta sitten sen oli määrä lähteä laukkaamaan

yötä ja päivää, lakkaamatta. Toki oli jokaisen saatava rauhassa hörpätä harjakaiskahvi, sillä kyllä tämä uurastaminen sen ansaitsi.

Hiljaisuudessa oli taas ajoissa täytelty juhannuksen aikaiset tynnyrit voimasahdilla, ehkä vieläkin voimakkaammalla kuin silloin, ja tehtaan suureen varastosaliin katetuille pöydille ilmestyi kuin taikaiskusta sahtisaavit ja tuopit kahvin jälkeen.

Puheita ei nyt viitsitty pitää, sillä varsinainen rakentaminenhan oli päättynyt jo juhannukseen. Sen jälkeen oli ollut vain koneitten asentelua ja työläisten asumusten viimeistelyä.

Insinöörit ja mestarit juttelivat miesten kanssa toverillisesti, maistellen sahtia, joka oli omaa tekoa sekin, eikä rikkoisi tehdasyhdyskunnan raittiusperiaatteita.

Joku miehistä näytti kuitenkin alakuloiselta miettiessään, että aamulla saisi jo nostaa repun selkäänsä ja lähteä hakemaan uusia työmaita, mistä sitten mahtaisi saadakaan. Viimeinen tili oli nostettu, muutamat miehet pyytäneet kamreerilta palkkaa nostaessaan työtodistustakin, ja kamreeri salaperäisesti naurahtanut sanoessaan, että kyllä yli-insinööri Nurmi tulisi sen heille antamaan vielä tänä iltana.

Ja antoihan Eino Nurmi sen miehille, kun muutamat sahtituopit oli juotu. Nousten massa-paalujen päälle hän korotti äänensä ja antoi ilosanoman miehille:

— Nyt jokamiehen nahkaan sahtia niin paljon kuin mahtuu ja sitten panemaan kampeita kasaan ja aamulla asemalle. Joka mies saa uuden työpaikan samanlaisella tehdasrakennuksella Nunnalahdessa ja seuraa minua työpaikalle. Onko selvä?

Monisatapäinen miessakki seiso i ensin sanatomana, mutta ulvahti sitten niin, että Einon korvat menivät lukkoon. Kymmenet voimakkaat käsivarret tarttuivat Einoon, nostivat moneen kertaan niin korkealle kuin käsivarsissa oli pituutta, ja seiniä halkova eläköön-huuto kiiri salissa. Tähän ilon myrskyyn joutui pääjohtajakin, ja arkailematta miehet nostivat hänetkin vuorostaan käsivarsilleen, ja huuto jatkui entisellä voimalla.

Kun hälinä lakkasi, oli etumies Vanttinen Einon lähettyvillä ja sanoi muhoillen isännälleen:

— Vai tällainen se yli-insinöörin työtodistus olikin, josta kasööri mainitsi, kun sitä pyydettiin tilillä.

— Eikö se riitä? — naurahti Eino.

— Kyllä se riittää hyvinkin. Tuskinpa kukaan olisi uskonut, jos tällaista olisi joku yrittänyt haastaa. Näkeehän sen nyt miesten kosteista katseista, mitä ajatellaan. Talven leipä on tiedossa hyvän isännän työssä.

— Vielä ensi kesänkin.

Olutsaavit tyhjenivät, ja miehet lähtivät ko-

koamaan tavaroitaan. Ei kuulunut tarvitsevan huolehtia matkalipuistakaan. Se toinen yhtiö, jonka työhön nyt mentiin, oli ne luvannut kustantaa, kun tiesi saavansa kunnan työväkeä.

Miesten suonissa leiskahteli voima, niin että matkavalmistelujen lomaan piti leikkipainiin siellä ja täällä rynnätä. Kun myöhemmällä tiedettiin olevan tanssit seurojen talolla, rynnättiin sinne miehissä, ja eipä ollut Vuohilaakson tyttäriä sillä tavalla lennätetty ennen. Lopulta taisi monen tytön silmä kihota kosteaksi, kun tiesi näistä reiluista miehistä pitävän kenties iäksi erota.

Vuohivuoren koukeroivalla metsäpolulla kahisivat keltaiset lehdet kahden ihmislapsen astuessa niiden laatimalla pehmoisella matolla. Ilta hämärtäytyi jo, mutta vuoren takaa kohosi suuri keltainen kuu ja alkoi kylvää kultaansa metsän ylle, sirotella sitä sen poluille.

— Ja sitten kun sinä saat siellä taas tehtaan valmiiksi, lennät jälleen johonkin rakentamaan, — sanoi Sinikka hiukan haikeasti, vaikka ihailevasti Einolle.

— Niin, ehkäpä teen niinkin. Mutta sitten minä haen jo sinut apulaisekseni.

Sinikan käsi oli Einon kainalossa ja tiukensi otettaan.

— Ota nyt jo repsikaksi.

Molemmat naurahtivat.

— Sitten kun tulee lunta, saat tulla muutamiksi päiviksi, kun otat sukset mukaan.

— Muutamiksi vain.

— Niin, eihän tuntematonta repsikkaa osaa luvata edeltäkäsini kovin pitkäksi ajaksi.

Kuu oli saanut jo täyteen kultaan metsän ja polut. Sinikka pysähtyi, kääntyi katselemaan Einoa silmiin ja sanoi tuskin kuuluvasti:

— Minulle tulee niin ikävä.

Se tuli hiljaisen nöyrästi kuin pikku työltä. Eino tunsu poveansa kouristavan. Jos Sinikka olisi ollut köyhä tyttö, hän ei olisi arvellut päätöksessään. Sinikka olisi päässyt hänen »repsikkakseen». Nyt oli toisin.

— Voit uskoa, että minunkin ajatukseni ovat täällä hyvin usein, — sanoi Eino. — Täällä alkoi elämänurani ja nousi ensimmäinen luomukseni ja täällä löysin parhaan ystävän, mitä minulla on ja tulee olemaan.

— Yhtä kuitenkin pyydän. Älä innoissasi rasita itseäsi liiaksi.

Toinenkin pyyntö Sinikalla olisi ollut, mutta ei saanut sitä sanoiksi. Hänelle olisi tullut ilonpäivä siitä päivästä, jolloin olisi saanut Einolta kirjeen, vaikka lyhyenkin.

— Minähän tunnen olevani keväinen puu, jonka mahlavarasto on ehtymätön. Työni koituu metsien hyväksi, ja sitä työtä ei kukaan voi tehdä liian paljon.

— Olisi ollut parasta mennä minunkin metsä-

kouluun ennemmin kuin yliopistoon, vetää housut jalkaani ja lähteä metsäneuvojaksi.

Metsätiellä kajahti kirkas nauru. Se kevensi molempien mielialaa. Reippaasti alkoivat he kävellä alas ja keskustella lähestyvistä talvesta ja sen iloista.

Kuhnulan pirtin pöydällä tuikutti iltalamppu, sellainen pahainen tuiju, jossa läkkiläiskä on heijastajana. Kahdesta ikkunasta sisään tulviva kuunpaiste kuitenkin voitti valovoimassa tämän tuijun, niin että tupa oli aika valoisa.

Ruti-Juuvell istui pöytäpenkin päässä, miesikkunan vierellä, ja nytpä oli Juuvellin naama pahasti kureella ja muulloinkin harrittava tukka vieläkin pystymässä.

Viimeinen riihi oli puitu, ja Ruti-Juuvell oli katastellut siinä illansuussa, että taisipa tulla lähestyvä talvi sellainen, että saa perunavellillä ja puurolla hilata nahkojaan kevääseen. Viljaa ei ollut kuin ettähän hinkalojen pohjat peittyivät, siemeneksi. Ostamaan pitäisi ruveta, mutta millä ostat, kun metsä on lypsetty tyhjäksi.

Nytky-Joopi nojotti vastakkaisella penkillä, massutellen laiskasti piippunysäänsä ja näki Juuvellin huonon tuulen. Mistähän se nyt mahdtoi olla noin äkeissään, kun on tavallisesti lokoisa äijä. Laihuuttaan niksava Laara-emäntä koikkaroiki karsinapuolella lehmänvesiään ja sotkujaan huusailemassa ja äkeissäänpä oli hänkin tästä elä-

mästä, kun pysyy aina samoilla raiteillaan, vaikka muualla edistytään, tehdään töitä ja korjailtaan oloja. Tuo Juuvel vain kihnaa housuun penkkiin, ettei tahdo takapuolien paikat riittää, ja hajuua häikköläinen vielä niin, että seinät homehtuu.

— Pitäisi jauhoja pyhäksi, — tomahti Laara.
— Muutama leipä häkissä ja jauhoja ei laiteta. Joutaisit siitä myllyyn kyyköttämästä.

— Hy . . . vai jauhoja, — hykähti Juuvel.
— Mistä niitä jauhoja, kun hinkalot tyhjinä. Pellot eivät enää kasva . . . he . . . mikä tullee-kaan tässä. Vai kyyköttämästä muka. Onpa tässä kyykötettävä ja mietittävä, miten selviää talven yli.

— Sillä kyyköttämiselläsinä jotakin saat. Ei siitä hajuamisestasi ainakaan talo vaurastu. Istuskelisit edes pellon pientarilla tuhnuttamassa, niin paremmin ehkä kasvaisivat, kun ei ole muutaakaan kakareta pellolle.

Ruti-Juuvel kohahti sen verran, että muutti toisen polven toisen yli ja ökähti:

— Akat, pirkeliköt . . . suuta linkkuun. Vai haukkumaan tässä vielä, kun huono vuosikin tuli. Onko Luojan edelle menijää siinä touon kasvatuksessa, hä? Eipä se sinunkaan pellavasi kasvanut sen paremmin.

— Mitenkä se kasvaa, kun maassa ei ole muuta kun mauton hiekka. Ei tehdä tunkioita eikä muokata. Puita on rassattu metsästä, niin että sekin ansio loppui.

Laara hyntysti ulkosalle, navetoille, ja Ruti-Juuvetl h6k6ili ja ryiskeli. Pani, lempo, tuo akan kuvatus luonnon pahaksi ilman aikojaan, kun muutenkin t6ss6 ahdistus ja vaiva huonosta vuodesta.

— Kyll6h6n nuo . . . akatkin . . . pirkelik6t, laksuttaa leip6reik66ns6. Hy . . .

Nytky-Joopi oli nojottanut ja kuunnellut, samalla tavalla kuin Juuvelikin, polvi toisen p66ll6, selk6 pitk6n6, kyyn6rp66 polvella, leuka k6den varassa. Joopi heilahti ja sanoi sanan h6nkin:

— Joo, sellaisia ne on . . . akat. Nuorena pulukkana niill6 on jotakin merkityst6, mutta anna olla, kun, tuota, vuosia on niskassa ja luut alkavat niksaa, niin leip6reik6 aina purpattaa, niinkuin . . . sanonko ma mik6 . . .

Ottipa, ottipa siin6 eri kovalle Ruti-Juuvetin sis6lmyksi6 t6m6 akka ja sitten huono vuosi, viljattomuus ja l6hestyv6 talvi. Joko pit6nee l6hte6 propsin tekoon, vaikka on is6nt66 viel6 peukalon verran. Pit6isi l6hte6 oitis Kuokka-Eemin puheille, ett6 v6h6n laantuisi, mutta suoletkin tuntuvat niin hotkalle, kun akka ei edes keit6 perupuuroa, vaikka pottuja on jos miten.

On, on t6m6 nyt jo tolalla, el6m6. Toiset myyv6t, sutkivat metsi6 ja saavat hintaa nykyisin, ja eik6s t6m6n paikan mets6 laita itse66n loppuun, sek66n ei kehdannut kasvaa.

Nytky-Joopi j6lleen el6hti ja alkoi haastaa, miten Kalma-Mooses p66si selv6ksi akastaan.

— Myi, sukautti talon, sai narratuksi akan nimen kirjoihin, kun lähätti sille kouraan muutamman tuhannen, jotta tuossa on sullekin. Narrasi iltikseen akan, vaapsottajan ja kurmattajan ja meni sen tien rahoineen, ettei kuulunut nappia eikä nuttua. Joo, että niin pääsi Kalma-Mooseksella jossakin, missäpähän. Ottaa vaikka nuoren akan, hötkäkkeen, ja nauttii elämästä.

— Mm . . . onpahan se. Laaraa et niin pimitäkään. Sillä on semmoinen vainunenä, niinkuin ajopiskillä. Vetää siihen kaiken maailman hajutkin ja kurmottaa.

Kuokka-Eemillä oli ollut sama painajainen kuin Ruti-Juuvellilla ja lähteä oli pitänyt löntimään Juuvelin puolelle. Oli kuitenkin Justiina keittänyt ensin puukolla leikattavan kahvin, että oli voinut virkistyä sen tiimoin ja kohentaa housunsa lähtöön. Huono vuosi oli tullut Eemillekin ja silmäkolot se repi nyt suureksi, millä tässä ensi kesään mennään.

Ilostuipa Ruti-Juuvell, kun näki ovesta Eemin tutun hahmon. Pyyhkäisi penkin päätä valmiiksi, että istuhan, niin lovastetaan tässä, kun säestäjä, tuo Nytkykin on tuossa.

— Siellä vain kuu mötköttää keskellä taivasta,
— sanoi Kuokka-Eemi, istahti, huokasi ja kaivoi massin piippuineen.

— Näkyy se ötköttävän. Oikein laatuilmakin.

— On, onhan siellä.

— Eikä taida ihmeitä kylälle?

— Mitäpähän sitä. Huiskivat metsien kanssa. Kuuluu jo propsin teot alkaneen.

— Vai jo aloittavat. He . . . olisipa pitänyt jättää minunkin viime syksynä myymättä, niin nyt niistä saisi enemmän eikä . . . tuota . . . tässä ahdistaisi pennin nuusa ja alkaisi maha lotkehtia tyhjiltään.

— Mistä ne tietää, nousut ja laskut. Kun tarvitset pennin, niin myyt, siinä kaikki. Kun sitten viimeinen tupsu roiskahtaa, niin on huoleti.

— Huoleti, — kimmastui Ruti-Juovel. — Vai muka huoleti! Huoletiko sitä sinä, kun raapaisi viljat pellostä niinkuin minultakin.

— No . . . he . . . silläkö hoprehtimisellasi saat laariin mitä? Onhan pottuja ja lehmäkonkareista lähtee sintua. Yhden talven . . . mitenkä kutenka menee . . . Ottaa jonkin jauhopussin velaksi. Ei sitä kannata päättään vaivata.

Kuokka-Eemille oli selvennyt kuutamoisella kylätiellä jokin asia. Raikkaassa ilmassa selviää aina asiat päässä, ja nyt oli selvennyt, millä puikitaan talven yli, ettei tarvitse velkaan turvautua. Pitää puhua Nurmi-Tuomaan pojalle, sille Kallelle, että antaa sen metsäojitusurakan, kun tässä on kerran sellaisia metsiä, se Luikkukorpi, jossa on närettä vaikka minkä verran, mutta vesi painaa. Kuuluu Sumukorven Samelikin saaneen rahoja oman metsänsä ojimiseen ja

siellä puurtaa nyt mies eikä ole vänälläänkään puutteesta.

— On . . . onhan niitä pottuja, mutta tuo Laara, kuvatus, on laiska puuron keittäjä. Ja eikähän se hoprehtimisella. Ei taida selvitä tämä huusholli muulla, kun lähtee metsään tuhnimaan joka puun juurelle. Jos nuo siitä alkaisivat virua.

Ruti-Juovel sulloi piippuun rouhetta, huulet mutuillen. Se oli merkkinä, että Juovel keksii valhetta, jotakin mukavaa, kun ei jaksa kuitenkaan aina harmitella. Ja kun tuo kuumöhkälekin näkyi taivaalla niin huolettomalta.

— Tuota . . . kuuluvat ne saavan metsänkin kasvamaan . . . töhkäsemään oikein näkösilmissä, kun panee aineksia juurelle. Sekin Hutukankaan Jooseppi kuuluu ostaneen sitä superviskaattia sata säkkiä tässä jonakin syksynä, pari vuotta sitten, ja kylväneen puun juurille. Kuuluu lähteneen sellaisella vauhdilla kasvamaan, että pienemmät puut tahtoivat korkkiruuviksi vään-tyä, niinkuin äkäinen laiho, ja nyt Hutukankaan Joose kuuluu myyneen jo metsästä monta sataa kuutiota niin että hutkahti.

Ruti-Juovel lupsautti silmänahkojaan, jotta uskookohan nuo tuota hänen keksimäänsä valhetta. Kyllähän Kuokka-Eemi tietää nämä Juuvelin jutut, ja osaapa niitä itsekin.

— Joo . . . kuuluu ne kiihoittavan kasvua niillä superiloilla ja milläpä mikin. Tämä Hamekankaan Eenokki oli ostanut sitä kuonastiikkiä

ja pari tuumaa oli saanut sillä petäjänsä pullistumaan yhdessä kesässä, ja niin pääsi myymään.

Nytky-Joopi hytkähti. Jopa, jopa nyt ukot laskettavat molemmin päin. Pitääpä hänenkin lisätä juttua, keksaista, ettei jää tässä alakynteen.

— Mutta se Nipukkaniemen Rötkö-Iiska oli ollut niitten vosmestarien mukana opinnoimassa, sellaisella retkellä, ja siellä oli neuvottu aivan uusin konsti. Semmoisesta aparaatista lasketaan jotakin kaasua metsään, ja se hyväkäs kuuluu vaikuttavan vielä nopeammin. Rötkö-Iiskan metsään oli laskettu sitä, ja kuudessa kuukaudessa kuului kasvaneen kolmen tuuman saikarat kuuden tuuman pohjalle joka-ainoa.

Nytky-Joopi hytkähti, että onnistipa tuo valhe vielä häneltäkin. Laara oli hömpötellyt siinä piisin vaiheella ja jopa alkoi hänen sisälmyksensä kiristyä tuommoisesta luringin laskusta.

— Voi hyvä Jumala kuitenkin tuota suun latkutusta. Kyllä teidän ei tarvitse niitä kaasuja tilata, kun itsellänne on liikaakin. Ei muuta kuin lötöillette siitä metsään ja väännätte hanan auki. Hyi mokomia . . ! Lasketaan sitten vielä luituria niin, että silmät viistossa, mutta muuta ei pystytäkään toimeksi saamaan.

— Etpä tuota sinäkään saa perunapuuroa, — suuttui Ruti-Juovel. — Maha jo alkaa lorista kuin separaattori.

Miehet kohensivat hiukan selkää. Mitäpä noista valheista. Tosihan tässä oli ikenissä.

Kuokka-Eemi otti puheeksi sen metsäojituksen, ja siihen innostui Ruti-Juovelkin.

— He . . . pirnatti . . . sehän onkin sitä aatetta . . . metsähenkeä. Kas, kun tuo ei ole hoksinut minun päähäni.

— Mitäpähän sinne mahtuu oikeata asiaa, kun ahtaa puuroa päänsäkin täyteen ja tohjottaa sitten kuin lahokanto, — tomahti Laara nurkastaan.

Päätettiin siinä, että aamulla jo lähdetään hakemaan se Nurmi-Tuomaan poika, Kalle, käsiin ja aloitetaan urakka. Nytky-Joopillekin luvataan siitä työmaata talveksi.

— Joo . . . joutaahan tässä. Pusketaan vain sellaiset kanavat Nujukorpeen, että kuivaa kuu-sien kannikat.

Ruti-Juovel innostui jo nousemaan koivilleen, kekkerehtimään kuutamoisessa pirtissä. Nosti housunsa ja koveni Laaralle:

— Ja nyt eukko, nytkyttäjä, laita perupuuroa pata täyteen, jotta saa suolet suoraksi. Tässä aletaan panna toimeksi. Metsäaatetta pitää ruveta kannattamaan.

Toisetkin arvelivat, että sopiipa kannattaa, kun siitä aina jotakin heltiää. Muutaman hetken mietti Kuokka-Eemi ja totesi:

— Oikeatahan tämä metsäaate . . . siitä herah-taa, vaikka ei pääsisi metsää myymäänkään.

Laarakaan ei enää pihahdellut, kun kuuli, että miehet aikoivat panna toimeksi metsäaatetta.

Metsissä oli ollut jälleen raikasta elämää, sahojen suihinää, kirveitten kilkkasua, hevosmiesten huutoja. Muutamana päivänä tämä reipas väki oli hävinnyt kuin yhteisestä käskystä, ja metsän vahtimestari, palokärki, jäi ihmettelemään metsän hiljaisuutta.

Niityn laidassa asuntoaan pitävä pupujussikin sitä ihmetteli, uskaltautui niitylle ja kapsahti istuen kuuntelemaan, eikö mistään kuulunut tuttuja ääniä.

Ei kuulunut. Heinämies vain ajoi niitylädolle, huomasi pitkäkorvaisen kuuntelijan, katsoi hetken, puputteli ystävällisesti ja kutsuvasti ja alkoi sitten tehdä kuormaansa. Tiainen lensi siihen pajupensaan oksalle ja sanoi jussukalle hyvän päivän.

Niittymies meni menojaan, mutta kohta tuli poikasia metsään iloisesti meluten ja alkoivat katsella nuoressa näreikössä tiheäöksäisinta ja kauneinta puuta. Löysivät mieleisensä, kaatoivat ja ottivat olalleen. Jussukka arvasi siitä, että nyt oli joulun aatto, ja heitti iloisen kuperkeikan pehmeässä lumessa.

Niku-Lauri otti kirveen kainaloonsa ja käveli metsään. Ei ollut kiirettä, voi astuksia verkalleen, katsella jokaista polun käännettä, lumista möhkyä, jonka alla urhea polven korkuinen kuusen- taikka männynpoikanen koetti pitää vakavasti yllään lumihattua, vaikka käsivarret olivat hennot.

Tipahteli verkalleen valkoisia hiutaleita. Metsän juhlapuku sai päällimmäisen huntunsa ja otti sen hiljaa, oksaakaan liikauttamatta vastaan.

Metsätie kohosi vaaralle, kierrellen kiveleitä. Lumiset oksat muodostivat paikoitellen tunnelin tien yli. Jos koettaisi ääntää, hukkuisi se oksaholvistoon. Palokärki yritti parhaansa, mutta heikkona tirinä sekin kuului.

Siinä oli neitseellinen niitty uneksivine latoineen. Hevospoika oli jo ajellut sieltä kuormia aamulla ja niitty latoineen sai rauhoittua joulun pitoon. Veräjän pielessä iskivät silmää punaiset pihlajantertut, ja punatulkkiparvi hurautti runsaalle aterialle.

Tuossa mahtavan korkeavartinen petäjikkö, jonka latvat kantoivat lumihattua ja kuuntelivat hiljaisuuden sointia.

Metsässäkin oli joulu.

Lauri sai tien varrelta joulupuun, siron ja tuuhean. Mieli teki kuitenkin nousta vaaran laelle, johon näkyi ympäristön metsäalat ja niiden keskellä viljelysaukiot, hiljaiset talot ja asumukset talvisessa rauhassaan, joulusaunat lämmiten.

Noissa asumuksissa valmisteltiin juhlaa kuskakin omalla tavallaan. Suurissa oli runsaammat jouluvarat ja valmistukset. Niistäkin hyvin monille metsä oli tuonut joulun monessakin suhteessa. Aivan äskettäin oli kulkenut metsäpomo rahalaukkuineen tuomassa vankkoja setelinippuja. Jotkut pieneläjätkin olivat saaneet metsän tuloa ja päässeet huolistaan ainakin joulun ajaksi. Jotka näistä eivät saaneet, saivat kuitenkin metsätyöstään, ja jokaiselle tuli riittävä joulu.

Näihinkin taloihin ja asumuksiin tuotiin joulupuun, metsän joulutervehdys, mutta muistivatko han monetkaan edes kiitollisesti katsahtaa metsäänsä.

Ehkä muistivat, ehkä eivät. Metsähän ei osannut pitää suurta ääntä itsestään, ellei ihminen itse huomannut.

Niku-Laurin majassa oli oikeata joulua. Tupa hohti puhtauttaan, ja joulupuun kynttilät näyttivät juhlallisemmilta kuin suurten majojen joulupuussa. Lapset istuivat hiljaa sängyllä, tuskin uskaltuen hengittää, ettei vain joulu säikähtäisi ja menisi ulos ovesta.

Ei ollut jouluherkkuja, mutta pienen majan iloinen äiti veti uunista tuoksuvan kinkun, ja oman pellon ohrarievää oli pöydällä. Palleroiset saivat metsämarjoin höystettyä vehnäleipää. Saunan jälkeen sytytettiin kynttilät ja viritettiin jouluvirsi.

Ja jos kerran jouluenkelit olivat liikkeellä, niin tähän majaan ne katselivat lempeästi, sillä joulu ei huku siellä muuhun humuun.

Nurmen Kalle oli jättänyt työnsä ja touhunsa jouluaaton edellisenä päivänä ja tehnyt itselleen tilinpäätöksen kuluneelta vuodelta. Tulopuoli työssä olisi saanut näyttää enempääkin, mutta kun ajatteli työmaan kovimpia ja karuimpia paikkoja, voi hyvinkin olla tyytyväinen tuloksiin. Eihän silmänräpäyksessä mikään syntynyt.

Ja johan Kähnälän miehetkin olivat kääntäneet purjeensa.

Kähnälöitä lienee ollut vielä rakkaassa isänmaassa hyvinkin monessa paikassa, mutta kaipa sielläkin työtä tehtiin ja pyrittiin askel askelelta eteenpäin.

Niin että rauhan joulun tässä voi aivan hyvin suoda itselleen. Oli vain harkittava, viettäisikö sen veljensä luona, joka oli kirjoittanut menevänsä uudelta työmaaltaan Vuohilaaksoon jouluille, vai suuntaisiko suksensa tuttuun taloon, jossa kirkas silmäpari varmaankin huomispäivänä kääntyisi hyvin usein peltotielle.

Tämä hyvin muistissa säilynyt silmäpari tuntui voittavan, ja Kalle kirjoitti vain kirjeen veljelleen, toivottaen ansaittua joululepoa.

Aaton aamuna kuun sirpin valaistessa heliseviä hankia metsämies suuntasi suksensa parinkymmenen kilometrin taipalelle, oikaisten met-

sien ja järvi-aipeitten poikki. Sattui tielle jokin tuttu talo ja siistittyyn pirttiin pyydettiin juhla-kahville. Eikähän ollut kiirettä hiihtäjällä. Tähän astisen vaelluksensa kauneimman joulun tiesi varmasti tavoittavansa tietyn matkan päästä. Se oli siellä niinkuin hyllyllä odottamassa.

Oli mukavaa seurata metsämiestä tämän vanhan jyrkän talon jouluille. Tällainen jouluille meno oli hyvin luontevata miehelle, joka oli joskus tarttunut kiinni hyvien silmien hohteeseen ja omasta mielestään parhaimman tytön kiinnitykseen. Silloin kun tällaiset asiat ovat selvät, on itsestään tiettyä joulun viettokin yhdessä, muuten onni ehkä alkaisi säröillä.

Pihlatniemessä oltiin uskollisia vanhoille joulutavoille. Emäntä oli ollut monta päivää tyttärineen touhussa ja kystä oli pistää jokaiselle kynnen päähän ja erikoisesti odotetulle vieraalle. Suuressa väentuvassa oli ollut ennenkin joulupuu ja siellä se oli nytkin jo valmiina valkoisine kynttilöineen. Tuvassa oli vankan hyvän maa-laisjoulun tuoksua. Ulkoisetkin askaret oli jo tehty, ja pirtin vanhassa keinutuolissa hiljalleen heilahteleva isäntä katseli ikkunasta saunalle, joka suitsutteli savujaan pakkastaivaalle.

Hilja tuli pirttiin valkoisessa esiliinassaan ja jäi katselemaan karsinaikkunasta peltoveräjälle, eikä odotettua jo alkaisi näkyä. Leikkisä isäntä myhähteli tyttärensä odotukselle. Virkahti:

— Kuuluukin Kalle menneen veljensä luokse jouluille.

— Kuka sanoi? — kysäisi tyttö, mutta ei kääntänyt päätänsä.

— Oli nähty linjassa menevän.

— Älä vessuttele.

Hilja tuli ja keinautti hiukan isäukkoa.

— Kuule, antaisitko sinä meille Kallen kanssa liinikon aamulla kirkkohevoseksi?

— Tottahan nyt toki parhaan.

Isä huomasi ikkunasta pihalle tulevan huurteisen hiihtäjän ja ehätti sanomaan:

— Nyt taisi tulla tytölle joulu.

Tyttö kipaisi tuvan kuistille, isä jäi hymyillen katselemaan tyytyväiseltä näyttävää joulupuuta.

II.

TULEVAISUUS

Huhtikuun hanget helisivät jälleen, ja salo-
asumuksen ovesta aamuvarhaisella ulosastuja sai
ensimmäisen kevään tervehdyksen, vetäessään
keuhkoihinsa aamuraidasta ilmaa. Varis vaakulainen sanoi pellon nurkalta hyvän huomenen, ja
kuulija hymähti: Jopahan vaakulainen tuli, en-
simmäinen kevään lintu. Ei ole lintu kaunis
eikä äänikään, mutta kevättä kuitenkin sanoo.

Sydänmaa ei enää torkkunut keväisinä huhti-
kuun aamuina. Ei turistu kahvipannun ääressä
alusillaan niinkuin vielä vuosia sitten. Housui-
hin kiireesti ja ulos. Metsään, heliseville han-
gille. Nyt oli sopiva aika metsänpuhdistukseen,
ja tällaisella kelillä se kävi kuin talkootanssi.

Oksasaha oli jo ilmaantunut melkein joka ta-
loon, ja tarpeettomat, kasvua estävät kuivat
oksat alkoivat rapista männyistä ja koivuista täl-
laisena hankiaamuna. Poikaset keräsivät ne
kokoon ja siihen lisäksi kasvukuntoisen puun
juurelta joutavan räpäpän, toisaalta vikaisen ja
väärän honkin kauniiseen kasaan puuliiteriin
ajettavaksi.

Olipa vilskettä metsissä. Raikas aamu kantoi äänet kauas ja huhuilitiin väliin metsästä toiseen. Toimessa ollaan tällä jos sielläkin. Koetetaanpa, kenen metsä on ensiksi siivottu.

Kyläkuntametsäyhdistyksien kokouksissa Nurmen Kallen piirissä tämä puhdistustyö päätettiin, ja nyt sitä pannaan toimeksi. Päätökset, tehtiinpä niitä mistä tahansa, eivät jääneet enää paperille.

Laaja kuluneen talven hakkuuala odotteli myöskin tällaisena aamuna miehiä työhön. Pitkävartisimmat puut aivan kurkottivat katsomaan, eikö metsätiellä alkaisi näkyä tännekin tulevia. Pahalta näyttää hakkuuala, ellei puhdisteta.

Miehet tuiskahtivatkin kuin tuulispäänä keräämään kokoon hakkuutähteitä, latvoja ja oksia, jotka näihin asti olivat saaneet jäädä monen talon maalla maatumaan ja mätänemään.

— Näistähän tulee halkoa enemmän kuin yhdessä vuodessa tarvitaan.

— Ja hyvää tuleekin. Puuta ne ovat oksatkin.

— Taitokäytössä riittää nämä hakkuutähteet, lepät ja metsän siivouspuu suuremmillekin taloille polttopuuksi, kun nyt puunsurmat, kivi-rauniot alkavat väistyä tupien nurkista.

— Jopa hyvinkin. Tiheitten männiköitten harvennuspuusta saadaan nyt jo sutkaiset summat sulfaattipuuna.

— Johan tämä nyt alkaa kävellä aivan rollilleen.

- Metsäneuvoja vain tarvittaisiin enemmän.
- Niin mainitaan.

Piiputteluhetken keskustelu lopetettiin ja iskettiin taas työhön. Aamiaisille mennessä ehti raivaantua ja puhdistua suuri ala. Hanki kantoi vielä aamiaisten jälkeenkkin, ja puolisille jatkui työ kunakin päivänä.

Muutamassa laaja-alaisessa koivumetsässä heilui Pohtikin virkeänä niinkuin uudestisyntynyt. Vireenyt metsäharrastus oli antanut hänellekin uutta voimaa ja jalka nousi keveänä, merkkikirves heilui huimasti. Koivikkoala oli arvokas, ja häntä oli pyydetty toimittamaan harvennusleimaus. Isäntäkin oli mukana, ja muutaman kauniin koivupuskan kohdalla tillisteltiin siinä, mitä pitäisi ottaa, mitä jättää.

— Pahuksen hyviä kaikki, jo viiden vuoden perästä myyntikuntoisia joka pulikka. Ei hennoisu yhtään ottaa, mutta tiukkaa on, — mutisi Pohti ja kiersi puulta puulle kuin sukkela tikka.

— Koreata on siinä koivu, kun vain söpisi kasvamaan.

— Nämä kookkaimmat kelpaavatkin jo myytäväksi tulevana kesänä, ja kun otetaan huomioon niiden jättämät aukot, otetaankin tästä vain tuo ja tuo . . . Ja tuo . . .

Pohti iski kirveellään muutamien huonompien ja väärien kylkeen merkin, ja taaspa oli ammatti-

miehen kirves tässäkin pusassa veistänyt isännälle sievoiset markat.

— Tärkki työ, tärkki työ, — sanoi siinä isäntäkin. — Ei ole poikasista tähän työhön. Enemmän pitäisi olla metsänkasvattajilla ammattiapua. Kyllä sen menon metsä maksaisi.

— Niin pitäisi, niin pitäisi, ja kaipa sitä pian saadaankin. Uusia metsäkouluja syntyy. Pian sieltä miehiä joutuu apuun.

Pohti heilui, tillisteli ja tutki. Miehet löivät puuta kumoon ja kasaan. Väljenevää kasvualaa saavat koivahaiset näyttivät kuin iloitsevan. Nyt yritetäänkin lihavia vuosirenkaita.

Hanget raikuivat. Hilpeitä ääniä kuului kylästä toiseen. Vainion laidassa huusi varis kevättä, ja muutamana aamuna otti majastaan ulosastujan korvaan tuttu ääni. Kiuru oli tullut.

Kevätvoimaisina hyökättiin metsiin. Nyt oli sopivaa aikaa ja se käytettiin joka tunti tarkkaan. Matti myöhäisetkään eivät ilenneet enää kuhnustella. Metsänpuhdistuskulcutauti oli tullut kylään, ja se tarttui kaikkiin. Missä oli naista enemmän kuin miestä, pomppivat ketterät työtökin hakorauta kädessä metsään. Rotevammilla oli kirves ja uhkasivat näyttää miehille, että pysyi kirves hameellisenkin kädessä.

Konsta Mattila oli kokenut, vanha opettaja ja tiesi, mitä opetusta kansan lapset eniten nykyaikana tarvitsivat. Hänen koulustaan lähtivätkin oppilaat aina käytännölliseen elämään kasvatettuina.

Ei mitään turhia lurinoita sisäluku- ja luonnon-tietotunneilla, vaan käytännöllistä elämää. Käsiteltävästä aineesta tähdellisin ja siihen lisää sel-laista, josta on hyötyä elämässä.

Elämää ja jokapäiväisen leivän saantia vartenhan opitaan, eikä satumaailmoissa uumoilemaan.

Omat pellot, niityt ja metsät enemmän pää-nuppiin kuin tropiikin hedelmäsaaret ja tulta suitsevat vuoret. Ei niissä tule milloinkaan Kytölän Anna eikä Toikan Iivo vierailemaan, vaan omilla pelloilla ja metsissä.

Konsta Mattila oli kunnioitettu ja pidetty opettaja. Hattua nostivat hänelle nuoremmat opettajat ja saivat isällisiä neuvoja kokeneelta koulumieheltä.

Konstan koulun työvihoissakin nähtiin hiukan erilaista kuin muiden koulujen. Siellä oli

puita ja pensaita, koreita koivikoita ja juhlallisia männiköitä. Mies kylvövakkoineen metsää kylvämässä ja nuoria poikia ja tyttöjä istuttamassa puuntaimia omassa metsässään. Reheviä ruispeltoja, komeita lehmiä ja lampaita, hyötöisiä possuja ja kaikkea, mikä kuuluu maastaeläjän tuotannolliseen elämään.

Omasta maapalstastaan oli Konsta Mattila laittanut taimitarhan puuntaimille, ja kullakin oppilaalla oli oma ruutunsa, johon kylvää, toinen, johon koulitsee versovat taimet, viimeisellä vuosiluokalla istuttaakseen taimet opettajansa johdolla kotimetsäänsä.

Kun Konsta perusti taimitarhan, kuristiin ja läristiin siitä kylällä, että joutavaa rustauttaa. Kylvättäisi punajuurta ja porkkanaa tarhaansa. Konsta tämän kuuli ja sanoi: Taikka kasvattaisi teille valmiiksi perunat noilla palstoilla. Kerholaisethan saavat tämän opin omilla kotipalstoiltaan, mutta koulun taimitarhassa tehdään työtä, jota te vielä siunaatte.

Ja niin sitä nyt siunattiinkin.

Silloin, kun tarvitaan taimimaalle hevosapua, lähtee se taloista ojonaan, vähin pyynnöin. Sattui joskus joku metsäneuvojakin eksymään Konstan koululle. Hänelle tarjottiin kahvit ja jututettiin, ja niin metsämies lähti valoisin mielin tästä opinahjosta.

Joku kylän niveriäinen äijä teki kerran valituksen tarkastajalle, että ei seurata Konstan kou-

lussa opetusohjelmaa. Äijä sai nokalleen, kun tarkastaja sanoi:

— Mattilan koulusta lähtee parhaimmat oppilaat ja heillä on runsaasti opetusohjelmaan sisältyvää tietoa, mutta lisäksi ylimääräisenä maatalous- ja metsätietoa enemmän kuin minkään muun koulun oppilailla.

Lähiseutujen opettajat koettivat seurata Konstan ohjelmaa, ja niin Mattila itse kuin muutkin opettajat näkivät tästä senkin hyödyn, että oppilaat koulusta päästyään kävivät innolla käsiksi työhön kukin kotonaan eivätkä laiskoitelleet ja haaveilleet maailmallepäsyä.

Jatko-oppilaat Mattila vei vainioille ja selitti siellä maatalousoppia; vuoroin taas metsiin, jonne otettiin kirveet ja karsimaraudat mukaan. Eivät pelänneet isännät, että vikaan menee se työ, minkä Konsta teettää oppilaillaan, olivat sen tottuneet näkemään ja kuulleet metsäneuvojienkin kiittävän.

Ja ehdittiin kuitenkin ohjelmaan sisälletty kirjatieto ajaa päähän, kun se taitavasti sinne ahdettiin.

Opettajakokouksessa jylisi Konsta Mattila suu hymyssä, mutta silmä kovana ohjelmansa puolesta.

Katsotaanpa nyt, kun monistakin kouluista, joissa on hikoiltu väsymykseen saakka, oppilaat lähtevät aloittamaan jokapäiväistä elämää, niin monikaan ei tiedä siitä iitä eikä aata. Vanhemmat

koettavat takoa päähän, minkä takovat, mutta kun nuorempana ei ole koulu vitsaa vääntänyt käytännöllistä elämää varten, eivät vanhemmatkaan enää saa lastaan siihen, mihin tahtovat.

Maantiedon opetuksessakin on monta niksiä. Täytyy kyllä tietää, missä mikin maa ja maanpaikka sijaitsee, mutta oma maa kuitenkin ennen muuta.

Oman maan teollisuus ja kauppa on saatava selväksi. Sitä kuusta pitää kuulla, joka antaa asunnon. Kerran kysyttiin muutamalta koulunsa päättäneeltä oppilaalta, mitä tavaraa maastamme viedään enimmäin ulkomaille, ja oppilas vastasi empimättä: Voita ja kananmunia.

Tämä oppilas oli kuullut puhuttavan, että karjanhoito on maan pääelinkeino, ja päätteli, että kaipa siitä on suurin vientikin. Ehkäpä opettaja oli maininnut oppilailleen yli kahdeksankymmenen prosentin puunjalostusviennistä ja vähän yli kymmenen prosentin karjatalousviennistä, mutta ohimennen käsiteltynä se ei jäänyt oppilaan muistiin.

Kerran muuan maaseudulla vaelteleva ulkomaalainen matkailija kysyi huvikseen samaa asiaa koulusta päässeeltä pojalta, sai tämän voi- ja munavastauksen, hymähti ja virkkoi: — Teidän maannehan on huomattavimpia puutavaran vientimaita. Eikö tästä puhuta kansan kouluissa mitään?

Sellaista saattaa tapahtua useinkin ja vastakin ja tietämättömyys jää kansanopettajien niskoille.

Meille on määrätty opetusohjelma, mutta mikään ei estä eikä kukaan kiellä meitä lisäämästä siihen, mikä on tärkeintä ja tarpeellisinta.

Jokainenhan meistä jollakin tavalla ottaa osaa ja on mukana paikkakuntansa taloudellisissakin puuhissa ja edistyspyrkimyksissä. Kyllä kai siitä silloin oppilaittenkin pitää päästä osallisiksi.

Konsta Mattila hymyili kääntyessään naisopettajien puoleen sanoakseen heille jotakin mukavaa.

— Nykyään käytetään paljon silkkiä naisten vaatteina ja se sopiikin siihen tarkoitukseen. Kertokaa oppilailenne, että suomalaisesta kuuksesta voidaan valmistaa monenlaatuisen paperin ohella myöskin silkkiä. Tämä on kansantaloudellisesti tärkeää ja kansantalous on tärkeämpää kuin jokin muu.

Oppilaamme eivät saa lähteä kouluistaan päässään ainoastaan hatara laskutaito ja hiukan historian ja maanosien tuntemusta. Täytyy toki tietää, mitä omassa maassa valmistetaan, mitä viedään ulos ja kuinka paljon viedään, ja mitä tehdastuotteita käytetään omassa maassa.

Minun oppilaani täytyy tietää, missä valmistetaan ne koneet ja työkalut, joita pelloilla käytetään, ja missä sijaitsevat suurimmat puunjalostustehtaat ja mikä ero on sulfiitti- ja sulfaattiselluloosalla.

Kaikki opetus lähemmäksi nykyaikaa ja käytännöllistä elinkeinoelämää. Juuresta puuhun noustaan eikä haaveilla eletä. Jokainen nuori käsi työhön ja jokaiseen nuoreen päähän sitä tietoa, mitä elämässä tarvitaan, eikä keskiajan romantiikkaa.

Oppilaistamme tulee viljansa ja metsänsä kasvattajia, karjanhoitajia ja kotitalousihmisiä. Harhaan menevä kasvatusta ei saa niitä johtaa mukavamman elämän hakijoiksi eikä maantieritareiksi.

Eikä ole ollenkaan tarpeellista odottaa uusia opetussuunnitelmia ja sitten vasta ryhtyä opettamaan tätä kaikkea.

Ei ole asetettu edes vielä komiteoita harkitsemaan, onko tällainen tieto ja opetus tarpeellista ja ajan vaatimaa vaiko ei. Me kansan parissa elävät ja sen tarpeita tuntevat tiedämme, että tämä on tarpeellista, mutta emme tiedä, mitä ehkä joskus maailmassa mahdollisesti asetettava komitea tietää tästä.

Yksinkertaisesti: Me olemme kansan kasvatustajia ja me kasvatamme kansaa omaan elinkeinoonsa, annamme sille alkeistietoa siitä, mistä se tulee leipänsä ja elämäntarpeensa saamaan.

Ja toiset opettajat myönsivät, että Konsta Mattila oli oikeassa. Lähemmäksi elinkeinoelämää oli kansan opetus saatava.

Lumet humahdivat näkymättömiin ja muuttuivat korpimailla mustavetisiksi lammikoiksi.

Lehtisilmut aukoivat kuoriaan päivän lämmössä, peipposten viserrys kaikui jälleen aamusta iltaan, sivellen kuin voinsulalla salolaisten sydämiä.

Ei käynyt vielä toukotyö, mutta eipä istuttu pirttien penkeillä jauhamassa joutavan jutun murenia. Ruokapalan saatua vilkkoivat jo housun takamukset metsätielle.

Pohdin ja Nurmen Kallen saarnat olivat auttaneet aitakysymyksessä. Talon isäntä itse kiskoi maahan viljelmän taikka maansa raja-aitaa ja piti sille läksiäissaarna:

— Nyt läksit siitä vihdoinkin maatumasta ja makaamasta, näreen surma, rahan ja työpäivien surma. Et syö enää seipäitä etkä aitavitsoja, joiksi piti olla parhaimmat näreentaimet.

Aitaparka koetti hiukan rätistä vastaan:

— Mitäs tämä tällainen nyt on olevinaan. Kylläpähän näet, kun karja menee toisen maalle ja viljelyksillesi, vieläpä toisenkin talon karja.

— En aiokaan laskea karjaani metsämaille puuntaimia turmelemaan, vaan aitaan niille laitumet ja otan piikkilangan tilallesi.

Niin repivät isännät vanhoja aitojaan, jotka taas tänä keväänä olisivat vaatineet sutkaisen kuutiomäärän närettä ja monen monta työpäivää. Toisaalla miehet löivät laitumien ympärille aita-pylväitä, joita oli saatu tiheiköitten pihkaantuneista aihkioista, ja toiset vetivät riukujuoksua ja piikkilankaa pylväisiin.

Oras nousi yhtä virkeänä metsähalmeilla, vaikka ei ollut tuttua aitaa ympärillä. Metsässä kohosivat nuoret taimet iloisesti, kun eivät haarakaviot olleet niitä tallaamassa ja suureen suuhunsa ahmimassa.

Joku vanhoillinen naapuri, joka katseli tätä uutta komentoa suu hiukan väärällään, laskee karjansa metsälaitumille niinkuin ennenkin, ja karja loikki naapurin aidattomalle metsävai- niolle.

— Pidähän karjasi pois minun viljelyksiltäni,
— sanoi uuden ajan mies naapurilleen, joka il-
kahti:

— Laita aita viljelystesi ympärille.

Nauraa hohotteli vielä mokomalle taulapäälle, kun purki viljelmiensä ympäriltä aidat ja tuli sitten sanomaan eläimien menosta viljelmilleen.

— En kai minä aitaa niihin uudestaan pane, kun olen ne kerran pois repinyt. Paimenna leh-
mäsi taikka laita aita rajallesi.

— Mitä revit raja-aidan, — kimmastui aitalaista välittämätön naapuri.

— Otin vain oman osuuteni, kun en sitä tarvitse, enempeä kuin viljelystenikään aitoja. Aitasin, niinkuin tiedät, laidunhaat karjalleni, ja tee sinäkin samalla tavalla, niin säästät metsäsi.

— Ja minun päässäni on vielä sen verran sahajauhoja, etten sellaiseen hullutukseen rupea.

— Taitavat olla sahajauhot vähän ummehtuneita. Niinkuin sanoin, jos karjasi lasket maalleni, otetaan se takavarikkoon ja saat maksaa vahingot.

— Ja se on sitten pitkä valhe, — tohahti toinen ja meni menojaan.

Kaiveli kuitenkin se asia niin, että piti lähteä sitä viranomaisilta peräämään, jos tuo naapurin kelvoton oli sittenkin oikeassa.

Ja oikeassa oli.

Naapurille tuli hätä. Pötkähti ensin sinne ja tänne, mutta jo laittoi renkinsä hakemaan piikkilankaa ja taipui samaan tyyliin kuin toisetkin. Tarjosipa kohta tarkemmin mietittyään jo hyvät kahvitkin ensiksi aitauran aukaisseelle naapurille. Tunnusti hyväksi järjestelmän ja kehui muuttaneensa uudet sahajauhot päähänsä.

Niinpä joka suunnalla pantiin aitapylväitä maahan ja kiristeltiin piikkilankoja. Johan helpotti kuitenkin tästä aitarasituksesta viimeinkin. Meni muutama satanen piikkilankaan, mutta

näreiköt lupasivat maksaa sen monikymmenkertaisesti takaisin. Helpotti työvaivoillakin, kun tätä uusmallista aita teki kaksi miestä päivässä melkein niin pitkältä kuin kävellä jaksoi.

Rastaskin siinä rakentajien vierellä kiitteli:

— Tuo aita kestää, tuo aita kestää . . . viisas mies, viisas mies . . . säästää puuta, säästää puuta . . .

— Viisastuuhan sitä viimeinkin, kun oikein kauan pöntätään viisautta pääkuoreen, — myönsi aitamies.

Tärkeä kokous oli loppunut. Pääjohtaja Riutta istui pöydän ääressä ja rummutteli mietteissään sormillaan pöytää. Pieni mietetauko oli tullut toisillekin herroille. Joku imi sikariaan, insinööri Lehti katseli jonkin ulkomaisen puutavara-lehden kirjoitusta Suomen puunjalostusteollisuudesta. Siinä puhuttiin viimeaikaisesta jättiläisaskelin tapahtuneesta kehityksestä tällä alalla ja kiitettiin suomalaista yritteliäisyyttä.

Tämä pieni pohjoinen ihannemaa nostattaa tehtaita poveltaan kuin sieniä suotuisana kesänä, monipuolistaa puunjalostustaan ja tekee nykyisin voimakasta työtä metsiensä hyväksi. Tämän pienen maan teollisuuden kanssa on hyvä olla kaupoissa, kun sen tavara on aina taattua laadultaan, ja laatu aina vain paranee.

Insinööri Lehti hymähti hyväntuulisesti, syytti savukkeen ja virkahti:

— Tuossahan on tavallaan vastaus siihen kysymykseen, mistä äsken keskustelimme erään kilpailijamaan suhteen. Tavaramme ensiluokkainen laatu, olipa se minkä nimistä hyvänsä

puunjalostukseen kuuluvaa, pitää meitä kilpailussa ylivoimaisina.

— Niin, siihen meidän on päästävä ja olemehan jo päässeetkin, — sanoi pääjohtaja Riutta. — Ei ole siitäkään pelkoa, että raakatavaramme vastaisuudessa huononisi, kun kunnostetut metsät tulevat käytäntöön.

Metsänhoitaja Pahlman, vanha ja kokenut tiedemies näillä aloilla, siristi leikkisästi silmiään, sipaisi kaljua päätään ja virkahti kuivaan tapaansa:

— Siitähän me olemme koettaneet pitää huolta.

— Se on totta. Koko maan metsänhoitajakunta on tehnyt tässä varsin kunnioitettavan työn.

— Meidän on saatava metsätaloutemme kokonaan sellaiselle kannalle, että metsissämme kasvaa teknilliseltä laadultaan ensiluokkaista tavaraa, — sanoi jälleen vanha metsänhoitaja. — Kun siihen pääsemme, silloin olemme entistä enemmän turvattuja kilpailussa, vaikkapa se yrittäisi muodostua ankaraksikin. Meillä on kuitenkin hyvänä puolena ammattitaitoinen työväestö ja korkealla oleva teollisuusjohto, ja ne ovat varsin huomattavia tekijöitä.

Vanha metsänhoitaja sytytti sikarinsa, siristi jälleen silmiään. Tästä silmien siristyksestä sannottiin, että tällä kokeneella ja viisaalla miehellä oli niin paljon ajatuksia kaljussa kallossaan, että ne pyrkivät silmienkin kautta ulos.

Siirryttiin pääjohtaja Riutan tarjoamalle lounaalle, ja keskustelu kosketteli talouselämän vahvistumista, joka oli ollut puunjalostusteollisuuden ansiota ja jossa teollisuudessa nykyään esitti huomattavaa osaa kehittyvä sulfaattiteollisuus, johon voitiin käyttää metsien runsaasti tuottamaa ja muuhun teollisuuteen kelpaamatonta pienpuuta.

— Eiköhän tämäkin osaltaan auttane metsiemme kunnostamista, — sanoi insinööri Lehti.

— Epäilemättä. Sehän on selvää. Metsänomistajat saavat tästä puusta rahaa, joka on omiaan yhä enemmän kohottamaan metsän arvoa heidän silmissään ja samalla sen hoitamisen tähdellisyyttä. Muuhun metsään, joka saattaa olla suurimmassa kasvutuotossaan, ei tarvitse satunnaisten rahatarpeitten takia kajota. Sen parhaillaan tapahtuva korkein kasvun lisäys jää metsänomistajan hyödyksi ja teollisuuden vastaiseksi raaka-aineeksi.

Keskusteltiin siitä myötätuulesta, joka oli alkanut yksityismetsien hoidossa. Se tuuli oli vielä paikoittaista, mutta valtiiovallan avulla odotettavissa yleiseksi ja yhä enemmän voimistuvaksi. Paikallisten kyläkuntametsänhoitoyhdistysten syntyminen näytti osoittautuvan terveelliseksi, niinkuin oli ennustettu.

— Kylliksi paljonhan sitä jo saarnasimmekin, — sanoi Pahlman. — Työvoimaa kuitenkin on vielä liian vähän. Eivät muutamat miehet kesää tee.

Keskustelu jatkui, ulottuen muillekin kansantalouden aloille, joita edelleen kehittyvä puunjalostusteollisuus ja metsätalous voisi elvyttää ja uudenaikaistaa.

Paljon oli työtä, mutta olihan miehiäkin yritämässä. Ja ainahan rohkeat miehet tulisivat pääsemään suunnitelmiensa perille.

Mäkikylän kansakoululla oli vilskettä ja touhua.

Parvi jatkokoululaisia oli pihamaalla, ja kuusentaimilaatikoita avattiin ja niistä Kalle Nurmi jakoi kullekin oppilaalle osansa. Jokainen sai saman määrän taimia pärevasuunsa. Nuoret kädet käsittelivät varovasti, hyväillen pieniä taimia. Silmät loistivat. Tämä oli uutta ja varmasti hauskaa. Sai omin käsin istuttaa pienen puuntaimen omalle maalleen ja nähdä sen siellä kasvavan ja kehittyvän.

Nuorten metsäkerhotoiminta oli alulla.

Maatalouskerhossaan nämä nuoret kaikkialla maassa olivat saaneet ihmeitä aikaan. Metsäkerhotoiminnassaan, joka nyt vihdoinkin oli saatu alulle, tulevat he myöskin tekemään ihmeitä.

Kun tämä polvi joutuu aikuiseksi, on näiden nuorten taimien kasvu jo korkealla ja jokaisen kerholaisen metsä ensiluokkaisessa kunnossa.

Uusi aika oli alkamassa Suomen metsille.

Nuorten maatalouskerholaisten päämääränä oli ollut saada kasvamaan siinä kaksi rehevää, missä

ennen on kasvanut yksi vaivainen ja surkastunut, olipa sitten kysymys tähkistä taikka juurikasveista.

Utterat kerholaiset olivat jo päässeet tähän päämääräänsä neuvojiensa avulla. Jokainen oli tullut näkemään, että työstä aina saa tuloa, mutta ajan hukkaamisesta kärsii ruumis ja sielu.

Aikaa oli jäänyt jokaiselle kerholaiselle palstojensa hoitamisesta, ja nyt otettiin ohjelmaan toinen yhtä hyödyllinen, yhtä kaunis ja kiintoisa työohjelma.

Metsä oli nuorten ystävä ja nuoret tahtoivat tulla todellisiksi metsän ystäviksi.

Ei riittänyt, että sai virkistävän hetken metsän povella. Metsä ojensi käsiään nuorille ja pyysi: Auttakaa parasta ystäväanne, omaa metsäanne. Tämän avun metsä korvaa teille moninkertaisesti.

Ja nuoret rivakat kädet olivat nyt ojentuneet metsää kohti: Me tulemme.

Mäkikylän koulun pihamaalla oli jo kaikki selvää.

— Nyt lähdemme, — sanoi Kalle parvelleen.
— Ja laulu raikumaan. Vaikkapa 'Työ Suomen hyväks uhratkaamme'. Tämä on kesäinen nuorten juhlapäivä joka suunnalla. Nuori polvi lähestyy metsäänsä, käy siunaukselliseen työhön. Sumu väistyy Suomen korpimailta.

Ensin mentiin sen kerholaisen metsään, joka

oli lähinnä. Kerhopalstaksi tuli nuori koivikko, johon alikasvuksi istutettiin taimet. Tämän kerhopalstan omistaja oli tyttö, ja ystävällisesti katseli koivikko nuorta auttajaansa ja tämä loistavin silmin omaa metsäpalstaansa. Tämähän tuntui oikein suurenmoiselta, kun sai olla metsän huoltajana.

— Nyt, Sanni, on huolehdittava, ettei kukaan saa kiskaista tuohta näistä koivuista, — sanoi Kalle. — Tuohenkiskonnalla pilataan paljon parhaimpia koivuja, jotka eivät sitten enää kelpaa faneeripuuksi. Jokaisen metsäkerholaisen velvollisuuksiin kuuluu vartioida koko metsäalaa, niin että tuohenkiskoajat eivät pääse tuhojaan tekemään.

Mentiin edelleen talosta taloon, palstatilalta toiselle, ja jokainen sai metsäpalstan hoitoonsa. Jokainen sai kerhokirjansa, johon merkittiin metsäalan suuruus, metsän laatu ja kunto. Kesän kuluessa jatkettaisiin merkintöjä.

— Eikö olekin tämä hauskaa? — kysyi Kalle pojilta.

— On, on. Tässä tuntee melkein kuin aikamieheksi itsensä.

— Syksyllä tehdään opintomatka jollekin lähinnä olevalle puunjalostustehtaalte, ja se se vasta on jännittävää.

— Pääsevätkö tytötkin sinne? — kysyi koko tyttöjoukko.

— Totta kai. Yhdenarvoisia tässä työssä ovat

niin tytöt kuin pojatkin, ja kyllä oksarauta pysyy niin tytön kuin pojankin kädessä.

— Mutta kirveellä ne lyövät jalkaansa, — naurahtivat pojat.

— Kirveen käsittely kuuluukin pojille.

Selvää tuli. Viimeiset taimet painuivat maahan. Ne katselivat sieltä kuin pienet kirkassilmäiset tontut istuttajiaan. Lupasivat kasvaa näkösilmissä.

Nuoret hajaantuivat kukin kotiinsa, toisille kerhomailleen. Kalle istahti aurinkoiselle rinteelle, johon siinsi päivässä läikkyvä järven selkä ja näkyi ympäristön lehdittyvät metsät.

Kuhnulan korvessa kukahteli käki niin innokkaasti, että oli nuokkuvalta kuusen oksalta pudota. Peipponen säesti, ja läheiseltä suolta kuovi lähetti joukkoon huikean vihellyksensä.

Kähnälän miehet tekivät metsäojaa, niin että korpi heilui. Monta suoraa ojaa pohotti näreikön läpi, ja ruskea korven vesi pyöri häränsilmissä oja myöten ensin suuren suon viemäriin ja sieltä rantamaita kohti.

Ruti-Juuvell löi lapion ojan penkkaan, nosti riippuvia housujaan, sylkäisi toimekkaasti. Jopahan taas sutkahti muutamia syliä ja kannatti piiputtaa. Etäämpänä aukaisi Nytky-Joopi ojan pintaa, katkoi ojan kohdalle sattuneilta näreiltä juuret, heitti nuoran kuusen runkoon ja alkoi nytkytellä. Kun kerran nytkyksi haukutaan, niin saapa tässä nytkytellä. Kyllä nytkiminen vain keikauttaa kuusen kannikat pystyyn, ja siinä on taas Juuvellille valmista, ei muuta kuin lohko lihavia mutapalleja ojan penkalle.

— Höh, Joopi. Otetaanpa välillä savun luitkoset.

— Joo. Luikokset on otettava ja nivuset oikaistava. Onpa tässä piipullisen edestä huhkittukin.

— Olisipa, olisipa kahvikupinkin, mutta ei muista taaskaan Laara, linkuttaja, aikanaan kahvia.

Otettiin päivänpaisteinen mätäs istuimeksi. Huikattiin Kuokka-Eemille, joka oli äänen kuuluvilla omalla puolellaan puskemassa samalla tavalla metsäojaa, huikattiin piipulle ja jutulle. Kuokka-Eemi könti omalta puoleltaan, mutaisena ja märkänä kuin korpipyttö, sillä tosissaan oli Eemikin pannut kuokan ja lapion heilumaan. Justiina oli äsken hömpöttänyt kahvitkin Eemille, oikein puukolla leikattavat, ja suutaan maiskutti vielä Eemi sen päälle, istui siihen polvet pystyyn niinkuin toisetkin.

— Jopa on Eemille tuotu kahvit, kun suutaan maiskuttaa, — sanoi Nytky-Joopi kurkkuaan kakistellen merkiksi Ruti-Juovelille, että tässä pitäisi luontoutua, kun ei Juuvelin akka hömpänä tuo kahvia, vaikka on kova työ.

— Jo toi, jo toi Justiina kahvit, oikein puukolla leikattavat, — huokasi Eemi tyytyväisenä. — Kyllä tässä taas jaksaa rynkyttää kuurnaa korven kohtuun.

— Eipä tuo Laara, eipä tuo, vaikka tässä on kieli kuivana, — luontoutui Ruti-Juovel. — Vaikka on tätä tällaista työtä, metsävalistusta, parannusta, niin ei tuo akka kahvia.

— Vanhat akat käyvät takaperin, — sanoi Nytky-Joopi. — Silloin kun nahka alkaa kurtistua ja luut naksavat, muuttuu käynti taaksepäin. Ei kuulu nytkään kahvia. Pitäisi sinunkin, Juuvel, tehdä se Kalma-Mooseksen temppu, vaihtaa akka nuorempaan.

Nytky-Joopi haastoi taas, miten Kalma-Moses hippasi talon rahaksi, pisti vähän seteleitä akan kouraan, lipotti muille maille, toiseen länniin, ja otti nuoremman.

Päivä lekotti, rastas raksutti, peipposten kuoro helisi lakkaamatta. Hyvä oli siinä Kähnälän miesten piiputella ja tunnustella kevään voimakkaita tuoksujä. Ojamaa alkoi olla loppuillaan, työ tehtynä, ja kun heitti ojista viimeiset pallit, sai kouraansa vielä nätit rahat, että juhannuksenkin niillä vielä hyvin pitää.

— Ja sitten juhannuksena mennäänkin tästä kala-apajoille, nuottaa kiskomaan, kalaa keittämään. Heitetään heinät välillä haasioille ja sitten jo alkaa rukiin jyvä kypsyä, — jutteli Kuokka-Eemi.

— Niin aivan. Ja mennyt talvi meni, jotta lutkahti tämän oja-ansion turvin, — totesi Ruti-Juuvel. — Hyvät aatteet nämä metsävalistukset. Saa talvenkin menemään, ettei tarvitse paljon kannikoita nostella. Ei passaa moittia enää metsämiehiä.

— Ei passaa, ei. Miehiä ne ovat metsämiehet, kun hoksaa niistä sen oikean kantin. Olihan se

ennen ruununvouti Akselssonissakin oikea kantti, vaikka veronkannossa väliin rähisi.

— On, onhan niissä herroissa oikeatakin kanttia, näissäkin vosmestareissa, — virkahti Nytky-Joopikin. — Tämäkin Palikkaniemi kuului tälle ojamaalle määränneen kolme markkaa enemmän ojametrille kuin ensin aiottiin.

— Niin kuului, — myönsi Ruti-Juuvet. — Tämä kun ei taida ollakaan niitä pääherroja.

— Eipä taida.

Jutunpito ehtyi. Oltiin vain siinä keväisen korven keskellä ja mietittiin tätä nykyistä elämän tohinaa. Ei sitä ennen honailtu sellaistaakaan, että oja korven keskelle, vesiä pois kuusen kannokoista. Eipä monia muitakaan konsteja. Nyt istutetaan jo puutkin metsään ja pannaan vaikka väkisten kasvamaan.

Jopa Laarakin toi kahvia, ja kun Ruti-Juuvet ja Nytky-Joopi ryystelivät sitä, niin elähtyipä jo kohta juttukin. Ei ollut enää niin tärkeää heiluminenkaan, kun ojat olivat lopuillaan ja ruskea korven vesi öhötti rantamaille. Eikähän yht'äkkiä kehdannut kovin ahkeraksikaan heittäytyä. Oli oikaistava selkää ja painettava kannikoita väliin mättääseen, kun ei vielä ollut maailmanlopun hätää.

— Eihän näissä nykyajan tekniikoissa ja edistyksissä mitään vikaa, — virkahti Ruti-Juuvet virkistyneenä. — Antaapa, antaapa vain niiden pelata sillä tekniikallaan, niin mikä tietää, vaikka

saavat kohta leivän ja silavan tulemaan valmiiksi pöytään sen kun kättään heilauttaa.

— Mistä tietää, vaikka saisikin. Sana kulkee ilman lankaa, lehmillään syöttävät jo keskellä talvea nuorta heinää ja puusta kuuluvat keittävän jo sokeria, — tiesi Kuokka-Eemi.

— Älä ihmeitä, että ihan puusta sokeria? Jopa, jopa . . . kohtapa sitten puu maksaa, kun siitä sokeria . . .

— Kyllä kai ne kohta puustakin tekevät mitä vain. Silkkiäkin kuuluu keitetyn jo pitkät ajat, — haastoi Nytky-Joopi.

— Silkkiä? Aivanko semmoista hamekangasta? Taidatpa laskea nyt liehakkata, — tomahti Ruti-Juuvet.

— Enkä laske. Helsingissä jo tekevät. Vallesmanni kuuluu jo tuoneen sellaisen leninkikankaan eukolleen.

— Ja keittämällä tehdään?

— Aivan. Kuusesta sitä kuuluu tulevan. Keitellään, keitellään monissa liemissä ja aineissa ja kohta on kuin villaa. Halvemmaksu kuuluu tulevan semmoinen kangas kuin villoista.

— Jopahan, jopahan nyt taisit valhetta, — epäilee vielä Juuvet. — On tätä nyt tiedusteltava. Vaikka vallesmannilta. Vallesmanni ei valehtele. Hy, jos on perää, niin kohtapa kuusesta maksetaan.

— Maksetaan kuusesta, jos kerran akoille siitä leninkikankaita kudotaan, — vakuutti

Kuokka-Eemi. — Näistäkin ojamaista lähtee silloin rahaa.

— Lähtee sitä silloin rahaa ja ostetaan sitten akoille vaikka silkkiset hameet, — hökähti Ruti-Juovel.

Kuokka-Eemi mietti, minkä näköinen Justiina olisi silkkihameessa, ja naurahti.

— Ei tuota kuitenkaan . . . vanhoille akoille, vaapsikoille.

— Ei, ei käy silkki laihaan nahkaan, — vakuutti Nytky-Joopi. — Pitää olla pytläkat paikat, jos silkkiä

Ruti-Juovel muisti tärkeän asian. Oli kuullut siitä eikä tiennyt, oliko totta vai valhetta, mutta tärkeä oli asia. Hörähti toisille:

— Nuorennetaan eukot, kun kuuluvat jo tohtorit ihmistä nuorentavan.

— Mitenkä ne sitä? — epäili Kuokka-Eemi.

— Joten kuten, mitenkäpähän muokannevat, mutta nuorentavan kuuluvat jo pääkaupungissa-kin, siellä Helsingissä.

— Olen minäkin kuullut, että nuorennetaan . . . kymmenillä vuosilla, — vakuutti Nytky-Joopi. — Kuuluu maksavan nuorennus sitä enemmän, mitä nuoremaksi nuorentaa.

— Voi pirkali . . . Pitääpä, pitääpä ottaa selko, onko perää tuossa, ja jos on, niin akka, Justiina, pitää hommata nuorennettavaksi, maksakoon mitä tahansa, — päätti Ruti-Juovel.

— Ei kuulu maksavan kuin kolmisen tuhatta,

jos oikein nuoreksi, — tiesi Nytky-Joopi. — Ja pulskan ja lihavan kuuluu saavan ihan vanhasta akasta.

— Tuota . . . tästä metsästähän ne rahat, — innostui Kuokka-Eemikin. — Ei se paljon ole, jos kerran oikein pulskistuu.

— Mitä se nyt sen verta . . . yhdestä akasta . . . jos sen saa kunnolliseksi, — riemastui Ruti-Juovel.

Kuuluipa jo varsin ihmeitä tekniikasta, ja vahvat savut oli saatava näiden kuulemien päälle. Aivan päätä viipotti, kun mielti tarkemmin tekniikkaa. Että vanhasta nuorekin . . . ihan nahkaa myöten . . . Josko sitten pitänee uskoa. Ei, eivät taidakaan herrat, sellaisten kons-tien keksijät, syödä ruokia hukkaan, kun sellaisia. Näitä metsiäkin näin nuorennetaan ja sitten ihmistä . . .

— Tuota, — virkahti Ruti-Juovel hetken perästä. — Onpa taitanut tulla suotta morkatuksi herroja, mitähän kutahan mikin lie, kun keksivät ihmeitä. Ei syntyisi sekään nuorennus tällaiselta liinahousu-ukolta, ei sitten . . .

— Ei, ei syntyisi. Mutta herroilta syntyy mikä vain, — myönsi Kuokka-Eemi. — Eipä ihme, jos niillä onkin hyvät syötävät.

— Eihän se piimävellillä ja ruispuurolla semmoinen järki . . . hyvät se vaatii syötävät.

Havahtuvat siitä viimein ukot köykkimään ojalleen ja päätettiinpä pannakin taas ryteikkö

heilumaan. Kun tällaiset nuorennukset ovat kysymyksessä, niin metsä on saatava pullistamaan rahaa ja sitten . . . Voi armias, kun tuntui aivan pökerryttävälle, jos onnestaisi vielä nuoreen eukkoon . . .

Mutapallit lentelivät. Nytky-Joopi kellisteli kuusen kannikoita, ähersi ja punnasi tosissaan. Kova paikka oli Juuvelillakin, ja Eemi oli saatava avuksi juurakkoa vääntämään. Ähellettiin ja pusattiin hatuttomin päin, tukka pystyssä, naama kurassa, kun tuli paikalle metsänhoitaja Paliniemi ja katsoi miesten huomaamatta heidän ähellystään. Ei ollut uskoa silmiään, että laiskoista kähnälän nojottajista oli tullut tuollaisia pusaajia, mutta uskottava oli.

Juurakko rojahti irti ja kellistyi ojan kamanalle.

— Olipa, olipa se . . . nuorennusta, keksi Ruti-Juuvel.

Vähän matkan päässä kiskoi Nytky-Joopi äkeätä näreen kantoa juuriltaan, sylki kouriinsa, teki loppukirin, pisti vahvan koivuisen kangen ja nytkytti, nytkytti . . . Väänsi sitten irvistäen, naama mustanpuhuvana. Kanto ruski ja sen lihavaan mutaan iskeytyneet haarukat irtautuivat, repesivät.

Nytky-Joopi huoahhti, kehahti:

— Vaikka mulla onkin takamukset alhaalla ja selkä venynyt pirttien penkeillä nojattamisesta, niin onpa kuitenkin vielä voimaa koivissa.

Metsänhoitaja Paliniemeltä pääsi ukkonauru, ja miehetkin jo huomasivat tulijan, katselivat hetken toljotellen, mutta kun vosmestari tuli oikein kädestä tervehtimään, niin selvittiin siitä.

— Sillä tavalla miehet ryskää korven kimpussa, — sanoi vosmestari ja kiitteli ojaakin suoraksi ja hyväksi. — Ja kun isännät itse ovat metsäojan kimpussa, niin kyllä metsäkin ottaa erilaiset kasvun lähtimet.

Rapaiset ukot hekahtivat. Tuntui hyvältä, kun tuollainen herra kiitti, oikein itse vosmestari.

— Onhan sitä . . . puserrettu, — virkahti Ruti-Juuvet.

— On, onhan täällä korvessa pantu luu lapion varren ympärille, — todisti Kuokka-Eemikin.

— Toinkin miehille loppurahat, kun sattui matka tästä ohitse. Katsellaanpa piiputuspaikka, niin pannaan lomaan savuiksi, — haasteli vosmestari suopeasti.

Siinä olikin vierellä äskeinen paikka, ja vosmestarille taitettiin vielä havuja istuinpaikan katteeksi. Paliniemi tarjosi tupakat ja haasteli loikoisaan tapaansa:

— Kyllä tässä nyt alkaa eri tuurit kasvulle, kun pohja tulee kuivaksi. Nuo taimetkin pääsevät hyvin nousemaan.

Metsänhoitaja kaiveli rahat miehille ja setelinipussa oli jokin vihreäkin seteli, oli useampiaakin. Jo veti miesten naaman leveäksi, kun niitä varovasti mutaisilla kynsillään tukkivat housun

taskuun. Kiiteltiin ja kosteltiin. Kyllä olikin tauhka tarpeen.

— Olihan se hyvä . . . tämä aate. Perä olisi-kin repsahdanut muuten auki viime syksynä, — sanoi Ruti-Juvel.

— Jo toki montakin kertaa, — myönsi Kuokka-Eemi.

Huomattiin, että nyt olisi kahvi harjakaisiksi ja muutenkin, kun vosmestarikin . . .

— Tuota . . . juoksepa sinä Joopi akoille, että kahvia, että on vosmestari ja joutuun, ja pitää olla puukolla leikattavaa.

— Käy sanomassa Justiinalle, se on sukkelampi koivistaan kuin Laara, — neuvoi Kuokka-Eemi.

— Joo. Justiina saa välemmin, — myönsi Nytky-Joopi ja lähti.

Paliniemi ei kehdannut kieltää kahvipuuhaa. Sanoisivat vielä, ettei kelvannut kahvi.

Juteltiin kahvia odotellessa yhtä jos toistakin ja sopuisasti sukeutui juttelu. Paliniemi oli aikaisemmin kuullut näiden Kähnälän miesten mieliteet metsänhoitajista, mutta ei ole sitä ihmetellyt. Mistäpä heille olisi tullut oikeat tiedot. Monikopa heistä lienee aikaisemmin nähnytkään vosmestareita. Kylmyys ja viha herroja kohtaan oli sydänmaalaisilla kansanomaista, perinnäistä siltä ajalta, jolloin salon mies oli vähällä saada halvauksen, kun kuuli vallesmannin aisakellon mouruavan pihamaallaan. Herra kuin herra sit-

ten myöhemminkin, olipa minkätoiminen tahansa.

Kuokka-Eemi lupsutteli piippuaan ja muisti äskeisiä juttuja kuusesta saatavasta silkistä ja nuorennuksesta. Metsänhoitajan puheenpito osui metsän nuorennukseen, ja nytpä oli Kuokka-Eemillä sopiva hetki ottaa tästä toisestakin selvää.

— Joo, tuota. Niinhän sitä metsää . . . Mutta kun haastavat, että näitäkin vaimonpuolia, jotka jo alkavat kakkänoityä, nuorennetaan siellä Helsingissä. Lieneekö mitään perää siinä puheessa?

— Tuota . . . niin haastavat, — virkahti Ruti-Juovelikin.

Metsänhoitaja naurahti, kysäisi leikin vuoksi:

— Vai haastavat sellaista. Aikoisivatko miehet sitten niinkuin emäntiään nuorennella?

— Tuota . . . sitähan tässä äsken puhuttiin, jotta kun tuosta nyt metsä alkaa kasvaa öhöttää, niin korjuutetaanpa hiukan näitä vellinkeittäjiäkin.

Paliniemi piti ukkojen jutun leikkinä, vaikka totena tämä viehkeä haave oli alkanut myllertää korven miesten päässä.

— Kyllä taitaa olla tyydyttävä vain entiselleen. Onhan tosin sellaista puhuttu ja ehkäpä on kokeiltukin, mutta ei ole kuulunut sen enempiä. Taitavat sellaiset yritykset kuulua niille, jotka pyrkivät sen yläpihan ukon järjestystä muuttelemaan.

— Johan minä ajattelin. Tuo Juuvel, piru, keksii aina niitä valheitaan.

— Kuultu on, ja olinpa jo minäkin uskoa tuon jutun hyväkkään, — sanoi Ruti-Juuvel melkein alakuloisesti. — Pettymys tässä tulee nyt minullekin eukon suhteen.

Justiina jo hömsötti kahvia, Nytky-Joopi kantoi oikein pöytää. Kirkkohameenkin oli Justiina ottanut ylleen ja parhaimmat kahvikupit.

— Kun kuulin, että vosmestarille kahvia, niin olin tuleen syttyä. Kauan taisi viipyä sittenkin. Sitä kun vanha ei enää niin sukkelaan . . .

— Hö, johan tässä olisi Juuvelin kanssa lähdetty eukkoja sepittämään, mutta kuuluu olevankin löylypuhetta se akkojen nuorennus, — hörötteli Eemi.

— Joko se taas niitä leipähöveltimiään loputtaa. Pyyhkisit edes nenäsi, — äsähti Justiina.

— Taitaa olla samanlaista sekin puhe, että kuusesta tehdään silkkiä? — uteli Ruti-Juuvel, kun sattui asian muistamaan.

— Kyllä se on totta puhetta. Kuusisellulosaasta saadaan eri menetelmillä aivan luonnon silkkiä vastaavaa, — todisti metsänhoitaja.

— Äh, onpa toki se juttu tosi. Lieneekö se, että puusta sokeria?

— Kyllä sitäkin saadaan, joskaan ei sitä vielä valmisteta. Toistaiseksi sokerijuurikkaasta valmistettu sokeri jääneekin kahvi- ja ruokasokeriksi.

— Mutta kuitenkin puustakin herahtaa?

— Kyllä. Monia mahdollisuuksiahan on puulla.

— Onpa, onpa . . . Taitaa puu vielä joskus olla arvossaan.

— Kyllä metsiä kannattaa kunnostaa.

— Niin kuuluu, niin kuuluu.

Metsänhoitaja sanoi olevan kiireen, kiitteli kahvista ja hyvästeli.

Ja taisipa tapahtua ensimmäisen kerran korpi-
mailla, että tervaskantoiset ja älhyt miehet löivät
kättä tällaiselle herralle oikein olan takaa, niin
lämpimästi kuin osasivat.

— Poiketkaa jutulla ohikulkiessa.

— Kiitoksia vain, vosmestari, avusta. Perä-
sin olisi revahtanut ilman tätä apua.

Paliniemen mentyä kaivelivat miehet housun-
taskusta setelit, katsellen niitä. Oltiin hetki
äänetönnä, mutta sitten sanoi Ruti-Juuvet:

— Tämä metsäaate taitaa ollakin paras aate,
vaikka sitä ei ole käsitetty.

Korven rytöisistä miehistä tuntui siltä, että
taitaapa tulla uusi aika metsille ja metsänomista-
jille.

Vienti yhä kasvoi. Sanomalehtien saavuttua salomaille ihmeteltiin vientinumeroita. Maa näytti vaurastuvan uskomattomalla vauhdilla.

Vielä muutamia vuosia sitten oli tuskailtu rahan vähyyttä ja puhuttu pula-ajasta, mutta nyt ei kuulunut siitä mitään ja rahaa liikkui runsaasti kaikkialla.

Pulavuosina velkaantunut pienen talon mies oli uusia nytkytellyt näihin asti viimeistä vekseliään, lyhentäen sitä, jos sattui saamaan lyhennykseen muutamankaan kympin. Nyt sai sen jo kokonaan pois ja huokasi helpotuksesta suljetuaan pankin oven. Monesti se oli aikaisempina aikoina mennyt protestiin, mutta nyt pä siitäkkin pääsi. Puitten hinta oli kohonnut ja metsään ilmaantunut hiukan myytävää, ja se pelasti tästä puljaamisesta ja muustakin. Sai rauhassa ryhtyä varmentelemaan talouttaan tuleville päivilille.

Kun metsä antoi elämään helpotusta, koheni muukin yritteliäisyys. Jokin niittylohko taikka suopatama oli odottanut viljelyään. Isäntä oli suunnitellut siitä saatavalla rehulla karjatalouteensa lisävoimaa, mutta rahaniukkana aikana ei

käynyt yrittäminen perkkiötä. Lainoistakin oli jo pienen talon eläjällä ikävät kokemukset. Oli odotettava parempaa aikaa.

Puutavaran hintojen nousu ratkaisi tämänkin. Metsärahoista lohkaistiin pieni erä tähän tarkoitukseen. Uusi viljelmälohko valmistui ja nyt voitiin vielä voimistaa apulannoilla.

Metsä oli auttanut maataloutta.

Jolla oli harvennettavaa mäntymetsää, sai olla tyytyväinen, kun sulfaattipuuta kysyttiin. Sen hinta ei ollut vielä korkea, mutta ehkäpä ajanloon sekin nousisi. Ja olihan se nyt jo rahanalaista tavaraa, kun se ennen oli saanut olla halvan halkopuun arvossa taikka kotipolttopuuna.

Maalaiskunnat olivat hankkineet aikoinaan metsiä, ja nyt niistä lähti runsaat tulot. Verotaakka väheni. Köyhäinhuoitomenotkin pienenevät, kun työttömyys loppui.

Ahtaana aikana oli opittu pakosta säästämään ja hankkimaan omasta maasta enemmän ja monipuolisempaa ravintoa. Martat ja kerhoneuvojat tekivät siunattua työtä kotitalouden parantamiseksi.

Rakennusten asiallisuuteen ja käytännöllisyyteen kiinnitettiin huomiota. Hatarat ja vetoiset asuinhuoneet alkoivat tuntua jo salolaisestakin ikäviltä. Kaupunkiliepeitten uusimallisia pienasumuksia oli nähty ja hämmästeltä niiden halpuutta, lämpimyyttä ja aistikkuutta. Tehtaitten

työväki asui samanlaisissa ja herrasteli oikein kaupunkilaismallisilla keittiöilläkin.

Eiköhän näitä alkaisi saada salollekin hatarain hökkelien tilalle?

Yksi jo alkoi kyhätä tällaista näkemäänsä yhtäällä ja toisaalla, toinen katseli, kolmaskin ja alkoi miettiä.

Iltapuhteilla turistiin vanhoissa mustaseinäisissä pirteissä:

— Mistähän se Nikku-Villekin sellaisen mallin keksi uuteen asuntoonsa?

— Jossakin etelän puolella kuuluu nähneen, kun kävi lankonsa luona.

— Tupakin on niin raikas ja siisti, kun keittiö on erillään, ja siellä keitetään ja paistetaan tehtaana tekemässä uunissa.

— Ja tuvassakin on vain pieni uuni, mutta lämmin kuuluu olevan.

— Vaikka on pahvista seinät.

— Vaikka on. Tekniikka edistyy.

— Niin aivan. Maailma viisastuu ja meidän pojat kanssa, kunhan alkuun pääsevät.

Ruiskylän miehet kävivät vuoron perään katso-massa Soukan Taaven asuntoa, jonka tämä kesällä oli sivutöinään naputellut kokoon rakennuspahvista. Kävivät talvella pakkasten aikana, pistäytyivät tuulisinakin päivinä, jos niinkuin sellaisina sattuisivat seinät vuotamaan, kun pakkasella oli ollut lämpimämpi kuin omat asunnot.

Näytti se räähkä pitävän lämpimänsä, ei voinut kieltää.

Ei ollut suuria touhuja sen rakentamisessa nähty.

Ei auttanut muu kuin myöntää, että kyllä nykyinen maailma kehittyy, kun pahvista tehdään asunnotkin, eikä vain tavaralaatikoita.

Keskikesän leppoisa tuulhenki leyhytteli etelän mailta saapuen, syleili juhlapukuun jälleen pukeutuneita metsiä, veti virisiltoja läikkyvien vesien pinnoille.

Päivän ruskettamat, kesästään onnelliset ihmiset liehuivat vainioillaan ja metsissään. Aurinko oli tuonut eloa, kesän henki virkeyttä ja tyhjillään saivat ihmismajat katsella ympäristössään hääriviä ihmisiä.

Nunnalahden suuren tehdasrakennuksen ympäristöä siivottiin telineistä ja rakennusjätteistä. Kohonnut oli tämäkin valtava kolossi samalla taikavoimalla kuin Vuohilaakson suurtehdas. Mahtavan savupiipun huipussa hääri miehiä kiinnittämässä ukkosenjohdatinta, kirkasta metallikaidetta. Sen jälkeen mahtava piippu sai jäädä ylpeänä katselemaan ympäristöönsä ja siellä hääriviä virkeitä ihmislapsia.

Eino Nurmi seisoi piipun huipussa, nojaten kaiteeseen. Katse oli suunnattu kauas, yli metsien, jotka kesäisessä vihreydessään purkivat elinvoimansa voimakasta pihkantuoksua, joka kohosi tänne korkeuteen saakka.

Einon katseessa oli kirkas kajo, kasvoilla tyytyväisyyden syvä loiste. Tämä oli hänen toinen suuri voittonsa. Suomen metsät olivat jälleen saaneet uuden jalostamon. Tämän syntyminen tiesi lisää hyvinvointia ympäristöön, lisäystä maan vientiin ja sitä tietä vientienemmyyden kasvaessa lisäystä maan omavaraisuuteen.

Eino kääntyi katselemaan sille suunnalle, missä oli Vuohilaakso, ja kaino, kirkassilmäinen tyttö tuli kuin näkymättömin siivin siihen hänen vierelleen, sanoi jonkin hiljaisen sanan ja jäi hänkin haltioituneena katselemaan kultaisia metsiä, joiden suvisen virren voi melkein kuulla tännekin.

Hän oli kaivannut joskus hyvää hengetärtään, mutta työ oli täälläkin ollut yli kaiken määrävänä.

Tänään hän kuitenkin aikoi suoda itselleen lepoa ja lähteä kiitämään sinne, missä kohosi hänen ensimmäinen työn muistomerkkinsä ja missä uskollinen ystävä häntä odotti.

Miehet saivat kaiteen valmiiksi, työkalut laatikkoon.

— Selvä on! Nunnalahden valtias voi päästää ilmoille voittohuudon.

— Hyvä on. Ehkäpä sen kurkussa on jo henkeä sen verran.

Oli sovittu, että kun viimeinen naula on kiinni ylhäällä, antaa Eino alhaalla vartioivalle miehelle

merkin, ja tehtaan sireeni saa huutaa ilmoille voittohuudon työlle ja tarmolle.

Miesten silmät oli tarkasti suunnattu höyrypannuhuoneen katolle. Jo pullahti höyry pillistä ilmoille, ja mahtava ääni kuului paisuen voimassa.

Se soi kauan, ja kesäinen tuuli vei sen äänen ympäristön metsiin, vainioille, välkkyville rannoille, missä ihmiset häärivät toimissaan, pysähtyivät hetkiseksi äänen kuullessaan ja sanoivat ylpeinä toisilleen:

— Nunnalahti tervehtii meitä.

Viimeistä kertaa laskeutui savupiipun hissi alas ja Eino miesten mukana. Oli lauantai-päivä ja aamupäivävuoron muutto-aika. Työt kuitenkin tällä kertaa pysäytettäisiin ja työväki saisi juhlia lopun päivän. Varastohuoneeseen oli laitettu kahvitarjoilu ja ruokaloihin kyhätuille lankkupöydille järjestettäisiin myöhemmin ruokatarjoilu.

Mitään muita juhlallisuuksia ei ollut suunniteltukaan, ennenkuin tehtaan koneisto tulisi asennetuksi, ja siinä oli vielä kuukausien työ. Eino oli päättänyt lähteä Vuohilaaksoon ja joutaisi vain kiireesti käväisemään miesten juhla-kahvilla.

Alhaalla oli toimitusjohtaja odottamassa Einoa. Kun tämä ilmestyi savupiipun onkalosta, löivät miehet lujasti kättä.

— Parhain kiitos, — virkahti pääjohtaja silmät kosteina.

— Kiitos sinulle, — vastasi Eino.

— Ja sinä lähdet viikonlopuksi Vuohilaaksoon.

— Niin. Tiistaina olen taas paikalla. Insiöörit kyllä tietävät työnsä.

— Kyllä varmaan. Useammankaan päivän lepo ei tekisi sinulle pahaa tämän pinnistuksen jälkeen.

— Pianhan tässä tulee juhannus.

— Jos tullee häätkin? — leikitteli toimitusjohtaja.

— Ei vielä, mutta velimies taitaa yrittää.

— Eikö sovi ajaa parivaljakolla papin eteen?

Molemmat naurahtivat yhtyessään varastosalin hälinään, jossa punaposkiset tyttäret olivat jo aloittaneet työväelle johtajineen tarjoilun. Kunnioittavasti annettiin tilaa pääjohtajille, ja pöydän ääressä kahvikuppia hamuava ylimestari Karkkila sanoi johtajalle:

— Hyvin tämän lapsen ensimmäinen parkaisu kuului.

— Hyvät tuntuivat olevan keuhkot, ehkä se elää, — sanoi pääjohtaja.

— Sinulla on hauska matka, kun pääset lentämällä, — sanoi toimitusjohtaja Einolle.

— On varmasti, kun on näin kaunis ilmakin.

— Minullakin olisi asioita sinnepäin, mutta ei tullut järjestetyksi.

— Lähde veikkonen mukaan, niin on mukavampi.

Pääjohtaja mietti, katsoi kelloaan.

— Onhan tässä vielä melkein tunti aikaa. Hyvää se tuuletus tekee minullekin.

— Selvä. Astut vain haahteen.

Tuntia myöhemmin kohosi teräslintu ilmaan, ja miehet katselivat suurella nautinnolla kesäisiä metsiköitä ja niiden keskellä välkkyviä järvien selän-teitä.

— Tämäkin liikenne elpyy ja vaurastuu niinkuin kaikki muukin, — sanoi pääjohtaja hetken kuluttua.

— Kaikki elpyy, kaikki voimistuu rakkaassa isänmaassamme. Suurilta saloiltakin kuuluu hyvää. On tapahtunut suuri herätys. Metsä on ihdoinkin päässyt astumaan pellon rinnalle.

Toinen mies nyökkäsi. Hyvään päin oltiin menossa.

Lyhyet matkat eivät ole teräskiitäjälle pitkiä milloinkaan.

Vuohilaakson pääkonttorin edustalla insinööri Riutta tervehti lämpimästi tulijoita.

— Täytyi lähteä saattelemaan Einoa, ettei ajaisi päätään pahki puuhun, kun on viime aikoina kiusannut kovin itseään, — leikitteli Nunnalahden pääjohtaja.

— Ei saa antaa väärää todistusta lähimmäises-tään, — naurahti Eino.

— Laihtunut on mies, ja niinpä nyt sitten ehkä istummekin ensiksi päivälliselle, joka odottaa, — hymyili Riutta.

— Ensin kuitenkin haluaisin pistäytyä tuolla entisessä huoneessani, — sanoi Eino.

— Sinullahan on avaimet ja siellä on kyllä käyty säännöllisesti siivoamassa. Me odotamme.

Sinikka häilähti sisään, kun Eino räiskytteli pesuvettä.

— Sinä tulit.

— Tulin.

— Anna, kun kuivaan kasvosi. Olet laihtunut.

— Ikävä.

— Minulla vielä enemmän.

— Etpä ole laihtunutkaan.

— Sitten olisin tullut rumaksi etkä olisi enää pitänyt minusta.

Kaksi peipposta sirkutteli taas samalla oksalla. Kesä oli ja helluntai.

Ulkomaisia matkailijoita alkoi jälleen tulla maahan. Nyt oli jo matkailuliikennekin ja kaikki siihen kuuluva järjestetty niin, että se tyydytti vaativimpiakin. Oppaina liehuivat vilkkaasti visertävät neitokset, joiden ulkomuodossa ei ollut parantamisen varaa ja joiden silmät läikehtivät lämpimästi vieraille, aivan kuin keskikesäisten järvien välkehtivä sini.

Toiset tulivat kiireesti ja kiireesti menivät, mutta toiset olivat varanneet enemmän aikaa ja kiertelivät siellä, täällä. Olihan tähän ihmemaahan tutustuttava tarkemmin. Nähtävä joka nurkalta tätä taikamaata, joka rakensi ja kohotti itseään kuin satukaupunki unen usvista.

Maassa olikin parhaillaan taloudellisen nousun aalto korkealla. Uusia rautateitä syntyi, maanteitä puhkeili metsien ja nousevien asutusseutujen läpi, entisiä siloitettiin viertoteiksi. Tehtaita nousi eri tahoilla. Huoltolaitoksia rakennettiin.

Kaikkialla oli kiirettä ja touhua.

Ulkomaalaiset katselivat silmät pyöreinä.

— Miten tämä on mahdollista, että pieni maa nousee tällä tavalla? kyseltiin.

Viitattiin metsiin, joita jo paikoitellen kehtasi kunnostamisen puolesta näyttää vieraillekin.

Niin, sehän oli totta. Suomi oli Euroopan suurimpia puutavaramaita. Eipä ihme, jos rakennettiin.

Metsä oli auttanut peltoa. Karuimmillakin seuduilla jo kohosi kaksi tähkää, missä ennen oli kohonnut vain yksi. Karja jalostui edelleen. Suomalaista siitoskarjaa vietiin muihin maihin ja meijeritaloutta käytiin opiskelemassa.

— Mistä tämän viisauden olette oppineet? — kyselivät ulkomaalaiset edelleen.

— Peltomme ovat olleet pieniä, »maitokoneet» on pitänyt kehittää korkea-antoisiksi, pienestä pellosto on pitänyt koettaa saada monta tähkää.

Ei ihmetyttänyt vähemmin pohjoisen maan uusiasialliseksi muuttunut rakennustyyli. Maa-seuduillakin olivat asuintalot ja näistä varsinkin pienasumukset, joita nykyään oli rakennettu ja uusia rakennettiin parhaillaan, uusimallisia, joissa oli ilmavat vilpolat hauskoine sementtiportaineen.

— Entä tämä kaikkialle kelpaava asuinmalli? Onko tämäkin omaa keksintöänne?

— Omaapa tietenkin. Emme me muita jäljittele. Meillä on paljon eteviä, nuoria arkkitehtejä, jotka osaavat suunnitella käytännöllistä ja omintakeista. Asuinrakentelussa voimmekin näyttää esimerkkiä ja oppia muille. Meidän teh-

taamme rakentavat oivallista seinärakennuspahvia. Ostakaa sitä meiltä ja rakentakaa siitä pienasumukset.

Pohjoinen maa ei voinut ylpeillä viinitarhoiltaan, mutta Luoja oli sille lahjoittanut valmiit marjamaat, joiden antimet pystyivät hyvinkin kilpailemaan rypäleitten kanssa. Metsät olivat joka kesä täytenään mustikkaa, puolukkaa ja mesimarjaa. Metsä antoi tätäkin viljaa niin runsaasti, että sitä jäi suunnattomat määrät käyttämättä.

Aiottiin ottaa vastaisuudessa tämäkin metsien lahja tarkemmin talteen ja uusia mehutehtaita ja jalostamoja perustettiin. Ulkomaille kysyttiin näitä suomalaisia tuotteita, ja oma kotitalous alkoi niitä myöskin käyttää entistä enemmän hyväkseen.

— Kyllä teillä on rikas maa, kun marjatkin kasvavat hoitamatta ja huoltamatta, — sanoivat turistit.

Koskien voimaa oli jo kahlittu teollisuuden palvelukseen, mutta valtavat voimamäärät menivät vielä hukkaan.

Eivät menisi enää kauan. Olihan nyt rahaa, ja valtavia koskirakennelmia oli tekeillä. Voimaa ja valoa niistä lähtisi koko maahan. Rautateilläkään ei tarvitsisi enää muutaman ajan kuluttua polttaa kallista puuta. Koskien voima vetäisi pian pikajunia.

Johdot vain kaukaisimpiin korpiin ja sydänmaille, eikä tarvitsisi ostaa öljyä lamppuihin eikä moottoreihin.

Öljylamput siirrettäisiin vinttiin museotavaraksi, ihmeeksi vielä syntymättömille polville. Näiden vesat kyselisivät: »Äiti, mikä tämä on?» »Se on isoisän öljylamppu. Sellaisia käytettiin menneenä aikana sydänmailla, kun ei ollut valovirtaa.» »Mitä varten ei ollut?» »Kun silloin ei vielä ollut metsätalous niin tuottoisaa, että olisi saatu kosket jauhamaan jokaiselle sähköä. Vasta kun havahduttiin metsiä hoitamaan, saatiin kohta kaikkea ja maa tuli rikkaaksi.»

Suot ottivat rehevää koivuntainta.

— Eipä teiltä tule koivu puuttumaan tulevaisuudessakaan, — sanoivat ulkomaalaiset. — Lapsemme saavat vielä teiltä kauniita koivuisia huonekaluja ja muitakin koivujalosteita.

— Niitpä teidän tarpeitanne tässä on ajateltu aikanaan. Me kasvatamme nyt jo määrällisesti kaunista visakoivuammekin. Meillä on viisaita metsänhoitajia.

— Kaikkihan te taidatte olla viisaita. Kuinka usein te muutatte sahajauhoja päähänne? — uteli huumorintajuinen amerikkalainen.

— Niin usein kuin on tarvis. Sahajauhojen muutto tuli silloin muotiin, kun tämä uusiaikainen metsätaloutemme heräsi. Kun jokin aate käy vanhaksi, keksimme uuden taloudellisemman.

Mietteliäs englantilainen piippumies tiedusteli, mitä teemme vahvasammaleisilla soillamme, kun niitä näytettiin ryhdyttävän pertuskoimaan.

— Otamme niiden raaka-aineesta ensin bensiiniä moottoreihimme ja tähteet käytämme muuna polttoaineena.

— Kuka senkin on teille keksinyt?

— Omat tiedemiehemme. Meillä on laaja valikoima teräviä päitä annettavaksi muillekin, jos tarvitaan.

— Näitä lohia te ette varmaankaan itse valmistaa, vaikka melkein kaikkea muuta, — sanoi iloinen ulkomaalainen onkimies.

— Kyllä valmistamme. Ettekö ole kuullut mitään meidän kuuluisista lohensiitoslaitoksistamme? Lähetämme niistä poikasia ulkomaillekin. Lukekaa tarkkaan turistimajojen selostusvihkoset kaikista valmisteistamme.

Ulkomaalainen tuhahti nenäänsä, eikä kyselyt enää mitään. Päätti sanoa kotiin mentyään toisille: Menkää, hyvät ihmiset, katsomaan!

Ja seuraavana suvena oli matkailijatulva vielä suurempi. Heidän kylvämäänsä rahaa oli kaikkialla. Sitä näkyi jo pikkupoikien taskuissakin.

Pohjoinen maa oli ihmeellinen.

Kevätkesä oli juossut huimasti juhannusta kohti. Tuskin sitä huomasivat pelloillaan ja metsissään häärivät ihmiset.

Päivän rata oli jälleen korkeimmillaan, ja maa humisi keskikesän juhlaansa. Arkinen touhu sai hetkeksi tauota. Työkalut aivan kuin putosivat kädestä, katse kiintyi valoa ja lämpöä hehkuvaan avaruuteen, siirtyi sieltä humiseviin metsiin, kesäistä kultaansa kimmeltäviin järven selkiin.

Ihmisasumuksien seutuvilla alkoi kehittyä kesäisiä tapahtumasarjoja, joilla oli eroamaton yhteys suuren luonnon kanssa. Ne olivat saaneet alkunsa jo ehkä kevätkesän iltoina ja öinä, väliin selkeällä päivälläkin aina sellaisten sattumien mukaan, mihin ihmislapsi oli astellut.

Mittumaarin aatto oli sitten se suuri sunnuntai, jolloin nämä sattumat ja kohtalon juontailut tulivat selvemmiksi. Jolla ei ollut mitään erikoista kiinteätä suhdetta toiseen ihmiseen, voi ainakin sellaisesta kuvitella tämän kesän suurimman sunnuntain seutuina.

Touhun Kalle eteni metsäpolkua tietylle suunnalleen, tuttua taloa ja ihmisiä kohti, eikä pitänyt

kiirettä, vaikka talossa saattoi tällä kertaa olla hyvin kiire ja häntäkin odotettiin.

Siellä talossa on tänään häät, ne ovat hänen häänsä ja sen tytön, jonka hän eräänä talvena sattumalta tapasi, ilman mitään odotuksia ja suunnitelmia. Hän ei ollut vielä sinä aikana, jolloin koivujen lehdet aukoivat silmäluomiaan, ajatellut mitään sellaista, mutta sen jälkeen on kaikki kehittynyt niinkuin tuollakin luonnossa. Kas, siinä nuokkuu jo sinikello ja kämmekkä tien ohessa. Eivät nekään ole tienneet keväällä olemassaolostaan, ennenkuin nyt vasta.

Kalle ei pitänyt kiirettä, päivä oli vasta puolessa, ei sitäkään. Illalla tulee paljon väkeä Pihlatniemeen, tulee pappikin. Hänen on annettava erinäisiä lupauksia, jotka hän antaa ilolla. Ruiskukkasilmäinen tyttö on sitten kokonaan hänen, ja uusi vaihe alkaa hänen elämässään.

Kalle istahti veräjäpuulle hetkiseksi ja kuuli jo talosta iloista äänten hälinää. Hänen oli nyt vain todettava, että sattuma tai kohtalo, miksi sitä sanoo, oli ollut hyvin suopea hänelle. Hän oli saanut ensinnäkin opiskella, saanut heti paikan ja kohta sen perään toisen paremman, päässyt haluamalleen alalle, tuntenut iloa työstään ja sitten vielä tämän lisäksi löytänyt terveen ja raikkaan olennon, jota tietämättään oli kaivannut ja josta oli ehtymätöntä iloa.

Työ antaa ihmiselle suurimman nautinnon, sanotaan, ja hän oli valmis sen täydellisesti

myöntämään, mutta jos nyt otettaisiin tuo toinen edessäoleva häneltä pois, niin mahtaisikohan hän vain tuntea sen jälkeen niin suurta nautintoa työstään kuin tähän asti.

Kalle lähti kävelemään ja vastasi mielessään kieltävästi omaan kysymykseensä.

Nyt, kun näin on, voi hän tehdä kaksinkerroin enemmän, kahden edestä, ja tuntea silloin kaksinkertaista nautintoakin työstään ja elämästään.

Siinä oli pellon pientarella pihlaja täydessä kukassaan. Kalle pysähtyi ja mietti hetkisen, alkoi sitten taitella kauneimpia terttuja, taitteli niitä sylinsä täyteen ja lähti edelleen.

Hilja oli huomannut hänet huoneensa ikkunasta ja tuli juosten vastaan ja puhui jotakin viipymisestä, silmät riemua säteillen.

Kalle laski tertut tytön syliin.

— Metsä lähettää nämä sinulle häälahjaksi ja . . . minulla on sitten vain nämä . . . käsivarret.

— Voi, miten kauniisti sanot!

Tytön silmät kostuivat. Koivutettu kartano katseli hymyillen. Ihmissilmiä ei ollutkaan vielä särkemässä katseillaan kahden onnea.

Toisellakin taholla ihmeteltiin elämän ihmeellistä sattumain kulkua. Eino oli halunnut hetkisen olla yksinään, tutkistella itseään, oliko hän mitenkään mahdollinen ottamaan vastaan niin suurta elämän lahjaa, kuin hänelle annettiin.

Hän oli aikonut pysytellä vielä yksistään työkalujensa, viivoittimiensa ja piirtimiensä parissa, jännittää aivojaan yhä voimallisempiin tehtäviin, mutta näkymätön kohtalo hymyili omaa hymyään. Et sinä niin teräksinen ole, ettei henkesi mukainen ja parhaalla kukinnollaan huikaiseva nuori naisihminen tulisi kesken vaikeimman laskelmasi ja suunnitelmasi huomauttamaan ole-massaolostaan.

Oli täytynyt myöntää, ettei voi. Luonto kasvatti puun, luonto veti tikanpojan puuhun.

Sinikka odotti Einoa päärakennuksen kuistilla.

— Miten olet noin totinen, aivan kuin katuisit?

— Katsohan. Olen rakentanut jo kaksi huomattavaa laitosta enkä vielä erehtynyt niissä kertaakaan. Tämä on kolmas ja suurin rakennelma ja pelkään, jos sattuisi jokin viiva menemään väärin, jokin laskelma ei pitäisi paikkaansa.

Sinikka pujotti sormensa Einon takin napin koloon.

— Mitä sinä niin korkeita ajattelet. Minähän olen vain sinun pieni »repsikkasi».

Eino naurahti. Suottahan olikin tuon luonnon kukkasen kanssa ryhtyä mihinkään laskelmiin. Katseli vain sen loistoja, tunsu sen tuoksua ja oli tyytyväinen.

Mentiin sisälle. Pääjohtaja jo odotti heitä.

— Meillä oli aikomus lähteä veljeni häihin ja tulin kysymään . . .

— Että saatteko lähteä, — hymyili Riutta.
— Sehän on selvä.

— Tämä retki on pieni, mutta meillä on ollut hiukan suunnitteilla toinenkin, pitempi retki.

Pääjohtajan silmissä oli veitikkaa.

— Jahah, varmaankin matkoille. Se ei olisi kumpaisellekaan pahemmaksi, niin että varsin mielelläni . . .

— Kyllä tässä nyt on tällä kertaa onnen maasta kysymys ja suoraan sanoen tämä lähtöluvan kysyminen ottaa tällaisen kysyjän kohdalta ja tässä tapauksessa tiukemmalle kuin jonkin tehtaan luominen.

— Ja tällaiselle kysyjälle minä sen matkaluvan tulenkin antamaan kaikesta sydämestäni, — sanoi Riutta ja painoi tyttärensä käden Einon käteen.

— Toivotan kestäväää onnea, ja kuten sanoin, tämä on minulle hyvin mieluista. Senkin puolesta, että näen elämäntyölleni jatkajan.

Pääjohtaja painoi nappia, sisäkkö ilmestyi ovelle ja sai määräyksen. Olihan samppanjalasi kumottava näin mieluisan asian ja matkaluvan kunniaksi.

— Sitten pyydän vielä yhtä asiaa, — sanoi Eino.

— Tulen sen mielihyvin täyttämään, — sanoi Riutta.

— Kun minulle nyt isäntäni maksavat hyvän palkan, jonka saanen eteenkin päin, niin

haluaisin, että Sinikka tulisi omakseni ilman myötäjäisiä.

— Heh, heh! vai niitä sinä, poika, pelkää. Kyllähän sellaiset asiat järjestyvät aikanaan, ja sehän on hyvä tietää, ettei tule riitaa myötäjäisistä.

Pääjohtaja tahtoi vielä nuoria hetkiseksi istahamaan. Kun oltiin raittiusihmisiä ja muodon vuoksi vain hedelmän mehulla suuta kasteltiin, oli tilaisuus kuitenkin kahvikupin arvoinen.

Pääjohtaja kyseli, miten he aikoivat mennä velimiehen häepitöihin. Hänellä näytti olevan jotakin mielessään ja vilkaisten Sinikkaan sipaisi Riutta muhoilevaa naamaansa.

Pääsipä nykyään jo autolla mihin vain ja velimiehen häätalon lähellekin. Vaikka matkaakin oli, niin nykyisillä hyvillä teillä noudatettiin nopeita aikatauluja.

Insinööri Riutta oli kuitenkin hankkinut tätä matkaa ja muitakin Einon matkoja varten uudenuutukaisen vaunun, joka loisteliaana odotteli portaan edessä.

— Meidän on lähdettävä, — sanoi Sinikka.

— Niin, autot eivät odottele.

Mentiin ulos, ja Riutta osoitti vaunua.

— Tässähän näkyykään jo uusi hevosenne odottavan. Toivotan onnea matkamiehille ja myöskin hevoselle.

Eino hämmästyi, yritti sommitella kiitosta, mutta Sinikka tuuppi häntä jo ratin ääreen, ja miehet nyökkäsivät hymyillen toisilleen.

Pihlatniemen suuret juhlallisuudet olivat ohitse, ja vilkas karkelo kävi suuressa väenpirtissä. Väkeä oli vähin kaikkialla ja jokaisen kasvoilla näkyi juhannusyön kirkas hymy. Nurmen Kallen, metsien pojan, valkoinen, hypähtelevä perhonen oli jokaisen ihailun kohteena, ja siihen kohteeseen joutui toinenkin veli yhtä loistavan perhosensa kanssa.

Juhannusyö otti kaikki ihmislapset ilontäyteiseen helmaansa. Jokainen tunsu, että oli hyvä elää, kun oli kerran kesässä juhannusyö ja luonnon suuri syli jokaiselle avoinna. Jolta oli jo nämä tällaiset ajat ohi, sille ne tulivat aina uudelleen näiden toisten ja suuren luonnon mukana. Jolla oli vielä edessään unelmien toteutumisen, tunsu ainakin tällaisena yönä varmuutta siitä, että kerran on hänenkin osansa tuleva, ja sellaista on aina hyvä odottaa.

Lentokone liiteli jälleen juhlapukuisen maan yllä. Se värisi kuin suuri sudenkorento aurin-gossa ja näytti nauttivan kiihtyvistä vauhdistaan. Järvet kimmelsivät, lehtimetsät näyttivät kuin syleilevän tummempia kuusi- ja mäntymetsiä. Liput liehuivat asumusten pihoilla, tiheimmissä asutuspaikoissa ne lepattivat kuin suuri perhosparvi olisi pysähtynyt paikoilleen.

Koneessa olivat samat henkilöt kuin kerran aikaisemminkin. Kauniimpaa juhannushetkeä he eivät olisi voineet kuvitella. Mahtavampaa ja mieltä nostavampaa nähtävää ei olisi löytänyt.

Vaurastunut, työhön ja toimintaan herännyt isänmaa metsineen, vainioineen, kirkkoineen, kaupunkeineen ja tehdaslaitoksineen, joita oli lisääntynyt kuin taikomalla ja joiden piiput kohosivat mahtavina korkeuteen.

— Kuva on muuttunut jo toiseksi sen perästä, kun sen viimeksi näimme, — sanoi insinööri Riutta.

— Olenpa näkevinäni niinkuin nuo metsätkin olisivat muuttuneet, aivan kuin hymyilisivät valoisasti, — virkahti Haukka.

Kone laskeutui alemmaksi. Metsän kasvot tulivat lähemmäksi ja näyttivät todellakin hymyilevän lämpimän auteressa.

Vainioilla huojui tähkämeri. Niiden heilimän hetki näytti olevan parhaillaan. Siniset vedet syleilivät kaartelevia rantoja, jotka olivat kukkasrunsauksineen neitseellisimmässä kauneudessaan. Vaarat katselivat valoisina vehmaita laaksoja.

Kirkkoihin näkyi vaeltavan juhlapukuinen kansa, kiittämään ihanasta suvesta ja maan hedelmästä. Voi melkein kuulla tänne yöilmoihin urkujen huminan. Alhaalla se vyöryikin avonaisista temppelien ovista vainioille, ja metsät yhtyivät huminallaan tähän juhlavirteen.

Vakava kansa ei ollut unohtanut temppeleitään eivätkä myöskään tulisi itse unohdetuiksi. Korkein oli antanut jälleen päivän paistaa pienelle maalle, ja jos Hän ei tulisi hyvien päivien tullen unohdetuksi, tiukkuisi runsaus ja hedelmällisyys edelleenkin tämän maan yllä.

Kone kohosi jälleen ja kaarteli kohta maan suurimman tehdasseudun yläpuolella. Se oli paisunut entisestään ja nykyisin se täytti jo työnsä tuloksilla suuret satama-alueet. Se oli kuuluisa kaukaisia maita myöten.

Kosket pauhasivat uomissaan. Niiden voimasta valui vielä suuri osa hukkaan, mutta muutamien vuosien perästä . . . Mitä ääretöntä ener-

giaa ne tulisivatkin antamaan teollisuudessaan nopeasti kohoavalle maalle.

Eversti Haukka katsoi kelloa. Hänen tietämänsä mukaan pitäisi pian näkyä maan yllä mahtava näky. Kaikki armeijan lentovoimat lähtisivät liikkeelle tehdäkseen juhlakierroksen yli suvisen maan.

Kaakossa ja etelässä alkoikin hetken perästä näkyä mustia pisteitä, jotka nopeasti suurenivat.

— Katso, nyt ne tulevat, — sanoi Haukka.

Yhä enemmän ja enemmän mustia pisteitä ilman rannalla. Ne tavoittivat toiset ja järjestyivät säännölliseksi parveksi, joka melkein pimitti ilman. Ohjaaja käänsi suunnan suoraan vastaan, ja lintuparvi läheni nyt nopeasti. Alkoi kuulua jyrinää, niinkuin kaukaisen ukkosen humua. Heidän koneensa oli ajoissa laukeuduttava alemmaksi.

Ohjaaja käänsi päänsä, huusi Haukan korvaan:

— Nousemmeko yläpuolelle?

— Suurenmoisempaa on katsella alapuolelta, myöhemmin pysyttelemme sivulla.

Nyt mahtava parvi oli jo lähellä. Sen kohina kuului kuin etäisen kosken pauhu. Etumaisena olivat tiedustelukoneet, useita kymmeniä. Sen jälkeen raskaat pommituskoneet, joiden pauhu muistutti ukkosen jylinää.

Ja sitten: Koko maan ylpeys, uusimalliset voimakkaat hävittäjät, joilla oli ne hirmuaseensa, joiden voimaa ja tehoa eivät tienneet kuin

muutamat harvat sekä ne, joiden käsiin ne oli uskottu.

Heidän koneestaan huiskutettiin parvelle suurta lippua. Ylhäältä vastattiin. Heidän koneensa kääntyi ja lähti seuraamaan ilmaa pimitävän parven keskipaikoilla, siirtyen vähitellen oikeaan sivustaan ja hiukan ylemmäksi.

Eversi Haukka hymyili ja tukki korviaan. Pauhu oli niin valtava, kuin olisi joka suunnalta iskenyt jättiläisukkospilviä yhteen.

— Ja nuokin ovat oman maan teollisuutta, — sanoi Riutta kasvot loistaen. — Me saamme niitä lisää, niin paljon kuin tahdomme.

— Me tarvitsemme lisää noita, — sanoi Haukka ja viittasi hävittäjiä. — Niissä ja niiden hirmuaseissa on meidän voimamme.

— Ne ovat meillä työrauhan ja työn saavutusten suojana, — lisäsi Riutta.

Nyt seurasi melkein päätäpyöräyttävä näytös. Kymmenen hävittäjää kohosi kerroksittain toinen toisensa yläpuolelle, turvallisen välimatkan päähän. Heidän koneessaan välähti langattoman valosignaali, ja ohjaaja otti sanoman: Pysykää entisessä korkeudessa. Toiset armeijan koneet olivatkin jo tietoisia tästä hirmunäytöksestä, joka nyt seurasi. Ylimmästä komentajakoneesta annettiin valosignaali, ja kaikki kymmenen hävittäjää avasi pyörötulen. Hirmuinen hävityssuihku jyrisi koneitten pauhun ohella kymmenessä kerroksessa avaruuteen. Olisi saanut

olla satoja viholliskoneita, ja muutamassa sekunnissa ne olisivat olleet mäsänä, ehtimättä edes kokonaisina pudota alas.

Tuli taukosi. Hävittäjät laskeutuivat jälleen rintamaan, ja koko parvi teki kaarella käännöksen, lähtien jyrisemään takaisin satamiinsa.

Riutta puristi Haukan kättä liikuttuneena. Kone liukui jokseenkin äänetönnä viistoon alemmaksi; saattoi hyvin kuulla, kun hän sanoi Haukalle:

— Voimme rauhassa rakentaa, kun meillä on tällainen puolustuslaitos. Me vahvistamme puolustustehoisuuttamme edelleen, me nostamme tämän maan niinkuin satukaupungin yön usvista.

— Niin, ja meidän omat miehemme sen tekevät, — virkahti eversti Haukka, kasvoillaan melkein yliluonnollinen kajastus.

Hinta 45 mk, kangask. 60 mk.

Suom. kaunok. 1.

Korhonen.

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 102 0620

X

